

GEMEENTE
VIJF
HEE
REN
LAN
DEN

Programmabegroting 2022-2025

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Raadsbesluit	5
Leeswijzer.....	6
Programmaplan	7
Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening.....	8
Programma 1 Veiligheid	13
Programma 2 Verkeer en vervoer	15
Programma 3 Economie	18
Programma 4 Onderwijs	21
Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	24
Programma 6 Sociaal domein	28
Programma 7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	37
Programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ontwikkeling	44
Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorziene uitgaven	49
Financieel meerjarig perspectief	53
Paragraaf 1 Lokale heffingen.....	58
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	63
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	73
Paragraaf 4 Financiering	80
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	86
Paragraaf 6 Verbonden Partijen	94
Paragraaf 7 Grondbeleid	106
Bijlage 1 Investeringsplanning.....	111
Bijlage 2 Verplichte prestatie-indicatoren per programma	115
Bijlage 3 Zoekrichtingen financiële positie VHL 2023-2030	117

Inleiding

Voor u ligt de laatste begroting van dit college. Ons college is in 2019 met enthousiasme en grote inzet aan de slag gegaan voor de inwoners en ondernemers van Vijfheerenlanden. Nagenoeg het gehele coalitieakkoord heeft gestalte gekregen in de eerste drie jaar van onze mooie gemeente. Vanzelfsprekend zijn sommige zaken anders gelopen dan we van te voren hadden gedacht, maar over het algemeen is er veel bereikt of in gang gezet.

Zo is het gemeentelijk beleid geharmoniseerd, zijn er op talloze onderwerpen nieuwe Vijfheerenlandse visies gemaakt, hebben we een stevige positie in de provincie en regio verworven, konden we steeds sluitende begrotingen presenteren, en krijgen we van onze inwoners goede cijfers voor onze dienstverlening.

Er zijn ook zaken die anders zijn gelopen dan we van te voren hadden gedacht. De uitspraak in de zaak Niemans heeft de gemeente een enorme klap gegeven en een streep gezet door veel ambities.

Recent kregen we te horen dat de verwachte herijking van de uitkering uit het gemeentefonds, als deze wordt doorgevoerd zoals nu voorgesteld, vanaf 2023 nadelig uitpakt voor Vijfheerenlanden.

Van een gemeente in 2019 met een gezonde balans en een begroting die meerjarig op orde was, zijn we nu een gemeente met een heel mager spaarpotje en met een krappe huishoudportemonnee. Dat dit niet ligt aan de wijze waarop wij samen met de raad de gemeente besturen maar aan factoren die buiten onze reikwijdte liggen maakt dat niet minder wrang.

Toch wil dit college niet bij de pakken neerzitten en met deze begroting een goed fundament meegeven voor de komende jaren, zodat de nieuwe raad en college op een positieve manier aan hun termijn kunnen beginnen.

Zo presenteren wij een meerjarig sluitende begroting. Dat doen we op basis van de meest recente ontwikkelingen in het gemeentefonds, zoals verwoord in de septembercirculaire 2021, en de gevolgen die dat voor de gemeente Vijfheerenlanden heeft. Ook doen wij voorstellen om in de nieuwe raadsperiode het debat te voeren hoe ook op termijn nieuwe gewenste investeringen mogelijk gemaakt kunnen worden en hoe onze solvabiliteit kan worden verstevigd. Wij doen die voorstellen omdat we van mening zijn dat we nu beter een stevig plankier door het moeras van financiële onzekerheid kunnen leggen dan zo hier een daar een glibberige stapsteen.

Een van de planken van dit plankier is het zogenaamde combinatieperspectief, waartoe u heeft besloten bij de kadernota. Met dit combinatieperspectief kunnen we de kracht en potentie van Vijfheerenlanden versterken, zodanig dat huidige en nieuwe inwoners de juiste balans voor goed samenleven in Vijfheerenlanden kunnen blijven ervaren.

Uitwerking Combinatieperspectief

Wat gaan we doen?

Met het vaststellen van de Kadernota is ook bepaald waar wij onze focus de komende jaren leggen. Dat is op investeren in het duurzaam wonen en werken in een sterke en vitale samenleving. Onze strategische visie "De juiste balans voor goed samenleven in Vijfheerenlanden" biedt de basis voor dit combinatieperspectief.

In de diverse programma's van deze begroting is aangegeven hoe in dat programma het combinatieperspectief gestalte krijgt. Een samenhangend voorproefje vindt u hieronder. Er gaat natuurlijk nog veel meer gebeuren in 2022. Dat staat verder beschreven in de programma's 0 tot en met 8.

Op het gebied van Wonen gaan wij aan de slag met een Uitvoeringsagenda woningbouw. Dit moet gaan leiden tot versnelling van woningbouw(plannen), zowel in grotere aantallen én in de dorpen en wijken om deze vitaal te houden. De gemeente gaat een actieve rol nemen, door in de omgevingsvisie samen met de inwoners een kansenkaart te maken, actiever grondbeleid te voeren en actief corporaties en ontwikkelaars te benaderen. Wij richten ons hierbij op de aantallen en categorieën woningen uit de Woonvisie en waar nodig of gewenst nog een schepje er boven op. Zo houden we ook oog voor de (boven)regionale aanpak van het woningtekort. Sociale woningbouw maakt uiteraard onderdeel uit van deze bouwopgave, zoals in onze Woonvisie verwoord.

De lokale woningbouw is afhankelijk van de behoefte in de dorpen en wijken. Door een koppeling te leggen met het wijk- en dorpsgericht werken kunnen we samen met inwoners invulling geven aan het versterken van de vitaliteit van de dorpen en wijken. Die hangt nauw samen met het behoud/versterken van de benodigde en aanwezige voorzieningen in een dorp of wijk zoals verenigingen, sociale ontmoetingsplaatsen, schoolvoorzieningen en winkels. Daarbij wordt ook gekeken naar de kansen voor starters en senioren in het dorp of de wijk zelf zodat doorstroming op gang kan komen.

In de aanpak van het (boven)regionale woningtekort wil Vijfheerenlanden haar bijdrage leveren waar dat mogelijk en van meerwaarde is. We werken samen met de provincie aan een voorstel om extra woningen te bouwen, dat niet alleen bijdraagt aan het terugdringen van het woningtekort, maar ook kansen biedt om gezamenlijk belangrijke grotere infrastructurele investeringen voor een goede bereikbaarheid te kunnen doen.

Dat woningbouwontwikkeling duurzaam plaatsvindt, spreekt voor zich. We doen dat door Energieneutraal te bouwen, dubbel ruimtegebruik, verbindingen met natuur en landschap, herstel van biodiversiteit en een klimaatadaptieve inrichting van de buitenruimte.

Ook bouwen we op plekken waar goede aansluiting gevonden kan worden met bestaande bebouwing, het openbaar vervoer en fietsverbindingen. We gaan, met behulp van subsidiemogelijkheden, de fietsverbindingen als duurzaam alternatief voor autoverkeer een impuls geven. Zie daarvoor programma 2.

Maar niet alleen in het kader van nieuwe woningbouwontwikkeling werken we aan duurzaamheid; we zetten met extra kracht in op energiebeleid, en daarnaast ook op klimaatadaptie en circulariteit, waarbij we als gemeente een voorbeeld willen zijn voor onze inwoners en ondernemers. Zie verder programma 5 en 7.

Voor Nieuwland gaan we een onderzoek uitvoeren naar een mogelijke randweg. Zie verder programma 8, 6 en 2.

Op het gebied van recreatie vormt Vijfheerenlanden een aantrekkelijk gebied voor zowel onze inwoners als bezoekers van buitenaf. Daarom gaan we regionaal extra aandacht geven aan gebiedsmarketing. Daarbij laten we ook zien welke mooie kleinschalige overnachtingsmogelijkheden er zijn, zodat bezoekers ons gebied meerdere dagen kunnen bezoeken. Verder verwijzen wij u naar programma 5.

Voor onze ondernemers zetten we ons in om bestaande uitbreidingsplannen voor bedrijfsterreinen door te zetten en in te zetten op vitaliteit en verduurzaming bestaande bedrijvigheid. In samenspraak met betrokken partijen maken we afspraken over innovatie, digitale bereikbaarheid (5G-netwerk), energietransitie, klimaatadaptatie en

circulariteit. We sluiten hierbij aan op regionale initiatieven vanuit U16 en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Zie daarvoor programma 3.

Vijfheerenlanden voert haar Sociaal Maatschappelijke Agenda uit ter versterking van de zelfredzaamheid en het bieden van een vangnet voor degene die hulp nodig heeft. Preventie heeft de voorkeur en we zetten in op vroegsignalering in samenwerking met onze partners zoals onderwijs, welzijnsstichtingen, verenigingen en huisartsen. Denk daarbij aan de uitvoering van de plannen voor armoede en schulden en opgroeien in Vijfheerenlanden.

We zetten ons in voor een goede dienstverlening binnen het sociaal domein. We zijn daarom goed bereikbaar, zakelijk en klantgericht. Ook zetten we ons in voor de ondersteunende voorzieningen in onze dorpen en wijken, zoals sociale ontmoetingsplaatsen, die waar nodig extra steun krijgen. Dat doen we niet zomaar. Door meer te investeren worden maatschappelijke problemen later voorkomen.

Als het gaat om een sterke en vitale samenwerking vinden we het belangrijk speciale doelgroepen extra mogelijkheden voor sport te bieden via subsidies.

Voor een vitale en zelfredzame samenleving is veiligheid heel belangrijk. Er is sprake van een enorme (landelijke) toename van digitale onveiligheid. Daarom gaan we ons meer inzetten voor preventie/weerbaarheid van onze inwoners tegen nieuwe vormen van digitale criminaliteit en sociale onveiligheid. Daarbij ligt de focus op de doelgroepen jeugd en oudere inwoners. Zie verder programma 1.

We willen met onze inwoners en samenwerkingspartners op deze onderwerpen aan de slag om initiatieven en participatietrajecten te ondersteunen. Dat gaan we doen met het Programma Wijk- en dorpsgericht Werken dat moet leiden tot het versterken van de onderlinge samenwerking op onder meer duurzaamheid, woningbouw, vitaliteit en veiligheid.

Financiële middelen voor het combinatieperspectief

Voor het combinatieperspectief nemen wij, zoals in de Kadernota al aangegeven, in de begroting voor de jaren 2022 en 2023 een bedrag op van € 815.000 plus € 590.000 ten behoeve van de onderdelen uit het combinatieperspectief voor het sociaal domein.

Na twee jaar evalueren wij de werking van het combinatieperspectief. In dat licht vinden wij het verantwoord om de het bedrag van € 815.000 in een aantal jaren af te bouwen naar € 400.000. Ook is in het combinatie perspectief een bedrag van € 590.000 opgenomen voor de Sociaal Maatschappelijke Agenda. Dit bedrag is vanuit het Rijk verstrekt voor de transformatieopgave de komende 4 jaren. Dit bedrag kan vanaf 2024 met € 100.000 worden verminderd. Van het bedrag is € 290.000 structureel benodigd.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Vijfheerenlanden,

de secretaris,

de burgemeester,

N. (Nanette) van Ameijde-Poortman

S. (Sjors) Fröhlich

Raadsbesluit

De raad van gemeente Vijfheerenlanden,

gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 5 oktober 2021;

Besluit:

1. De begroting 2022 vast te stellen;
2. De meerjarenbegroting, jaarschijven 2023-2025, voor kennisgeving aan te nemen;
3. Het dekkingsplan voor een sluitende meerjarenbegroting vast te stellen;
4. De positieve begrotingssaldo's toe te voegen aan de Algemene reserve ter verbetering van de financiële positie;
5. In te stemmen met de zoekrichtingen zoals opgenomen in de meerjarenbegroting ter verbetering van de financiële positie 2023-2030;
6. Het meerjarig investeringsplan zoals opgenomen in de meerjarenbegroting vast te stellen en daarmee de kredieten voor 2021 te voteren.

Aldus besloten door de raad van Vijfheerenlanden
in zijn openbare vergadering van 11 november 2021

de raadsgriffier

de voorzitter

K.I. (Krista) Goossens

S. (Sjors) Fröhlich

Leeswijzer

De Programmabegroting bestaat uit drie wettelijk voorgeschreven onderdelen:

Het programmaplan

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt in negen programma's concreet uitgewerkt wat de komende jaren in de gemeente Vijfheerenlanden staat te gebeuren, welke (maatschappelijke) resultaten daarbij worden gerealiseerd en wat dit mag kosten. De Kadernota 2022-2025 vormt de basis voor de teksten onder de kopjes "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?"

De financiële tabel bevat niet alleen de lasten, baten en saldo voor 2022 maar geeft ook een doorkijk naar de jaren 2023, 2024 en 2025. Verder zijn ook de lasten en baten van de jaarrekening 2020 en de lopende begroting 2021 opgenomen. In de tabellen zijn de bedragen op duizendtallen afgerond en geeft een minteken aan dat het een inkomst, voordeel of positief saldo betreft.

Het financieel meerjarig perspectief

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt de financiële gezondheid van de gemeente Vijfheerenlanden (ook in meerjarig perspectief) toegelicht. Het geeft inzicht in de financiële effecten van de keuzes die zijn (en eventueel nog moeten worden) gemaakt en in de mate van robuustheid van de gemeentelijke begroting en balans. De vastgestelde Kadernota 2022-2025 vormt daarbij het uitgangspunt van analyse. Verder is na de Kadernota een aantal technische aanpassingen doorgevoerd. Tot slot wordt in het financieel meerjarig perspectief ingegaan op de mogelijke risico's die het financiële beeld kunnen beïnvloeden.

De paragrafen

In deze begroting hebben we alleen de verplicht voorgeschreven paragrafen opgenomen. In deze paragrafen wordt de stand van zaken met betrekking tot een aantal belangrijke gemeentelijke aandachtsgebieden toegelicht. Ontwikkelingen binnen deze aandachtsgebieden kunnen impact hebben op alle negen programma's en op de financiële positie van onze gemeente. Een toelichting hierop is dan ook een verplicht onderdeel van de begroting. Daardoor heeft de raad altijd een direct en een (waar mogelijk volledig) inzicht in de belangrijkste risico's die het financiële beeld van onze gemeente beïnvloeden.

Verplichte prestatie-indicatoren per programma

De per programma verplicht voorgeschreven prestatie-indicatoren zijn opgenomen als bijlage bij deze begroting.

Programmaplan

Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening

Wat willen we bereiken?

Vijfheerenlanden is dichtbij

Als gemeente willen wij dichtbij en ten dienste van onze inwoners zijn. Wij vinden het belangrijk dat onze inwoners bij ons terecht kunnen op een manier die zij prettig vinden, fysiek aan onze balies, maar ook telefonisch en digitaal via de website of met e-mailcontact.

Vijfheerenlanden is strategisch partner op lokaal en regionaal niveau

We staan voor een aantal grote opgaven die complex zijn en zich vaak niet beperken tot de grenzen van de gemeente of regio of een bepaald beleidsterrein en waarvan de planningshorizon vaak ver in de toekomst ligt. Om onze speerpunten en de maatschappelijk opgelegde opgaven te kunnen realiseren, moeten en willen we samenwerken met andere gemeenten. Dit doen we onder andere al binnen de regio's U10/Lekstroom en Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Daarnaast zoeken we op diverse thema's de beste vorm van samenwerking met andere gemeenten of andere overheden.

Vijfheerenlanden werkt aan een gezonde financiële positie

Vijfheerenlanden wil een financieel gezonde gemeente zijn. We hebben tot en met 2022 een structureel sluitende begroting en groeien (na verwerking van het dekkingsplan claim Niemans in 2021) de komende jaren geleidelijk naar een gezonde balanspositie. Wij hebben hierbij bijzondere aandacht voor herstel van de solvabiliteit, verlaging van de netto schuldquote, risicomanagement en een beheersbare ontwikkeling van onze grondexploitaties.

Kortom:

- We streven naar een financiële positie met een structureel sluitende meerjarenbegroting en een weerstandsratio van minimaal 1,0;
- We groeien naar een solvabiliteit van op termijn minimaal 20%;
- We groeien naar een gecorrigeerde netto schuldquote van op termijn maximaal 100%.

Vijfheerenlanden geeft het voorbeeld op het gebied van duurzaamheid

De gemeente heeft als overheidsorganisatie een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van haar vastgoed, gebruik te maken van duurzaam opgewekte energie en duurzaam inkopen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vijfheerenlanden is dichtbij

- Onze inwoners kunnen op afspraak gedurende werkdagen terecht aan de balies op één van onze locaties en tijdens twee avondopenstellingen.
- In 2022 doorlopen we de volgende fase in het project Huisvesting Vijfheerenlanden voor organisatie en bestuur. Deze fase bestaat uit het uitwerken van het door de gemeenteraad gekozen scenario. In 2022 stellen we onder andere het technisch en ruimtelijk Programma van Eisen op.
- We brengen focus aan in onze communicatie en de communicatiethema's. Naast alle reguliere communicatie-activiteiten richten we onze communicatie op de thema's wonen, bedrijvigheid-werkgelegenheid, sport-cultuur-recreatie en sociaal domein. Daarnaast anticiperen we uiteraard op belangrijke, actuele gebeurtenissen. Onze (gepersonaliseerde) website is een belangrijk communicatiemiddel. De website voldoet aan de landelijke normen en richtlijnen zodat we ook digitaal goed toegankelijk zijn. Een goed toegankelijke website is belangrijk voor de dienstverlening van de gemeente.
De huidige software en techniek is binnen 2 jaar verouderd. Het is dan niet goed mogelijk meer om te voldoen aan de wettelijke eisen die aan een overheidswebsite

worden gesteld. Ook koppelingen met DigiD, MijnOverheid en andere belangrijke applicaties waar inwoners mee te maken krijgen, worden daardoor slechter toegankelijk. Om in 2024 een vernieuwde website met moderne software te hebben, is het nodig om in 2022 de voorbereiding te starten. In 2023 kan de aanbesteding plaatsvinden en starten we met de bouw van de nieuwe website.

Vijfheerenlanden pakt haar rol als strategisch partner op lokaal en regionaal niveau

- We pakken actief onze doelstellingen samen met onze partners op; zo participeren we met name in de regio's U10/Lekstroom, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (AV) en het Groene Hart en dragen actief bij aan de regionale opgaven.
- Onze bestuurskracht vergroten we door strategische allianties aan te gaan. Het in 2021 uitgebrachte rapport van bureau Berenschot geeft aan waar kansen liggen om in gezamenlijkheid te investeren.
- Ontwikkeling lange termijnvisie landschapsontwikkeling AV
- Minder hinder van projecten op de A27 in combinatie met tegengaan sluipverkeer
- Project "Taalpact"
- Project "Statushouders"
- Sterk Technisch Onderwijs Gorinchem Altena (STO GOAL)
- Uitvoering van project "Drukdrainage"
- Uitvoering van project "Impulsgelden Klimaatakkoord"
- Crisisdienstverlening arbeidsmarkt aanbieden. Hiervoor is een team onder de titel "AV werkt door" aangesteld tot 1 januari 2023.

Vijfheerenlanden werkt aan een gezonde financiële positie

- We rapporteren via de kadernota, begroting en jaarrekening over de ontwikkeling van de solvabiliteit en gecorrigeerde netto schuldquote. Ter verbetering van onze balanspositie stoten we vastgoed af die niet primair voor de bedrijfsuitvoering van de gemeente noodzakelijk is en voegen we de boekwinst via de exploitatie in de begroting, bestuursrapportages en jaarrekening stelselmatig toe aan de Algemene reserve.
- Wat betreft rioolheffing en afvalstoffenheffing is jaarlijks 100% kostendekkendheid het uitgangspunt, maar we proberen waar mogelijk de kosten te beperken.
- We zorgen voor voldoende ruimte in de begroting om tegenvallers op te vangen.

Organisatieontwikkeling

Wij sturen op het behalen van resultaten. We ondersteunen het resultaatgericht werken zodat elk team toegerust is om zijn resultaten te bereiken voor de inwoners van Vijfheerenlanden.

Kennisontwikkeling

In 2021 is een online-leerplatform ontwikkeld en geïmplementeerd voor de medewerkers: de 5HL Academie. Dit platform bevordert intern leren, kennisdeling en samenwerking binnen Vijfheerenlanden. In 2022 wordt dit online-leerplatform verder doorontwikkeld.

Arbeidsmarktbeleid

Door de krappe arbeidsmarkt en door- en uitstroom mede als gevolg van deze krapte zijn een aantal vacatures niet of nauwelijks in te vullen. Dit vraagstuk betreft geen organisatiebreed vraagstuk maar concentreert zich binnen een aantal teams, waaronder Ruimtelijke Ordening, HRM, WMO en ICT. Dit effect is vanaf medio 2021 zichtbaar en zet zich naar verwachting stevig door naar 2022. Dit vraagstuk speelt niet alleen bij Vijfheerenlanden, maar is aan de orde bij veel vergelijkbare gemeenten. Voor een aantal cruciale functies zullen daarom (dure) inhuurmedewerkers aangetrokken moeten worden, zodat de werkzaamheden wel gedaan worden en we de beloofde resultaten voor de inwoners kunnen waarmaken. Daarnaast voorkomt dit ongewenste werkdrukverhoging

voor medewerkers en vermindert het risico op verzuim voor de directe collega's. Om dit financiële knelpunt in 2022 op te kunnen vangen, verwachten wij een budget van €600.000 nodig te hebben. Daar staat een ingeschat bedrag tegenover van niet-ingevulde vacatures in 2022. Dit schatten wij in op € 300.000. Voor de overige € 300.000 vragen wij incidentele middelen, in afwachting van het arbeidsmarktbeleid dat we in 2022 opstellen.

Inkoop- en aanbestedingsproces

In 2021 lag de focus op het borgen van de rechtmatigheid van het inkoopproces door het intensiveren van de monitoring hierop met specifieke aandachtspunten op inhuur en openbare ruimte. Ook zijn "afwijkingen" in het Zaaksysteem gemonitord en werden drie zaken per maand geselecteerd om te onderzoeken op rechtmatigheidsissues. De bevindingen zijn via de dashboardrapportages aan het Managementteam gepresenteerd.

Afspraken over SROI processen, gemaakt aan de hand van evaluaties in 2020 en 2021, worden verder opgevolgd. Daarnaast vindt er monitoring plaats of de gemaakte afspraken met IBMN en Avres om Avres in het voortraject te betrekken goed verlopen. Het is de gezamenlijke ambitie van team Duurzaamheid en Inkoop om boven een drempelbedrag een specialistisch team bestaande uit inkoop, duurzaamheid en het sociaal domein in te zetten dat inkoper adviseert op het gebied van maatschappelijk verantwoord inkopen. Een volgende stap kan dan zijn om deel te nemen aan het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI).

Conform het *Samenhangend Duurzaamheidsbeleid* (2020) stimuleren we bij aanbestedingen van nieuwbouw en renovatie van gebouwen en woningen de principes van de circulaire economie, wat inhoudt dat gebruikte materialen na gebruik weer als grondstof kunnen dienen. We maken hierover afspraken met woningbouwcorporaties, projectontwikkelaars en het bedrijfsleven. De uitgangspunten worden opgenomen in de Omgevingsvisie.

Project gebruiksoppervlakte woningen voor WOZ-taxaties

Het uitgangspunt van dit project is dat gemeenten van alle woningen een nauwkeurige, gecontroleerde en voldoende gedetailleerde gebruiksoppervlakte vastleggen.

Dit is een belangrijke stap in het bereiken van meer uniformiteit in de WOZ-taxaties, maar is ook een belangrijke stap in meer uniforme registratie van kenmerken van woningen binnen de gehele overheidsinformatie.

Alle woningen krijgen vanaf 2022 een WOZ-waarde die gebaseerd is op m2 in plaats van m3. Het kan voorkomen dat in het verleden is gerekend met een te lage inhoud van de woning. Dit betekent dat de WOZ-waarde omhoog gaat. Hierdoor verwachten we in 2022 meer bezwaarschriften. Het landelijk beeld laat ook zien dat er meer bezwaarschriften worden ingediend als er over is gegaan op het taxeren van m2. Het doel in 2022 is dat alle bezwaarschriften in het kader van de gebruiksoppervlakte worden afgehandeld.

Informatiebeleid en automatisering

Er wordt uitvoering gegeven aan de doorontwikkeling van de informatievoorziening en de dienstverlening in 2022 zoals door de Raad is vastgesteld in de Visie op informatievoorziening gemeente Vijfheerenlanden 2021-2024. De jaarlijks door het college vast te stellen projectplanning geeft inzicht in de projecten en de te verwachten resultaten.

De gemeente Vijfheerenlanden blijft de ontwikkelingen op het gebied van informatiebeleid en automatisering volgen en haakt daar tijdig op in. Wij horen niet bij de koplopers die zelf nieuwe ontwikkelingen starten en uitwerken. We implementeren nieuwe wettelijke verplichtingen die in de loop van 2022 van kracht worden, zoals de Wet Open Overheid (WOO) en de Omgevingswet.

Het plaats- en tijdonafhankelijk werken is mede door de corona-pandemie helemaal in onze organisatie doorgevoerd. We streven naar een nog hoogwaardiger voorzieningenniveau om de medewerkers te ondersteunen in het werken op afstand. De ingezette beweging naar de Cloud in de vorm van Software as a Service (SaaS) wordt doorgezet.

Enkele grote softwarepakketten worden in 2022 aanbesteed zoals de Financiële applicatie en het MidOffice. De mogelijkheden om van de diensten van een hardware- en softwarebroker gebruik te maken worden onderzocht. Een broker is een partij waar mee wordt samengewerkt en die ons gedurende de looptijd van de overeenkomst in staat stelt op een eenvoudige en uniforme wijze hardware of software en hieraan verbonden dienstverlening af te nemen. Dit tegen zo scherp mogelijke tarieven met het doel om de aanschaf van hardware en software te vergemakkelijken en om marktconforme prijzen voor hardware en software te bewerkstelligen.

Ook in 2022 wordt de dienstverlening van burgerzaken verder gedigitaliseerd, zodat inwoners op afstand meer producten kunnen afnemen en aangiften doen, die grotendeels direct doorwerken in de administratie. Dit betreft aangifte overlijden, doorgeven verhuizing, doorgeven vermissing reisdocument en aangifte huwelijk & geregistreerd partnerschap.

Privacy en Informatiebeveiliging

Adequaat omgaan met persoonsgegevens is een blijvend proces en vergt aandacht van zowel bestuur, management als medewerkers. Eén manier hiervoor is de bewustwordingscampagne '5 voor veilig' die medio 2020 is gestart. Elk team heeft een privacy-ambassadeur aangesteld om zo gezamenlijk het onderwerp 'privacy' op de kaart te houden. Daarnaast toetsen we diverse processen binnen de gemeente aan de privacy normen. Als sprake is van een hoog privacy risico wordt voorafgaand aan een nieuwe verwerking een data protection impact assessment (DPIA) uitgevoerd. Specifieke aandacht is er voor verwerkingen op basis van de Wet politiegegevens op basis van de audit die eind 2021 is afgerond. Daarnaast werken we verder aan de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Belangrijk aandachtspunt voor 2022 is het invullen en vaststellen van beheerplannen voor de applicaties binnen de organisatie. Hiermee krijgen we beter zicht op de risico's en welke maatregelen doorgevoerd moeten worden.

Versimpelteam

Het project Versimpelteam is verlengd tot en met 2022. Door beperkte capaciteit en budget richt het project zich op twee hoofdactiviteiten:

- Doorgaan met het herschrijven van de (ruim 250) standaardbrieven en -mails van de gemeente. Dit doen de teams zelf, samen met collega's die zijn opgeleid tot schrijfcoach. Het Versimpelteam coördineert dit.
- Activiteiten organiseren die medewerkers bewust maken van het belang van duidelijke taal (acties en trainingen) zodat het onderdeel wordt van onze manier van communiceren.

Vijfheerenlanden op de kaart

Het huidige Geografisch InformatieSysteem kan niet meer in onze behoeften voorzien. Daarom is er in 2021 een meervoudig onderhandse aanbesteding gestart voor de aanschaf van een nieuw GIS-viewer systeem. Een goede GIS-viewer is essentieel voor een gemeentelijke organisatie. In eerste instantie om de zeer waardevolle Geo-informatie te kunnen delen tussen de teams. Maar in de toekomst ook om Geo-informatie te kunnen ontsluiten buiten de organisatie. Bijvoorbeeld op de gemeentelijke website. Hiermee zetten we de gemeente Vijfheerenlanden, zowel letterlijk als figuurlijk, goed op de kaart.

Verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed

Wij dragen bij aan de landelijke doelstelling om in 2030 70% van het elektriciteitsverbruik duurzaam op te wekken. De kaders voor energieverbruik uit het Samenhangend Duurzaamheidsbeleid worden in 2022 nader uitgewerkt in een Energiebeleid met een CO2-routekaart gemeentelijk vastgoed. Op geschikte daken van gemeentelijk vastgoed leggen we zelf zonnepanelen of stellen we ze beschikbaar voor zonnepanelen van derden. We laten in 2022 een CO2-voetafdruk opstellen die we vervolgens jaarlijks monitoren. Bij inkoop ten behoeve van onze organisatie is circulariteit een belangrijk criterium.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 0 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	3.098	4.059	2.828	2.878	2.710	2.689
Kadernota			-150	-150	-150	-150
Saldo van baten en lasten	3.098	4.059	2.678	2.728	2.560	2.539
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	76.855	35.207	1.719	325	-122	-122
Saldo	79.953	39.266	4.398	3.054	2.437	2.416

Toelichting op de Kadernota

In de Kadernota 2022 is besloten om het aantal wethouders terug te brengen van zes fte naar vijf fte.

Programma 1 Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Veiligheid: een gedeelde verantwoordelijkheid

Veiligheid is niet alleen een gedeelde verantwoordelijkheid van politie, gemeente, maar juist ook van inwoners zelf. Dit vraagt om een integrale aanpak met alle betrokkenen zodat iedereen zich in Vijfheerenlanden veilig kan voelen.

De regie op veiligheidsthema's hebben we vertaald in het Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2022 met daarin de vijf prioriteiten woninginbraken en geweld, zorg en veiligheid, georganiseerde ondermijnende criminaliteit, verkeersveiligheid en cybercrime. Het is daarbij belangrijk dat de gemeente Vijfheerenlanden regie houdt op deze veiligheidsthema's. In reactieve zin om adequaat op te kunnen treden tijdens crises en calamiteiten en om te kunnen participeren in de regio, binnen verschillende samenwerkingsverbanden als de regionale driehoek, maar ook gezamenlijke projecten. Samenwerken is vaak meer effectief, meer efficiënt en beter voor het beschikbare budget.

Daarnaast streeft de gemeente Vijfheerenlanden, in het belang van de veiligheid in de horecagelegenheden, naar een correcte naleving van de Drank- en Horecawetgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Veiligheidsregio

Naargelang de begroting 2022 van de Veiligheidsregio Utrecht nemen we de stijging als gevolg van loon- en prijsaanpassingen en de bijstelling van de ijkcores mee in de gemeentelijke begroting 2022.

Lopende zaken binnen dit programma

Binnen dit programma zijn diverse doorlopende onderwerpen waar in 2022 uitvoering aan wordt gegeven, zowel in de vorm van dagelijkse taken als projectmatig.

Veiligheid

Voor een vitale en zelfredzame samenleving is veiligheid heel belangrijk. Daarom zorgen we voor voldoende inzet op preventie tegen nieuwe vormen van digitale criminaliteit en sociale onveiligheid.

Cybercriminaliteit is ondanks de aandacht nog zeer sterk in ontwikkeling. Samen met de meest kwetsbare sectoren zetten we in op voorkomen van of onaantrekkelijk maken van cyberaanvallen, internetoplichting en whatsappfraude. We trainen onder meer onze inwoners in het herkennen van digitale criminaliteit en hoe zichzelf en anderen daartegen te beschermen. We delen kennis en brengen dit op het niveau van de voordeur, zowel van bewoners als scholen, bedrijven en instellingen.

Actualisatie horecaverGUNningen

Projectmatig worden alle horecaverGUNningen geactualiseerd. Hiermee sluiten we aan op de prioritering van ondermijning in het Integraal Veiligheidsbeleid.

Horeca- en evenementenbijeENkomsten

In 2022 wordt een vervolg gegeven aan het participatietraject met inwoners, ondernemers en evenementenorganisatoren. Met enerzijds als doel aan de voorkant de evenementorganisatoren mee te nemen in het huidige vergunningaanvraag-proces. Hierdoor is de verwachting dat er beter inzicht komt in het proces van de evenementvergunningen, waardoor organisatoren aanvragen eerder gaan indienen zodat ze ook tijdig verleend kunnen worden. Anderzijds vindt er door corona een landelijk

beweging plaats dat er meer aandacht moet zijn voor gezondheid en hygiëne bij evenementen. Dit wordt samen met evenementenorganisatoren uitgewerkt. Voor ondernemers, verenigingen en stichtingen worden informatieve bijeenkomsten georganiseerd voor nieuw vastgesteld horeca- en evenementenbeleid.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Zorg en Veiligheid zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit komt terug in programma 1 en programma 6. In 2022 ligt er een plan van aanpak voor huiselijk geweld en kindermishandeling.

Project De Hagen

Het budget ten behoeve van project De Hagen ligt bij het sociaal domein. Er bestaat een intensieve samenwerking tussen het sociaal domein en team integrale veiligheid, waarbij laatstgenoemde de focus houdt op veiligheidsaspecten zoals bijvoorbeeld de jaarwisseling en overlast gevende jongeren. Deze duale aanpak helpt de doelstelling, een veilige woonomgeving door goede samenwerking met inwoners en partners, te bereiken.

Integrale controles

Jaarlijks vinden meerdere integrale controles plaats in samenwerking met onze ketenpartners als ODRU, belastingdienst, politie etc. Ondermijnende criminaliteit is tijdens deze controles een belangrijk aandachtspunt. Het verzwakt de maatschappij, maar je ziet het pas als je het door hebt.

De gemeente ziet hier veel ruimte voor doorontwikkeling. Daarom zijn onze mensen goed opgeleid en actief in de dorpen, de steden en het buitengebied. Kleinschaliger controles, maar met sterk verhoogde frequentie en onder leiding van team OOV. We voorzien onze medewerkers ten behoeve van de toezichthoudende taak van noodzakelijke uitrusting als een warmtecamera en persoonlijke beschermingsmiddelen, als ook toegang tot de juiste systemen, de juiste partners en opleidingen. We informeren onze inwoners over ondermijning en intensiveren onze bereikbaarheid. Bestuurlijke instrumenten voeren we niet alleen administratief, maar ook zichtbaar uit. We zijn meer "in het veld" te vinden. Herkenbaar, bereikbaar, benaderbaar.

In de wijken en dorpen is leefbaarheid een groot goed en geen plaats voor malafide ondernemers. Door middel van bibob-toetsen en gerichte (horeca)controles weren we ondermijnende activiteiten en creëren we ruimte voor goede horeca en ondernemers in een veilig winkelgebied. Waar nodig combineren we strafrecht (politie en OM) met bestuursrecht, maar zijn we ook in staat zelfstandig te opereren, dit werkt efficiency en effect in de hand.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 1 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	4.315	5.592	6.406	6.041	6.075	6.037
Kadernota			100	100	100	100
Saldo van baten en lasten	4.315	5.592	6.506	6.141	6.175	6.137
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-35	-568	-434	0	0	0
Saldo	4.280	5.024	6.072	6.141	6.175	6.137

Toelichting op de Kadernota

Dit betreft de aanpak van cybercriminaliteit en zorg en veiligheid uit het Combinatieperspectief.

Programma 2 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Vijfheerenlanden werkt aan een goede mobiliteit

In 2021 heeft de raad het Mobiliteitsplan vastgesteld. Het plan heeft het coalitieakkoord als uitgangspunt en bevat een visie tot en met 2040. Het plan is uitgewerkt in modules en bevat een uitvoeringsplan waarmee we in de periode 2021 - 2030 aan de slag kunnen. Het plan zet in op een bereikbare, leefbare en verkeersveilige gemeente. In zijn besluit heeft de raad aangegeven welke maatregelen prioriteit hebben.

In 2021 hebben we ook een Strategisch Plan Verkeersveiligheid vastgesteld waarin een verschuiving wordt voorgesteld van een reactief beleid op basis van ongevallencijfers naar een proactief risico gestuurd verkeerveiligheidsbeleid. De basis van het risico gestuurd werken is het benoemen en in kaart brengen van de belangrijkste risicosituaties in het verkeerssysteem (de risicoanalyse). Vervolgens is het zaak deze inzichten te vertalen naar maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren (door risico's en ongevallencijfers te verlagen). Bij voorkeur in de vorm van integrale maatregelpakketten waarbij infrastructurele en gedragsbeïnvloedingsmaatregelen op elkaar zijn afgestemd (de driehoek mens, weg, voertuig in balans). Via het opstellen van deze maatregelpakketten (uitvoeringsagenda) volgt dan het daadwerkelijk programmeren van de maatregelen in een uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid, dat op elk niveau ook zo goed mogelijk aansluit bij breder mobiliteits- en maatschappelijk beleid. Bovenstaande is de omschrijving van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV) 2030 in een notendop.

Wat gaan we daarvoor doen?

We richten onze uitvoering op basis van de in het mobiliteitsplan gestelde prioriteiten. In 2022 verbeteren we de bereikbaarheid voor voetgangers van de OV hubs A2, A27 en Leerdam. Tevens investeren we in de aanleg van veilige oversteekplaatsen, voeren we een update uit op de VRI aan het Meentplein (Leerdam) en passen we het busstation Vianen aan op basis van de huidige richtlijnen.

We stellen een parkeernota op en harmoniseren zo mogelijk het parkeerbeleid voor heel de gemeente. Op het Europaplein (Leerdam) wordt de parkeersituatie in 2022 verbeterd. Voor bezoekers van Leerdam verbeteren we de vindbaarheid van parkeerplaatsen door een bewegwijzeringssysteem.

Om sluipverkeer terug te dringen voeren we maatregelen uit en ondersteunen die met een handhavingsstrategie. De praktijk moet uitwijzen of deze maatregelen afdoende zijn, mogelijk volgen gedurende het jaar voorstellen tot intensivering van de maatregelen.

Een aantal verkeerssituaties worden in 2022 verbeterd. Dit betreft het gedeelte van de Koningin Emmalaan (Leerdam) dat nog niet is uitgevoerd, de oversteek van de Helsdingse Achterweg – Groene Kade en een aanpassing van het laantje van Van Iperen (Leerdam). Verder wordt een aanvang gemaakt met het verbeteren van de verkeersveiligheid in de wijken en dorpen. Dit betreft een participatieve aanpak met inwoners. Naast de veiligheid wordt ook ingezet op het creëren van veilige schoolomgevingen. In 2022 wordt bij minimaal vijf scholen de omgeving aangepast. Naast deze direct tot het mobiliteitsplan te herleiden activiteiten wordt nog uitvoering gegeven aan de volgende zaken.

Verkeersveiligheid

Maatregelen school Leerbroek

In Leerbroek wordt de locatie Slagboom ontwikkeld en wordt een bedrijf uitgebreid. Hierdoor moet de verkeersveiligheid verder onderzocht worden.

Verkeerseducatie

Bij verkeerseducatie worden kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes aangeleerd of verbeterd die noodzakelijk zijn voor een veilige verkeersdeelname, inclusief de wil om veilig aan het verkeer deel te nemen. Hierbij wordt ook een link gelegd met het Strategisch Plan Verkeersveiligheid dat in 2021 is vastgesteld. Voor verkeerseducatie zijn subsidiemogelijkheden bij de provincie Utrecht.

Aantrekkelijk wonen

In de uitwerking van het combinatieperspectief, waarbij het de ambitie van de gemeente is om een 'ontwikkelgemeente' te zijn op het gebied van mobiliteit, wordt voor mobiliteit € 40.000,- uitgetrokken als bijdrage aan aantrekkelijk wonen. Deze middelen gebruiken we voor onderzoek naar een randweg om Nieuwland. Hierbij wordt zo mogelijk de samenwerking met de provincie gezocht bij het onderzoek naar verlenging van de N214.

Openbaar vervoer

Gestreckte lijnen tussen de hoofdkernen en het omliggende gebied met goede (fiets-)opstappunten en een goede bediening van de eerste en laatste kilometer, voor alle gebruikers is een ambitie uit het mobiliteitsplan. Er wordt onder andere gekeken naar toegankelijke haltes, aanvullend openbaar vervoer, kleine maatregelen op knooppunten, fietsenstalling bij bushaltes en het bevorderen van fietsgebruik in relatie tot het openbaar vervoer.

We zijn continu in overleg met de provincie over uitbreiding van het OV-netwerk. Het komend jaar vindt er op basis van huidige inzichten geen afschaling plaats.

Fiets

Een goede bereikbaarheid van de wijken en dorpen door inzet van fietsnetwerken tussen de wijken en dorpen en snelfietspaden naar omliggende steden is een ambitie uit het mobiliteitsplan. Er wordt onder andere gekeken naar Quick Wins, fietsenstallingen bij bushaltes en het bevorderen van fietsgebruik in relatie tot het openbaar vervoer.

Overig

UNed en MIRT

In het programma UNed werken we met de U10-gemeenten en het rijk aan een samenhangende ontwikkeling van wonen, werken en bereikbaarheid in de metropoolregio Utrecht. Het daaronder vallende Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) richt zich op het ontwikkelen van passende keuzes voor het mobiliteitssysteem, waarbij rekening wordt gehouden met de grote woningbouwopgave en de groei van het aantal arbeidsplaatsen in de regio. Vijfheerenlanden zet in op goede busverbindingen en het robuust maken van het hoofdwegennet, zoals een volwaardig knooppunt Everdingen, verbreding van de A27 tussen knooppunt Everdingen en Houten en een snelbusdienst tussen Vianen en Utrecht Centraal.

Ontsluiting van wijk Broekgraaf(-Noord)

In de raadsvergadering van 14 juni is besloten tot instellen van een mobiliteitsfonds om onder andere infrastructuurmaatregelen in het kader van Leerdam Noord te kunnen betalen in de toekomst. Ook is in die vergadering ingestemd met de aanleg van een fietstunnel. Nader onderzoek is nodig of andere partijen een ongelijkvloerse kruising met het spoor en het Recht van Ter Leede financieel mede willen ondersteunen.

De provincie Utrecht is bezig met het opstellen van een Netwerkperspectief 2040 voor de provinciale wegen. Hierbij wordt gekeken naar verkeersveiligheid, leefbaarheid en

doorstroming. Omdat verwacht mag worden dat de provinciale wegen die in Leerdam eindigen zorgen voor een verminderde verkeersveiligheid, leefbaarheid en doorstroming heeft de provincie toegezegd om in 2022 samen met onze gemeente onderzoek te doen naar de verlenging van de N214 naar de N484 en N848. Door de aanleg van deze wegen kan Broekgraaf (Noord) worden ontsloten en hoeft dit niet via het bestaande wegennet worden afgewikkeld dat al knelpunten kent.

Overdracht wegen buitengebied

Het Waterschap Rivierenland heeft al langer het voornemen om het beheer van wegen over te dragen aan de zeven gemeenten in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. In het kader van deze mogelijke overdracht verscheen in juni 2020 de definitieve rapportage "Verkenning overdracht waterschapswegen: rapportage verkenning financieel", opgesteld door adviesbureau Infram B.V. Gelet op de ingrijpende consequenties (uitbreiding personeelsbestand, hogere OZB-belastingen, meer verantwoordelijkheid voor wegen, bermen, bomen, sloten en veiligheid) is een second opinion gevraagd. Uit de second opinion blijkt dat er te weinig informatie is om toekomstige onderhouds- en investeringskosten te kunnen bepalen. De gemeente loopt daardoor het risico iets over te nemen zonder te weten wat precies de staat en de omvang van het geheel is. Gelet op risico's en onzekerheden is er voor het college geen goede basis om een voorstel te doen om de waterschapswegen over te nemen. Het college heeft dit in de raadsinformatiebrief van 29 september 2021 meegedeeld aan de gemeenteraad.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 2 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	4.982	7.809	7.123	7.363	7.481	7.523
Kadernota			40	0	0	0
Saldo van baten en lasten	4.982	7.809	7.163	7.363	7.481	7.523
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	199	-404	-24	-24	-24	-24
Saldo	5.181	7.405	7.138	7.338	7.456	7.498

Toelichting op de Kadernota

Dit betreft de inzet op Mobiliteit als bijdrage aan aantrekkelijk wonen, uit het Combinatieperspectief.

Programma 3 Economie

Wat willen we bereiken?

Vijfheerenlanden benut de kansen voor werkgelegenheid

Onze gemeente ligt in een gebied waarin volop kansen bestaan op economisch gebied. Dit hebben we te danken aan onze ligging centraal in het land nabij het hoofdwegennet, de aansluiting op de economische zeer competitieve groeiregio Utrecht en onze lokale economie. Wij willen ervoor zorgen dat deze kansen door onze ondernemers en inwoners worden benut. Vijfheerenlanden weet ondernemers aan zich te binden en nieuwe aan te trekken. Dit komt ten goede aan de werkgelegenheid, de leefbaarheid in steden en dorpen, het winkelaanbod en uiteraard de inwoners.

Vijfheerenlanden verbindt, ook op economisch gebied

Vijfheerenlanden maakt onderdeel uit van de groeiregio Utrecht. Vanuit het principe van grens ontkenkend samenwerken, neemt de gemeente actief deel aan regionale samenwerkingsverbanden. Meer lokaal is het van belang om, naast de bereikbaarheid en fysieke omgeving van de bedrijven, ook te investeren in het verkrijgen, behouden en versterken van de eigen werkgelegenheid. Eén van de basisvoorwaarden voor brede welvaart is dat de combinatie van arbeidsmarkt en economie gezond is en in evenwicht. Een goede samenwerking tussen de bedrijven onderling, met de overheden en met het onderwijs, versterkt de economische structuur en leidt tot een robuustere en grotere arbeidsmarkt. Wij richten ons op een samenwerking die bijdraagt aan de sterke lokale economie. Dat doen wij met alle betrokken partijen. Daarbij past een set afspraken die in goed overleg tot stand komt en die ziet op het verduurzamen van de economie.

Een evenwichtig winkelaanbod, voor woon en werkgenot

De detailhandel is de afgelopen jaren sterk aan het veranderen. Dit heeft gevolgen voor het winkelaanbod in de steden en dorpen van Vijfheerenlanden. Ons doel is om, samen met inwoners en ondernemers, een winkelaanbod te hebben en houden waarmee de leefbaarheid van de steden en dorpen gewaarborgd kan blijven, inclusief de hiermee gemoeide werkgelegenheid. Deze gebieden worden klimaatrobuust ingericht zodat het prettige verblijfplaatsen worden en hittestress en wateroverlast tot het minimum zijn beperkt (Zie programma 7 duurzaamheid).

Agrarische sector

De agrarische sector vervult een belangrijke maatschappelijke- en economische functie; er wordt voor de wereldmarkt en voor de lokale markt vooral zuivel en fruit geproduceerd. Door de marktvraag is de bedrijfsvoering sterk gericht op schaalvergroting. De sector is hierdoor zeer efficiënt geworden met een hoge voedselproductie. Vanwege de nadelige gevolgen voor milieu en natuur is inmiddels een transitie in gang gezet die gericht is op meer kringloop- en natuur inclusieve landbouw. Bij gangbare intensieve bedrijven wordt via innovatie en technische oplossingen gewerkt aan verkleinen van de nadelige effecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verduurzamen van de economie

Voor de werkgelegenheid (lokaal en regionaal) en het versterken van economische activiteiten is het van belang om voldoende en toekomstbestendige vestigingslocaties en uitbreidingsmogelijkheden voor onze huidige en nieuwe ondernemers te hebben. De huidige bedrijventerreinen van Vijfheerenlanden bieden onvoldoende ruimte terwijl de vraag naar nieuwe bedrijfspercelen onveranderd hoog blijft. De ontwikkeling van een nieuw bedrijventerrein kost jaren en moet daarom tijdig worden opgepakt. Dit gebeurt in samenhang met de regio. De komende periode gaan wij actief aan de slag met de

mogelijke uitbreiding van bedrijventerreinen in Meerkerk (IVa en IVb) en Vianen (Gaasperwaard II), dit vanwege de goede bereikbaarheid van deze locaties. Daarnaast wordt in regionaal verband gezocht naar een drietal locaties voor het realiseren van een regionaal bedrijventerrein. Vijfheerenlanden bekijkt haar opties hierbinnen.

Bij het verkrijgen, behouden en versterken van de werkgelegenheid spelen de veranderingen die ook op de economie af komen een rol. Bedrijven gaan innoveren en bereiden zich voor op energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie. Ook van werknemers wordt gevraagd dat zij zich mee ontwikkelen. Wij gaan beiden daarin ondersteunen. In de economische visie is in brede zin aandacht voor de verduurzaming van de lokale economie. Meer specifiek voor werklandschappen is die aandacht er in de nog op te stellen visie daarover. Bij de uitwerking hiervan vervult de gemeente een faciliterende rol. Wij gaan die samen met de collega's van de betreffende beleidsvelden en ondernemers(verenigingen) vorm en inhoud geven. Daarnaast worden er ondernemersbijeenkomsten over verduurzaming van de lokale economie georganiseerd voor bewustwording en nadere informatievoorziening.

Winkelaanbod

Voor een evenwichtig winkelaanbod zetten wij in op de gesprekken met de winkeliers, binnenstadverenigingen, binnenstadsmanager en citymarketeers. De detailhandelsnota en het Standplaatsen- en Marktenbeleid zijn herijkt, de acties die uit deze beleidsstukken naar voren zijn gekomen worden de komende periode verder uitgevoerd. Denk hierbij aan het opstellen van de binnenstadvisie Leerdam (begin 2022 incl. uitvoeringsagenda), vergroten van de organisatiegraad onder winkeliers door meer overlegmomenten met de betreffende overlegstructuren (o.a. Actio, OVV en LOV) en het uitrollen van het geprofessionaliseerde markt- en standplaatsen beleid (loopt door in 2022). Voor Vianen is de binnenstadvisie nog up-to-date, de betreffende uitvoering loopt ook door. Dit omvat onder andere versterken van citymarketing, benutten toeristische potenties en een onderzoek naar de herontwikkeling van het winkelcentrum Lijnbaan.

Werkgelegenheid

De arbeidsmarkt is in beweging, mede als gevolg van de veranderende economie. Circulariteit, duurzaamheid, innovatie en automatisering/robotisering zijn daarbij leidende thema's. Maar ook de krapte op de arbeidsmarkt en de krimp door de vergrijzing zorgen voor nieuwe uitdagingen om de werkgelegenheid in Vijfheerenlanden op peil te houden. Tegelijkertijd zorgt de voorgenomen woningbouw voor nieuwe werknemers en werkgelegenheid. Nieuwe woningen zorgen voor een groei van de beroepsbevolking. Wij ondersteunen -binnen de mogelijkheden van de gemeente- onze ondernemers bij hun zoektocht op de arbeidsmarkt. Samenwerking met goed georganiseerde ondernemers(verenigingen) is hierbij van groot belang. Het accountplan van de accountmanager ondersteunt de activiteiten vanuit de gemeente door de juiste contacten met de juiste ondernemers en organisaties te leggen. Denk hierbij aan bedrijfsbezoeken, evenementen en nieuwsbrieven. De economie van Vijfheerenlanden kenmerkt zich door haar behoefte aan vakmensen. In dit licht wordt bekeken of de realisatie van een (technische) vakopleiding op MBO niveau in Vijfheerenlanden tot de mogelijkheden behoort.

Bereikbaarheid

We willen gemakkelijk en op een laagdrempelige manier bereikbaar zijn voor onze ondernemers. Door de website voor ondernemers up tot date te houden, een ondernemersnieuwsbrief te versturen en pro actief aanwezig te zijn op Social Media zijn we dichtbij en bereikbaar. Dit ondernemersloket gaan wij verder uitbreiden en professionaliseren. De bedoeling is een platform te realiseren waar ondernemers met allerlei vraagstukken terecht kunnen en hulp kunnen krijgen. Op dit moment is deze informatie reeds beschikbaar via de gemeentesite. Gaandeweg wordt deze informatievoorziening uitgebreid.

Agrarische sector

Nadat de Landschapsvisie Vijfheerenlanden 2040 eind 2021 is vastgesteld, wordt een Uitvoeringsagenda gemaakt. Deze agenda gaat een financiële paragraaf bevatten. In de Uitvoeringsagenda wordt een hoofdstuk Landbouw opgenomen, dat samen met de sector wordt opgesteld om de gewenste ontwikkelingen te stimuleren.

Recreatie en toerisme

Voor dit onderwerp wordt verwezen naar programma 5

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 3 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	50.944	1.410	950	893	892	892
Kadernota			20	20	20	20
Saldo van baten en lasten	50.944	1.410	970	913	912	912
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	550	-51.020	0	0	0	0
Saldo	51.494	-49.610	970	913	912	912

Toelichting op de Kadernota

Economie draagt samen met wonen, cultuur, sport, recreatie en toerisme actief bij aan het versterken van de aantrekkelijkheid van Vijfheerenlanden. Voldoende werkgelegenheid speelt daarin een belangrijke rol. Vanuit het perspectief van zowel de werkgever als de werknemer. In het economisch domein zetten wij vooral de uitbreidingsplannen voor werklandschappen door. Ook maken wij werk van de verduurzaming van nieuwe en de bestaande bedrijvigheid door in samenspraak met betrokken partijen afspraken te maken over innovatie, energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit. Dit doen wij in het licht van het combinatieperspectief. Daarvoor gaan wij de beschikbare extra middelen, € 20.000, inzetten.

Programma 4 Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Goede onderwijsvoorzieningen voor Vijfheerenlanden

Voor elk kind streven we naar passend onderwijs, zodat het kind zich maximaal kan ontwikkelen. Scholen zijn de plek waar vroegtijdig en het meest kansrijk onderwijs- en ontwikkelachterstanden ontdekt en tegengegaan worden. Hierbij wil de gemeente zoveel als mogelijk de inzet aan de voorkant plegen. In samenwerking met het onderwijs en de partners wordt gekeken naar een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

Vooruitlopend op de nieuwe wetgeving rondom de Wet op Primair Onderwijs, de Wet op Voortgezet Onderwijs en de Wet Expertise Centra, is in 2020 het Duurzaam Integraal Huisvesting Plan Onderwijs (DIHPO) 2020-2024 in samenwerking met de besturen onderwijs en kinderopvang opgesteld. Met de afspraken in dit plan wordt duidelijk op welke manier de gemeente, de schoolbesturen en de kinderopvang de komende periode samenwerken om duurzame schoolgebouwen te realiseren. Hiermee sluiten wij aan op de duurzame woningbouwontwikkeling uit het combinatieperspectief.

Door de bril van duurzaamheid kijken wij naar de school als plek waar fysiek en sociaal elkaar raken. Schoolgebouwen zijn de aangewezen plek als het gaat om duurzaamheid. Juist ook omdat we hier kunnen werken aan het maatschappelijk bewustzijn van duurzaamheid bij de jongste generatie. In het najaar van 2021 wordt de oplegger van het DIHPO 2021-2036 aan de raad voorgelegd, waarbij wij vooruit kijken en de samenhang in onderwijshuisvesting en tijdelijke huisvesting bewaken en duurzaam insteken. In het duurzame beleidskader wordt het DIHPO uitgewerkt in vier pijlers: gebouw, samenwerking, fysieke leefomgeving en ondersteuning. Hierbij sluiten wij aan bij de pijler een Leven Lang ontwikkelen van de Sociaal Maatschappelijke Agenda (SMA) welke in Programma 6 te lezen is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Huisvestingsagenda DIHPO 2021-2036

In 2021 zijn de gebouwencheck, duurzaamheidsscan en een drietal haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd. Dit zorgt ervoor dat er in de oplegger DIHPO 2021-2036 een geconcretiseerde huisvestingsagenda voor de komende vier jaar is opgesteld en een doorkijk wordt gegeven naar de komende zestien jaren. In 2022 gaat hier uitvoering aan gegeven worden. Vooruitlopend op nieuwe wetgeving heeft gemeente Vijfheerenlanden renovatie in het Integraal Huisvesting Plan Onderwijs (IHPO) een plek gegeven. De oplegger van het DIHPO is ook in samenwerking met de schoolbesturen en kinderopvang opgesteld.

De oplegger van het DIHPO geeft naast de huisvestingsagenda en het voorlopige financiële kader ook een planningsoverzicht bij renovatie of vervangende nieuwbouw voor het uitvoeren van haalbaarheidsonderzoeken, inzet en kosten voor tijdelijke huisvesting, verduurzamen (groen/ blauwe) schoolpleinen, veilige verkeersroutes en inschattingen voor grondkosten bij vervangende nieuwbouwprojecten. Bij het opstellen van het financiële kader van de oplegger van het DIHPO is de prijsstijging door de recente effecten van de corona pandemie nog niet meegenomen. Dit doordat nu nog niet is in te schatten wat de globale landelijke stijging zal zijn door het tekort aan grondstoffen en personeel.

Voor het jaar 2022 betekent dit concreet dat wij ons bezig houden met:

- Oplevering nieuwbouw de Brink in Hoef en Haag
- Project nieuwbouw Eben Haëzer school in Leerbroek;

- Oplevering Project uitbreiding Brede School Het Liesveld in Ameide;
- Project Brede School Broekgraaf in Leerdam;
- Project uitbreiding Noachschool in Schoonrewoerd;
- Verhuizen Mr Vosschool Hagestein naar BS Kijk (THV2) in Hagestein;
- Project vervangende nieuwbouw in Hagestein;
- Aanvullende opgaven uit de Oplegger DIHPO 2021-2036 na vaststelling in de gemeenteraad, welke vanaf 2022 tot uitvoer gebracht gaan worden.

Bij het realiseren van duurzame onderwijshuisvesting ligt nog een landelijke uitdaging. De gemeente streeft bij onderwijshuisvesting naar EnergieNeutraalGebouw (ENG). ENG wordt binnen een paar jaar een wettelijk vereiste. Gemeenten ontvangen niet de financiële middelen vanuit het rijk om deze duurzame onderwijshuisvesting kostendekkend te realiseren. Onze gemeente is hierin geen uitzondering, waardoor de gemeente de komende jaren een oplopend financieel nadeel ondervindt in het uitvoeren van deze wettelijke zorgtaak.

Verordeningen voorzieningen huisvesting onderwijs Vijfheerenlanden 2022

In 2022 heeft gemeente Vijfheerenlanden een nieuwe verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2022 gemeente Vijfheerenlanden en een verordening Financiële Materiële Gelijikstelling (FINGEL) welke in de 2^e helft van 2021 in de gemeenteraad wordt ingebracht. Deze verordening is aangepast aan de laatst gepubliceerde modelverordening voorzieningen huisvesting onderwijs van de VNG. Naast de verordening worden de beleidsregels toegankelijkheid schoolgebouwen in de gemeenteraad ingebracht. De gemeente heeft al een vastgestelde beleidsregel duurzaamheid schoolgebouwen.

Onderwijsbeleid

1. Onderwijs als fundament

In Vijfheerenlanden willen we het onderwijs duurzaam vormgeven en insteken op de pijlers samenwerking, passende leefomgeving en ondersteuning. Daarvoor werken we samen met het onderwijs, kinderopvang en andere relevante partners op een aantal speerpunten:

- Op basis van de aanbevelingen en conclusies van de evaluatie passend onderwijs zetten we ons lokaal en regionaal in voor meer inclusief onderwijs: bijvoorbeeld door middel van het doorontwikkelen van arrangementen op het snijvlak van onderwijs en zorg en het snijvlak onderwijs en arbeidsmarkt, zoals onderwijszorgarrangementen (OZA's), peuterplus en BSO+, het voorkomen van thuiszitters en het stimuleren van het behalen van een startkwalificatie;
- Onderwijsachterstandenbeleid (OAB): inzetten op kansengelijkheid en samen met alle betrokken partners het bereik en de effectiviteit van programma's maximaliseren;
- Ouderbetrokkenheid: meer aandacht voor ouderbetrokkenheid bij de (taal)ontwikkeling van kinderen;
- Doorgaande leerlijnen: alle overgangsmomenten zo soepel mogelijk laten plaatsvinden;
- Preventie: door samenwerken en "elkaar kennen" worden lijnen kort en worden eventuele problematiek bij kinderen snel gesignaleerd en aangepakt. Hiermee wordt mede uitvoering gegeven aan vroeg signalering.

Deze speerpunten kunnen we met behoud van de huidige onderwijsbegroting blijven ondersteunen.

2. Een leven lang ontwikkelen

Vanuit onderwijs werken we intensief mee aan de programmalijn "Een leven lang ontwikkelen". Deze lijn staat onder programma 6 verder uitgewerkt.

3. Verder vorm en inhoud geven aan de lokale en de regionale agenda

We nemen deel aan de Regionale Educatieve Agenda (REA) in de AV-regio en de Lekstroom regio. De REA is een instrument om het regionale onderwijsbeleid af te stemmen en vorm en inhoud te geven. Om lokaal op gemeente VHL schaal het onderwijsbeleid af te stemmen en vorm en inhoud te geven, ontmoeten we onze partners op de lokale educatieve agenda (LEA). Beide educatieve agenda's zijn instrumenten voor de betrokken gemeenten, samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, kinderopvang en overige partners om in gelijkwaardige verhoudingen tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijsbeleid. Uitgangspunt is, dat lokaal wordt afgehandeld wat lokaal kan en regionaal wat regionaal afstemming vraagt.

Wat willen we hiermee bereiken:

- Gezamenlijk afspraken maken en die uitvoeren, dit schept duidelijkheid en een professionele cultuur binnen het gehele werkgebied van de REA en LEA;
- Samen kansen zien, creëren en benutten, over de eigen grenzen heen kijken en naar nieuwe perspectieven zoeken;
- Het bieden van een platform om initiatieven te delen, good practices een podium te geven en belemmerende factoren te bespreken.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 4 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	4.675	6.588	6.458	6.878	7.091	7.276
Kadernota			0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	4.675	6.588	6.458	6.878	7.091	7.276
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-205	-338	-50	-50	-79	-79
Saldo	4.470	6.250	6.408	6.828	7.013	7.198

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Wat willen we bereiken?

Heel Vijfheerenlanden beweegt!

De gemeente Vijfheerenlanden streeft naar vitaliteit in de samenleving. Een samenleving waarin inwoners meedoen, zich fit en vitaal voelen, voor zichzelf kunnen zorgen en zichzelf een leven lang ontwikkelen. Deze doelen zijn vastgelegd in de Sociaal Maatschappelijke Agenda (SMA), die in Programma 6 te lezen zijn. Door middel van ons sportbeleid gaan wij een belangrijke bijdrage leveren aan deze doelen. Wij gaan onze gemeente in beweging brengen!

Met deze beweging leveren wij een actieve bijdrage aan het bevorderen van een gezonde leefstijl/leefomgeving met als doel, het beschermen en bevorderen van de volksgezondheid. We verwijzen naar programma 7 voor de verdere uitwerkingen van de prioriteiten op het gebied van volksgezondheid. Doordat we onderwerpen steeds meer integraal benaderen zien we dat deze elkaar kunnen versterken. Door het inzetten van sport- en beweegactiviteiten leveren we bijvoorbeeld een bijdrage aan het verbeteren van de fysieke en sociale omgeving maar levert sport ook een bijdrage aan het verminderen van de druk op jeugd en jongvolwassenen en vitaal ouder worden.

Om sport de juiste positie te geven, hebben wij samen met alle relevante partners het eerste sportbeleid van de gemeente Vijfheerenlanden opgesteld. 2022 is het eerste jaar waarin wij uitvoering geven aan dit nieuwe sportbeleid. Wij hebben oog voor alle inwoners van onze gemeente en daar binnen leggen wij accenten op specifieke doelgroepen. Zo richten wij ons specifiek op de (aller)jongsten om een goede basis te leggen voor een gezond leven en op de oudsten om hun te helpen om zo lang mogelijk zelfstandig actief te blijven. Daarnaast richten wij ons op specifieke gebieden in onze gemeente waar wij door middel van sport en bewegen bijdragen aan het behalen van de doelen vanuit de SMA. Vooral sportverenigingen zijn in de uitvoering een belangrijke partner voor ons. Zij kunnen dan ook rekenen op onze ondersteuning waarbij wij uitdrukkelijk onze verantwoordelijkheid nemen op en in de sportaccommodaties waar deze verenigingen gebruik van maken.

Verder betekent dit onder andere dat wij samen met het onderwijs zorgen voor kwalitatief goed bewegingsonderwijs voor alle basisschoolleerlingen, dat er samen met onze partners uitvoering wordt gegeven aan ons sportstimuleringsprogramma en bieden wij actieve ondersteuning aan sportaanbieders. Op deze wijze leggen wij verbindingen met diverse beleidsterreinen om de preventieve kracht van sport nog meer te benutten.

Wij investeren in cultuureducatie

Cultuureducatie is voor ons een belangrijk onderdeel van ons cultuurbeleid. Dit betreft kunstzinnige vorming in brede zin. Wij zien daarbij grote kansen door het inschakelen van lokale verenigingen en instellingen. Het kunst- en cultuurfonds Vijfheerenlanden kan stimulerend werken op de hoeveelheid en beleving van cultuur in brede zin.

Groene recreatie en ruimte voor toerisme past bij ons gebied

Wij zetten in op groene recreatie met behoud van de kwaliteit van het rustige buitengebied.

Bibliotheek

Een laagdrempelig toegankelijke bibliotheekvoorziening met eigentijdse functies en activiteiten. Die aansluit bij de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en de informatie- en mediabehoefte van de inwoners van de gemeente Vijfheerenlanden. Naast

de fysieke openbare bibliotheek ontstaat een innoverende en dienstverlenende digitale bibliotheek.

Veranderende rol van bibliotheken

De snelle veranderingen in onze samenleving hebben geleid tot een veranderende rol van bibliotheken. In het rapport van 'Bibliotheken van de toekomst, knooppunt voor kennis, contact en cultuur (2014) werd dit benoemd. Dit rapport speelde een belangrijke rol in de aanloop naar een nieuwe bibliotheekwet.

Deze Bibliotheekwet speelt in op de veranderende maatschappij. De nadruk ligt op maatschappelijke 'functies' in plaats van 'organisaties en gebouwen'. Nieuw is het 'open bestel' waar gemeenten de lokale bibliotheekfuncties opnieuw kunnen organiseren met bestaande én nieuwe partijen. Er wordt meer ruimte geboden voor innovatie, meer ruimte voor de uitdagingen van de toekomst en minder accent op de uitleenfunctie.

Bibliotheekconvenant 2020 – 2023 (sept 2020)

De vertegenwoordigers van de drie overheidslagen (Rijk, provincies en gemeenten) en van de Nederlandse openbare bibliotheken bekrachtigden in september 2020 het Bibliotheekconvenant 2020 - 2023. De afspraken in het bibliotheekconvenant zijn gericht op het versterken van een gespreid en toegankelijk lokaal netwerk. Alsook de bijdrage van de bibliotheekvoorzieningen in Nederland aan de maatschappelijke opgaven. Het convenant ligt in het verlengde van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen. De afspraken geven extra focus en een concrete invulling voor de komende jaren. De betrokken partijen benadrukken met het convenant het belang van een volwaardige lokale bibliotheekvoorziening. Dit is een voorwaarde om een bijdrage te kunnen leveren aan de drie grote maatschappelijke opgaven waar ze zich de komende jaren op gaan focussen:

- het bestrijden van laaggeletterdheid
- het bevorderen van digitale inclusie en
- het stimuleren van persoonlijke ontwikkeling.

De bibliotheek als motor van verandering

Naast het culturele domein sluit de maatschappelijke meerwaarde van het bibliotheekwerk in toenemende mate aan bij de opgaven in het sociaal domein (waaronder laaggeletterdheid, de ontmoetingsfunctie, inclusiviteit in de samenleving, maatschappelijke vraagstukken zoals dementie, eenzaamheid e.d.) en in het onderwijsdomein (o.a. taalachterstanden, mediawijsheid en leesoffensief). De bibliotheek is een onafhankelijke, betrouwbare, toegankelijke, pluriforme en authentieke organisatie. Dit maakt haar dé plek bij uitstek om maatschappelijke thema's lokaal te agenderen en organisaties, community's en mensen hier omheen met elkaar te verbinden en samen te laten werken aan oplossingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering sportbeleid

2022 is het eerste jaar waarin uitvoering gegeven wordt aan het eerste sportbeleid van de gemeente Vijfheerenlanden. Dit doen wij als gemeente samen met inwoners en alle relevante partners. In dit eerste jaar hebben wij vooral aandacht voor onderstaande beleidsonderdelen;

- Invoering subsidiebeleid sportverenigingen

Naast een reguliere waarderingssubsidie bieden wij sportaanbieders de kans om extra subsidie aan te vragen voor aanbod wat gericht is op doelgroepen vanuit de Sociaal Maatschappelijke Agenda.

- Uitvoering sportstimuleringsdiensten (Team Sportservice)

In 2022 voert Team Sportservice voor het eerst alle sportstimuleringsdiensten binnen onze gemeente uit. Samen met relevante partners stellen wij een jaarplan op met

heldere doelen. Hierin is aandacht voor specifieke doelgroepen waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld bij de vaststelling van het combinatieperspectief.

- Invoering van sportaccommodatiebeleid

Als onderdeel van het sportbeleid wordt ook sportaccommodatiebeleid ontwikkeld.

Binnen dit beleid streven wij naar gelijkwaardige behandeling van alle sportverenigingen en accommodaties waarbij ruimte blijft voor maatwerk.

Bewegingsonderwijs

Samen met het basisonderwijs hebben wij een regeling ontwikkeld op basis waarvan vrijwel alle basisschoolleerlingen in onze gemeente minimaal één uur per week bewegingsonderwijs ontvangen van een gekwalificeerde vakleerkracht. Doordat deze regeling in gaat per het schooljaar 2021/2022, staat dit jaar in het teken van invoering, afstemming en verbetering. De invoering van deze regeling vindt plaats met de daarvoor beschikbare middelen zoals opgenomen in de reguliere begroting.

Sportstimuleringsprogramma

2022 is het eerste volledige jaar waarin de uitvoerder van ons sportstimuleringsprogramma in de gehele gemeente actief is. Deels staat dit jaar in het teken van nieuwe contacten op doen en nieuwe samenwerkingen aangaan en daarnaast stellen wij gezamenlijk een jaarprogramma op, op basis van de goedlopende projecten uit de voormalige gemeenten en de doelen zoals opgenomen in het nieuwe sportbeleid.

Uitvoering geven aan het Lokaal Sportakkoord

Binnen het lokaal sportakkoord zijn in 2020 praktische afspraken vastgelegd tussen o.a. sport- en zorgaanbieders onderling en ons als gemeente. De uitvoering is in 2021 door de coronamaatregelen zeer beperkt van de grond gekomen. In 2022 worden alle betrokkenen opnieuw geënthousiasmeerd om gezamenlijk alsnog uitvoering te geven aan het lokale sportakkoord waardoor sport nog toegankelijker, laagdrempeliger en diverse wordt. Hierdoor neemt de maatschappelijke opbrengst van sport nog verder toe.

Cultuur en cultuureducatie

We richten ons met cultuureducatie op alle jongeren van 0 - 18 jaar en we bieden alle mogelijke kunst- en cultuurvormen aan (muziek, podiumkunsten, beeldend, erfgoed, film en media). Voor sommige scholen verschaalt het aanbod enigszins doordat de inzet van de cultuurcoaches en van de algemene muzikale vorming moet worden verdeeld over de gehele gemeente. Daarnaast stimuleren we de cultuurparticipatie van alle inwoners in Vijfheerenlanden. We werken samen met onze theaters (Stadspodium GO en Theater Vianen), met onze musea (Stedelijk Museum Vianen en Nationaal Glasmuseum), onze cultuurcoaches bij stichting Samen Doen, onze provinciale partner Kunst Centraal, onze locatietheater organisaties (kerntheater Vijfheerenlanden, LINK Locatietheater en Toneelroute Vianen), onze scholen en onze toneel- en muziekverenigingen. Het Kunst & Cultuurfonds Vijfheerenlanden zetten we in om een zo breed mogelijk cultureel aanbod te ontwikkelen en te realiseren.

Citymarketing wordt gebiedsmarketing

In 2022 gaat de nieuwe gebiedsmarketing stichting Tussen Lek en Linge van start. Als gebiedsmarketing stichting richten zij zich erop om zich regionaal én landelijk op de kaart te zetten. De stichting werkt nauw samen met gemeente Vijfheerenlanden en draagt bij aan de uitvoering van de beleidsvisie Recreatie en Toerisme 2022-2032.

Groene recreatie en ruimte voor toerisme past bij ons gebied

Wij zetten in op groene recreatie met behoud van de kwaliteit van het rustige buitengebied. Waar het goed toeven is voor bewoner én bezoeker. We richten één gebiedsmarketing stichting op die zowel de twee steden als het buitengebied nationaal én internationaal op de kaart zetten.

Bibliotheek

We gaan samen met stichting Regiobibliotheek Lek & IJssel in een prestatieovereenkomst (ver)nieuwe(nde) afspraken vastleggen vanwege de lokale herpositionering van de bibliotheekfuncties als gevolg van de hierboven genoemde ontwikkelingen. Het vastleggen van concrete prestatieafspraken is belangrijk voor onze samenwerking nu en in de toekomst. Deze overeenkomst is een groeimodel dat meer flexibiliteit in lokale gemeentelijke keuzen moet gaan bieden en meer zekerheid over een toekomstbestendig bibliotheekwerk gemeente Vijfheerenlanden. De vijf maatschappelijke functies (t.w. kennis en informatie ter beschikking stellen, ontwikkeling en educatie bieden, lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur, ontmoeting en debat organiseren, kennis laten maken met kunst en cultuur) vormen de bouwstenen. Deze bouwstenen vormen een soort mengpaneel binnen het beschikbare subsidiebedrag. Waardoor de gemeente en de bibliotheek op maat aan kunnen blijven sluiten bij de lokale behoeften. Om hierin goede en onderbouwde keuzen te kunnen maken, gaan we werken met kengetallen/indicatoren en de gegevens van het monitoren van het bibliotheekwerk Vijfheerenlanden.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 5 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	7.981	12.727	11.880	11.935	12.167	12.192
Kadernota			45	45	45	45
Saldo van baten en lasten	7.981	12.727	11.925	11.980	12.212	12.237
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-910	-674	-332	-244	-244	-224
Saldo	7.071	12.052	11.593	11.736	11.968	12.013

Toelichting op de Kadernota

Dit betreft de deelname aan regionale samenwerking op het gebied van recreatie en subsidiëring van sport voor speciale doelgroepen, uit het Combinatieperspectief.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Vijfheerenlanden streeft naar vitaliteit in de samenleving. Inwoners kunnen meedoen in de samenleving, ongeacht hun leeftijd, geslacht, religie of cultuur. Zij zijn aan het werk, doen vrijwilligerswerk, zorgen voor partner of kind, gaan naar school, naar een sportclub, zijn lid van een (geloofs-)gemeenschap. Ieder doet naar vermogen mee, op zijn of haar eigen wijze, en wordt daarvoor gewaardeerd. Door eigen kracht of binnen het netwerk worden vragen opgepakt. Zo heeft meedoen een positieve invloed op het persoonlijk welbevinden en de vitale samenleving. Meedoen is niet voor iedereen even vanzelfsprekend of gemakkelijk. De mate waarin een inwoner 'meedoet' of zorgt voor een ander hangt af van de mate waarin de inwoner voor zichzelf kan zorgen. De gemeente Vijfheerenlanden vindt het belangrijk dat iedere inwoner kan voorzien in de directe levensbehoeften. Pas wanneer die voldoende beschikbaar zijn, kunnen onze inwoners naar vermogen meedoen. Iedere inwoner verdient een kansrijke start en ontwikkelt zich een leven lang.

We onderscheiden vier opgaven waaraan we de komende jaren gaan werken (Meedoen, Vitaliteit, Voor jezelf zorgen en Een leven lang ontwikkelen).

De vier opgaven nader uitgewerkt:

1. Inwoners doen mee (meedoen)
Wij willen dat inwoners kunnen meedoen in de samenleving. Dat zij in staat zijn om zichzelf te redden, eventueel met inzet van hun omgeving en algemene voorzieningen in de wijk of het dorp. Wij vinden het belangrijk dat inwoners worden gestimuleerd hun talenten te gebruiken op een manier die bij hen past zodat zij op basis van hun capaciteiten kunnen bijdragen aan de samenleving.
2. Inwoners zijn gezond en vitaal (vitaliteit)
Vitaliteit is een belangrijke voorwaarde voor zelfstandigheid. Een goede gezondheid van inwoners hangt deels samen met de leefstijl. Wie een goede gezondheid heeft, heeft een grotere kans op een lang en kwalitatief goed leven, en kan langer blijven werken en meedoen in de samenleving.
3. Inwoners kunnen voor zichzelf zorgen (voor jezelf zorgen)
Iedereen wil van nature zo lang mogelijk zelfstandig in de eigen woon- of leefomgeving functioneren. Hierbij kan het helpen dat onze inwoners het vanzelfsprekend vinden om hulp aan elkaar te vragen en dit ook te accepteren. En als dat even niet lukt dan bieden de maatschappelijke partners en de gemeente advies en ondersteuning aan op de plaatsen waar dat het meest logisch is. Het hebben van werk, betaald of onbetaald, en het financieel zelfredzaamheid zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden.
4. Inwoners ontwikkelen zich evenwichtig van 0 – 100 jaar (leven lang ontwikkelen)
Iedere inwoner verdient een kansrijke toekomst en beschikt over voldoende vaardigheden om zichzelf te redden in de samenleving. Het maakt inwoners vitaal, flexibel en duurzaam inzetbaar in de samenleving, op school en op de arbeidsmarkt. Bovendien draagt "een leven lang ontwikkelen" bij aan breed inzetbare inwoners in de buurt en de wijk. Inwoners die werken krijgen hiermee meer kansen en worden minder kwetsbaar bij werkloosheid.

Deze vier opgaven vormen de leidraad waarlangs iedereen in het sociaal domein het werk organiseert. Het gevolg van opgavegericht werken is dat de schotten tussen de Wmo, Jeugdhulp en Participatiewet (deels) verdwijnen, dat er onderling in zijn geheel op

vraagstukken wordt samengewerkt en dat er gezamenlijke verantwoordelijkheid is voor het resultaat. Dit wordt ook wel de transformatie genoemd.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sociaal Maatschappelijke Agenda (SMA)

Aan de hand van de Sociaal Maatschappelijke Agenda (SMA) gaan we het Sociaal Domein doorontwikkelen naar een meer opgave- en vraaggerichte organisatie. Om deze transformatie te realiseren ontwikkelen we een programma waarmee we:

- a. de ontwikkelopdrachten uit de SMA (integraal en opgavegericht werken, regionale samenwerking, preventie en wijkgericht werken, inwonersparticipatie, strategisch partnerschap en sturingsstrategie) vormgeven. Om deze verandering te faciliteren en ondersteunen wordt er in het programma veel aandacht besteed aan gezamenlijk leren.
- b. focus aanbrengen binnen de vier lokale opgaven door ons binnen het programma te richten op de drie belangrijkste belemmeringen voor volwaardig meedoen: 1) financiële problemen, 2) gezondheidsproblemen en 3) gebrek aan kennis en vaardigheden.

Dit vertalen we naar vier opgaven.

Opgave 1. Meedoen

We streven naar een inclusieve lokale samenleving en gebruiken daarom bij alle werkzaamheden die worden uitgevoerd in het Sociaal Domein de uitgangspunten uit het VN-verdrag en het gedachtengoed van de Global Goals.

a. Preventieplan met strategisch partnerschap

In de afgelopen jaren zijn er veel projecten gestart die een preventieve werking hebben, maar waarbij de onderlinge samenhang niet altijd duidelijk was. Wij blijven met onze strategische partners kijken naar maatschappelijke vraagstukken die actueel zijn voor onze gemeente en we bepalen samen waar de prioriteiten liggen voor de komende jaren. We gaan vooraf met elkaar benoemen welke doelen we hebben en welke resultaten we verwachten. Daarbij worden alle structurele en incidentele budgetten (waaronder het investeringsprogramma) opnieuw tegen het licht gehouden en wij vragen aan onze maatschappelijke partners in het sociaal domein om met een plan te komen voor de maatschappelijke opdrachten. Hierbij wordt er gekeken hoe de opdrachten aansluiten bij de programmalijnen van de SMA.

b. Welzijn en Wmo

In lijn met de transformatie in het sociaal domein en de Sociaal Maatschappelijke Agenda blijven we inzetten op een beweging van formele naar informele zorg. Onze welzijnsinstellingen en tal van initiatieven in de samenleving worden hierin steeds belangrijker. Door vroegsignalering en preventieve maatregelen proberen we duurdere zorg te voorkomen. De professionals in het Sociaal Team vormen hierin een cruciale schakel. Zij voeren de casusregie die erop is gericht specialistische hulp niet langer dan strikt noodzakelijk in te zetten. Als we hiermee de stijgende kostenlijn binnen de Wmo af buigen maken we middelen vrij voor investeringen in onze welzijnsinstellingen en inwoners-initiatieven (nuldelijn) en in het Sociaal Team en zorgprofessionals (eerstelijns) waarmee we in de preventieve sfeer samenwerken. Dit draagt bij aan de transformatieopgave.

Ook met de huisartsen wordt vanuit Welzijn meer samengewerkt. Het verder ondersteunen van vrijwilligers en hun organisaties is een randvoorwaarde om transformatie mogelijk te maken. Wij blijven de kracht van inwoners stimuleren vanuit het fonds voor inwonersinitiatieven, waarbij ook aandacht nodig is voor goed lopende inwonersinitiatieven die blijvend ondersteuning nodig hebben na de opstartperiode, bijvoorbeeld door een blijvende financiële bijdrage of externe financiering. Thema's waar

wij vanuit Welzijn verder op inzetten zijn het inzichtelijk en toegankelijk maken van het voorliggend veld (sociale kaart), de inclusieve samenleving, de overbelasting van mantelzorgers, dementie en eenzaamheid. Deze onderwerpen worden in samenhang met de andere beleidsonderwerpen, zoals armoede en schulden en inburgering opgepakt.

c. Jeugdhulp

Vanuit het Sociaal Team steunen we inwoners die tijdelijk extra ondersteuning nodig hebben. In opvoedsituaties en in situaties waar het kind of de jongere zelf een vorm van hulp nodig heeft. Dit doen wij vanuit het Sociaal Team én met de inzet van specialistische zorg wanneer dat aanvullend nodig is. Ook in 2022 is het doel “de juiste zorg op de juiste plaats tegen reële kosten”. In 2022 geven we uitvoering aan de regiovisies *Complexe scheidingen* en *Voor een veilig thuis*. Dit doen we onder andere door het aanbod in het voorliggend veld te versterken zodat jeugdigen en hun gezinnen vroegtijdig en laagdrempelig kunnen worden ondersteund. Ook richten we ons op het versterken van het eigen netwerk van gezinnen en jeugdigen. Een netwerk waar de jongere nu maar ook in de toekomst, wanneer hij/zij nieuwe stappen zet, op kan vertrouwen en bouwen.

Met onze maatschappelijke partners blijven we de basis in de samenleving voor jeugdigen en hun gezinnen verder versterken. Deze basis wordt gevormd door een breed aanbod aan preventieve activiteiten en vroegtijdige inzet. Dit betekent dat we vroegsignalering op de kinderopvang en peuteropvang inrichten door met onze jeugdzorgaanbieders op de locatie aanwezig te zijn en kinderen binnen de setting van de kinder- en peuteropvang te observeren. Waar nodig wordt direct begeleiding ingezet. Deze lijn trekken we door binnen het onderwijs voor de wat oudere kinderen. Hoe eerder we erbij zijn en interventies plegen, hoe steviger het fundament wordt om blijvend mee te kunnen doen en erger te voorkomen.

Grip op kosten Jeugdhulp

We hebben toegezegd om de komende jaren acties uit te zetten en te implementeren om de kosten in de jeugdhulp te beheersen. Dit doen we in 2022 en verder om:

- Kwaliteit van zorg te verbeteren;
- Grip te hebben en te houden op de kosten;
- De groei van de kosten af te vlakken en zo mogelijk om te buigen;

Deze acties behelzen o.a. het door ontwikkelen van het Sociaal Team, het versterken van de casusregie, het inzetten op preventie en het aanbod van voorliggende voorzieningen om zwaardere jeugdhulp te voorkomen. Vroegtijdige hulp bij echtscheidingen en het vergroten van de weerbaarheid van kinderen en jongeren kunnen erger voorkomen. Deze activiteiten worden de komende jaren in regionaal (Lekstroom)verband verder geïmplementeerd. We werken hierin regionaal samen in het Regionaal Omdenk en Expertiseteam Lekstroom (ROEL) en het Lerend Netwerk / Zorg voor Jeugd.

d. Collectief Vraagafhankelijk Vervoer (CVV)

De kosten als gevolg van het nieuwe contract worden gemonitord. Mogelijkheden om kosten te verlagen worden bekeken. Complexe processen zijn hierop van invloed. Bekeken wordt hoe er een betere aansluiting op het (aanvullend) openbaar vervoer gevonden kan worden en welke samenwerkingsvorm wenselijk is voor de nieuwe contractperiode voor 2024 en verder. We zoeken hierbij naar een efficiënte combinatie van vervoersbewegingen en vervoersdiensten.

Dit allemaal met het doel dat inwoners met een beperking kunnen blijven meedoen aan de maatschappij.

Opgave 2. Vitaliteit

a. Gezondheid

We geven verder invulling aan de brede en integrale gezondheidsagenda. We verbinden de doelstellingen van programma 7: Volksgezondheid, Milieu en Duurzaamheid met de programmalijn gezondheid van de Sociaal Maatschappelijke Agenda. In het sociaal domein wordt thematisch prioriteit gegeven aan bevordering van een gezonde leefstijl en mentale gezondheid, vooral bij de jeugd, de aanpak van gezondheidsverschillen en het verhogen van de vaccinatiebereidheid. We bevorderen gezond oud worden en bewustwording over (de regie op) de eigen gezondheid onder alle bevolkingsgroepen (positieve gezondheid). Dit wordt vooral verder vormgegeven in 2022 door inzet van de GGD (de belangrijkste partner) en effectieve inzet van contractpartijen (welzijnsorganisaties, sportservice, jeugdwerk).

b. Jeugd

We blijven inzetten op fysieke en mentale gezondheid van onze jongeren. We hebben aandacht voor de gevolgen van de pandemie en de invloed hiervan op de mentale gezondheid en weerbaarheid van onze jongeren. We zetten programma's en activiteiten voort, zoals de gezamenlijke inzet van onderwijs, jongerenwerk en coaching op scholen. We willen dat jongeren zelf meedenken en participeren. Naast het ondersteunen van initiatieven en activiteiten met het doel meer perspectief te krijgen onderzoeken we op welke manier we de inbreng van jongeren het beste kunnen verankeren. Opgroeien in Vijfheerenlanden is een belangrijk spoor waarmee we de SMA handen en voeten geven. Als we kinderen al op jonge leeftijd een goede gezonde basis kunnen bieden, verwachten we dat zij uitgroeien tot gezonde en zelfbewuste volwassenen die weer voor en met hun kinderen gezonde keuzes maken. Ter bevordering van de fysieke gezondheid van de jeugd wordt ingezet op initiatieven met onderwijs, sport en de GGD (meer bewegen en sport, gezonde voeding, niet roken, alcohol en middelen). Gezonde scholen en JOGG (Jeugd op Gezond Gewicht) zijn effectieve samenwerkingsprogramma's waarop wordt ingezet in 2022. In 2022 zijn we opnieuw actief tijdens de "Week van de gezondheid". We faciliteren allerlei activiteiten vanuit het Sociaal Domein in samenwerking met de afdelingen Sport en Ruimtelijke Ordening.

Opgave 3. Voor jezelf zorgen

a. Jeugd

Gezinnen, kinderen en jongeren kunnen bij "voor jezelf zorgen" soms wel wat hulp gebruiken. Deze hulp hebben we beschikbaar, zowel in het Sociaal Team als bij gespecialiseerde aanbieders. De overgangsprikelen voor een jongere die 18 wordt gaan we oplossen. We kijken ruim voor het 18e levensjaar met de jongere zelf naar het perspectief en de verwachtingen die hij/zij heeft om een gelukkig, zelfstandig en gezond leven te leiden. Waar nodig maken we afspraken met de zorgverzekeraar, woningcorporaties, onderwijsinstellingen, uitkeringsinstanties, werkgevers en zorgaanbieders om de overgang naar nieuwe levensfasen soepel te laten verlopen. Hier hebben we de maatschappelijke partners bij nodig. We werken lokaal aan een verbetering van de jeugdbeschermingsketen met afstemming op regionaal niveau. In een pilot-aanpak halen we ervaringen op waarmee we voortbouwen in 2022 om taken en expertise dichter naar het Sociaal Team te halen. We gaan onder meer de specialismen rondom veiligheid inbedden in het Sociaal Team. De medewerker van Samen Veilig (SAVE) en de jeugdprofessional van de gemeente trekken dan samen op in casuïstiek waar veiligheid een rol speelt.

We gaan casusregie verder doorontwikkelen en implementeren. Dit betekent dat bij aanvragen voor jeugdhulp meteen wordt nagedacht over het perspectief waar naartoe gewerkt wordt met inzet van specialistische zorg. Op basis van heldere evaluatiemomenten wordt bepaald of vervolgzorg nodig is, of deze wel of niet wordt ingezet en wanneer de zorg kan worden stopgezet.

b. Wmo

Binnen de Wmo-doelgroep bieden we begeleiding en ondersteuning op de verschillende leefgebieden. Het behoud van eigen regie en zelfredzaamheid van de inwoner is hierin leidend. We maken hierbij steeds meer "de beweging naar voren". We gaan er van uit dat de inwoner voor zover mogelijk hulp en ondersteuning krijgt binnen het eigen netwerk en de omgeving daaromheen. De Welzijnscoaches van de welzijnsinstelling gaan we meteen bij de eerste melding al inzetten zodat deze samen optrekken met de Wmo-consulent en meteen na de melding het netwerk en het voorliggend veld in kaart brengt en kan inschakelen. Als deze informele ondersteuning, vanwege de specifieke ondersteuningsbehoefte, niet leidt tot voldoende zelfredzaamheid, dan kan specialistische hulp geboden worden. Deze specialistische hulp is waar mogelijk tijdelijk. We gaan casusregie verder doorontwikkelen. Van onze zorgaanbieders vragen we bij het opstellen van het ondersteuningsplan met de inwoner direct een perspectief op afschaling van specialistische zorg en de verdere inzet van het voorliggend veld en het eigen netwerk. De zorgaanbieder gaat hierin ook met de Welzijnscoaches en het Sociaal Team samenwerken.

c. Participatie

In 2022 investeren we in de aanpak van armoede en schulden. Conform de ambities van de SMA hebben we aandacht voor de financiële situatie van huishoudens in Vijfheerenlanden. De gemeenteraad heeft daartoe bij de kadernota extra geld vrijgemaakt via een motie. Daarom voeren wij het actieplan Armoede en Schulden uit. Wij zetten daarbij in op extra communicatie. Zo willen we vooral ouderen beter bereiken, zodat zij gebruik kunnen maken van de regelingen waarop zij recht hebben. Wij weten dat mensen vaak lang wachten met het aankaarten van hun problemen. We gaan daarom schulden voorkomen door inwoners eerder met vrijwillige hulp te bereiken. En we ontwikkelen het vroegsignaleringsstelsel van Avres verder door. Ook maken we afspraken met scholen en andere relevante partners hoe we jongeren beter kunnen voorlichten over geldzaken en problemen eerder kunnen signaleren.

Opgave 4. Leven lang ontwikkelen

Vanuit onderwijs willen we met onze inwoners en partners in gesprek over de uitvoering van opgave 4 (een leven lang ontwikkelen) inwoners ontwikkelen zich evenwichtig van 0 – 100 jaar van de SMA. Onder andere geven wij uitvoering hieraan via 'Opgroeien in de gemeente Vijfheerenlanden' dat wij duurzaam in een netwerk willen vormgeven. Het netwerk is het geheel aan partners dat zich bezighoudt met de doelgroep -9 maanden tot 27 jaar op de thema's cultuur, financiën, gezondheid, kinderopvang, leefomgeving, onderwijs, sport, talentontwikkeling en zorg. We willen bereiken dat kinderen en jongeren in de gemeente Vijfheerenlanden, vanuit kansengelijkheid, talentontwikkeling en een gezonde en veilige basis, opgroeien tot gezonde, zelfstandige en zelfbewuste volwassenen die in hun eigen kracht staan. Bij het project Opgroeien in de gemeente Vijfheerenlanden komt een groot deel van de vitale / sociale samenleving uit het combinatieperspectief aan bod en wordt ingegaan op vroegsignalering / wachtlijsten/ financiën / bewegings- en cultuuronderwijs. Het project Opgroeien in de gemeente Vijfheerenlanden is in 2021 opgestart en gaat in 2022 meer uitvoering en resultaat opleveren.

In 2022 wordt verder gewerkt aan het realiseren van de ambities uit de nota "Naar een goede start voor alle kinderen in Vijfheerenlanden". Samen met de partners rond het jonge kind (0 tot 8 jaar) werken we de ambities uit in toetsbare doelen. Dit gaat onder andere gebeuren in combinatie met de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Hiervoor zijn door het Rijk al middelen beschikbaar gesteld aan zowel onderwijs als gemeenten. In 2022 gaan we dit verder vorm geven. Bij de uitvoering van het NPO worden slimme regionale verbindingen gezocht met ruimte en respect voor lokale invulling (tot op wijk- of dorpsniveau). Net als bij Opgroeien in de

gemeente Vijfheerenlanden wordt bij de uitvoering van het NPO gekeken naar de gebieden cultuur, gezondheid, kinderopvang, onderwijs, sport, talentontwikkeling en zorg.

In 2021 zijn we ook begonnen met het leggen van verbindingen tussen (taal)onderwijs aan kinderen en aan volwassenen. We willen hier in 2022 mee doorgaan en dit verder uitbreiden. We denken dan bijvoorbeeld aan het verbinden van VVE aan jonge kinderen aan het opleiden (taal, maar ook opvoedingsondersteuning) van hun ouders, aan het verbinden van jongeren en ouderen in het kader van digitale vaardigheden (jongeren onderwijzen ouderen), etc. We gebeurt op dit vlak al veel, maar door slim verbinden denken we het rendement van alle afzonderlijke activiteiten te kunnen verhogen.

In 2021 hebben we in regionaal verband veel aandacht besteed aan thuiszitters en voortijdig schoolverlaters. Dit heeft geresulteerd in een regionaal plan van aanpak om de problematiek te verkleinen. In 2022 zullen we, wederom regionaal, verder doorpakken op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Omdat we qua arbeidsmarkt aangesloten zijn bij de AV-regio en qua RMC (thuiszitten/voortijdig schoolverlaten) bij de regio Lekstroom zullen we hier nog wel wat bruggen moeten bouwen.

Overig

Grip op kosten Wmo

De uitgaven Wmo laten al langer een stijgende lijn zien. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de autonome groei van het aantal inwoners dat een beroep doet op de Wmo voor ondersteuning. Niettemin zetten we een aantal maatregelen in om zo veel als mogelijk grip te houden op de kostenontwikkeling Wmo. We kunnen sturen op twee variabelen: 1) het volume (het aantal inwoners met een Wmo-voorziening) en 2) de prijs (het verschuldigde tarief voor voorzieningen). De prijs is nauwelijks te beïnvloeden omdat sprake is van meerjarige contracten waarin het tarief is vastgesteld. Met de invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage is deze wettelijk vastgesteld. Het volume proberen we te beheersen door in de toegang zorgvuldig te indiceren en lopende voorzieningen steeds periodiek opnieuw te beoordelen (door herindicaties). We gaan casusregie versterken, waarmee we sturen op meer inzet van de eigen kracht en het sociale netwerk, met als gevolg dat de professionele zorg kan worden afgeschaald. Ook maken we plannen om het voorliggend veld (de welzijnsinstellingen en de informele hulp) de komende jaren te versterken, waardoor (duurdere) professionele zorg kan worden voorkomen. Tot slot is een systematische aanpak van fraudeonderzoeken in ontwikkeling die bijdraagt aan de kostenbeheersing. Dit alles om uiteindelijk de stijgende lijn in de kosten van de Wmo af te buigen.

Regionale Backoffice Lekstroom en inkoop

Samen met de gemeenten in regio Lekstroom zijn aanbestedingstrajecten gestart die in 2022 leiden tot nieuwe contracten. Dit betreft onder andere Sociaal Medische Advisering, Jeugdhulp en Wmo individuele begeleiding. De aanbestedingen voor Wmo Dagbesteding en Kort Verblijf starten in 2022.

Zorgfraude

De regio Lekstroom is gestart met de tweejarige pilot "Aanpak Zorgfraude". De kwartiermaker en toezichthouder rechtmatigheid gaan met de uitwerking aan de slag. Het Regionaal Plan van Aanpak Zorgfraude is hierin leidend. De Rekenkamer heeft op basis van een eerste onderzoek een normenkader vastgesteld en aanbevelingen gedaan. Deze worden betrokken in de lokale onderzoeksopzet. Dit traject komt de kwaliteit en rechtmatigheid ten goede en levert tevens een bijdrage aan Grip op kosten.

Cliëntervaringsonderzoek (CEO)

We willen de responses op de CEO voor Jeugd en Wmo verbeteren. Dit doen we door een aanpassing in de wijze van uitvragen. We verkennen in hoeverre de digitale tool Ervaringwijzer hier verbetering in kan brengen. Inwoners worden via deze tool vanuit hun (zorg)aanbieder benaderd om hun ervaringen te delen. Deze nieuwe werkwijze wordt met (zorg)aanbieders vastgelegd in de nieuwe contracten. Bekeken wordt of deze tool op termijn het huidige CEO in zijn geheel kan vervangen.

Beschermd wonen (BW)

We continueren de voorbereidingen voor de decentralisatie van Beschermd Wonen. Deze decentralisatie is een jaar uitgesteld en gaat in op 1 januari 2023. We trekken hierin samen op met de Lekstroomgemeenten en de gemeenten in de regio U16. Een regionaal plan van aanpak Beschermd Wonen wordt voorbereid in samenspraak met alle regiogemeenten. Een deel van de BW-middelen, die met ingang van 2023 landen in de gemeentelijke begroting, blijft beschikbaar voor de regionale BW-functie.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Zorg en Veiligheid zien we als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit komt terug in programma 1 en programma 6. In 2022 ligt er een plan van aanpak voor huiselijk geweld en kindermishandeling.

Inburgering

Onze gemeente wil een gastvrije gemeente zijn voor iedereen die zijn thuisland heeft moeten ontvluchten en een nieuw, veilig bestaan wil opbouwen én voor iedereen die zich van buiten de EU vestigt bij een Nederlandse echtgeno(o)t(e). Daarin is inburgering van groot belang, meedoen in onze samenleving, de Nederlandse taal leren en participeren op onze arbeidsmarkt. Om elke inburgeringsplichtige succesvol te laten inburgeren, krijgt onze gemeente vanaf 1 januari 2022 de regie over de inburgeringstrajecten. Dit gebeurt met de inwerkingtreding van de nieuwe Wet inburgering. De nieuwe Wet Inburgering gaan wij samen met de gemeenten Molenlanden en Gorinchem uitvoeren. Belangrijke partners bij de uitvoering van deze wet zijn VluchtelingenWerk, Avres en de taalaanbieders.

Onze ambitie is hoog. Wij willen dat elke inburgeraar zelfstandig en zelfredzaam wordt in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. Het liefst zien we dat een inburgeraar zo snel mogelijk betaald werk verricht, maar we blijven wel realistisch. Starten met vrijwilligerswerk, stage of een werkoriëntatieplek om daarna onze arbeidsmarkt te betreden, is ook een route. De nieuwe Wet Inburgering biedt ons de mogelijkheid om hierin maatwerk aan te bieden.

Vanuit het Rijk ontvangen wij structureel middelen voor de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering. Onze ambitie moet binnen deze rijksmiddelen worden uitgevoerd. Dit vraagt om een goede balans tussen algemeen aanbod en maatwerk én maakt een goede monitoring en sturing noodzakelijk.

Arbeidsmarktregio: onderzoek naar de vorming van een nieuwe arbeidsmarktregio

De verkenning naar de haalbaarheid van een nieuwe arbeidsmarktregio wordt voortgezet, mits voldoende bestuurlijk draagvlak aanwezig is bij de beoogde deelnemende gemeenten.

Laaggeletterdheid

Het Rijk en de VNG zijn niet tot overeenstemming gekomen over de voortzetting van de bestuurlijke afspraken laaggeletterdheid 2020-2024. De minister van OCW heeft desondanks een dringend beroep op de arbeidsmarktregio's gedaan om blijvend in te zetten op de bestrijding van laaggeletterdheid. De arbeidsmarktregio Gorinchem heeft daartoe een Regionaal Plan Laaggeletterdheid opgesteld, met een visie voor de toekomst. Deze visie richt zich onder andere op het beter bereiken van inwoners met Nederlands als eerste taal (NT1), een vraaggericht, actueel aanbod en het verbinden van beleidsterreinen die een raakvlak hebben met laaggeletterdheid. Inmiddels is een aanvang gemaakt met een monitoringsysteem, dat inzicht moet gaan geven in de impact van taalonderwijs voor volwassenen op het gebied van basisvaardigheden, sociale inclusie en arbeidsmarktpositie. In 2022 wordt er verder invulling gegeven aan de toekomstvisie op laaggeletterdheid en de effectmeting van de taaltrajecten voor volwassenen.

Inclusieve samenleving

Vanuit de Sociaal Maatschappelijke Agenda zetten we in op een inclusieve samenleving. Wij sluiten niemand uit. Het is belangrijk dat iedereen zich thuis voelt en veilig voelt in onze samenleving. Samen met de kwetsbare groepen in onze gemeenschap doen we wat nodig is voor hun emancipatie in onze samenleving.

Programma Wijk- en Dorpsgericht werken

Het programma Wijk- en Dorpsgericht werken heeft vier pijlers:

1. Overheidsparticipatie

Vijfheerenlanden stelt zich toegankelijk op voor initiatieven, samenwerkingen en (ongevraagd) advies vanuit de inwoners en ondernemers van de gemeente. Een open, nieuwsgierige en oordeelvrije houding is hierbij een vanzelfsprekendheid. We zoeken proactief de netwerken op, haken aan bij bestaande evenementen en bijeenkomsten en zijn op die manier goed zichtbaar en benaderbaar voor de samenleving. Het faciliteren van inwonersinitiatieven is een belangrijk onderdeel van deze pijler.

2. Inwonersparticipatie

We betrekken onze inwoners bij het opstellen van (nieuw) beleid, projecten en toekomstvisies. De vakspecialisten brengen hun kennis in, de inwoners hun (gebruikers)-ervaringen vanuit hun directe leefomgeving. In een gezamenlijk traject, waarbij beider inbreng van belang is, werken we toe naar een mooier Vijfheerenlanden. Eigenaarschap en hoge betrokkenheid kenmerkt deze inwonersparticipatie.

3. Initiatiefnemersparticipatie

Initiatiefnemers van groot naar klein, van ontwikkelaar tot particulier, weten dat ze voorafgaand aan een vergunningentraject de direct betrokkenen moeten betrekken. Het draagvlak voor hun project wordt daarmee inzichtelijk bij de aanvraag, waardoor we de aanvraag beter kunnen beoordelen. De handvatten voor een goed participatietraject die de gemeente hen biedt, worden goed gebruikt en doorontwikkeld waar nodig.

4. Organisatieontwikkeling

We zijn een lerende organisatie die zich blijft doorontwikkelen. We kennen het gebied van Vijfheerenlanden goed en we hebben plezier in het voeren van goede gesprekken met de inwoners. Collega's weten elkaar goed te vinden, snappen dat de inwoners van Vijfheerenlanden hun belangrijkste partners zijn en kijken verder dan alleen hun eigen team om vraagstukken uit de samenleving op te lossen.

Om bovenstaande punten verder te ontwikkelen in Vijfheerenlanden gaan we de volgende dingen doen:

1. Gebiedskennis ontwikkelen als vertrekpunt van alle projecten.
 - Rondritten door het gebied, gesprekken met de wijk- en dorps overleggen en project- en initiatiefbezoeken zijn een vast onderdeel voor de gemeentelijke organisatie om de kennis van onze gemeente op een goed niveau te houden.
 - Pilot met het opstellen van gebiedsagenda's zijn hier onderdeel van. Dit wordt een combinatie van de Omgevingsvisie, de woonagenda (bouwen in de kleine dorpen), en de wijk- en dorpsagenda's waar de inwoners zelf mee aan de slag zijn.
2. Talentontwikkeling.
 Om goed wijk- en dorpsgericht te werken is er constante aandacht nodig voor de volgende vaardigheden binnen de gemeentelijke organisatie: gespreksvaardigheden, communicatie en verwachtingen- en procesmanagement. In de periode 2022 – 2024 gaan we de gemeentelijke organisatie trainingen geven op al deze onderdelen.
3. Doorontwikkeling van participatieve tools, zowel digitaal als offline producten. Een basispakket van online en offline producten komt in 2022 beschikbaar voor de gehele gemeentelijke organisatie welke voor een deel ook vrij te gebruiken door onze inwoners.
4. Initiatiefnemersparticipatie is gekoppeld aan de omgevingswet. Aan de hand van een aantal pilots gaan we in 2022 onderzoeken hoe we de initiatiefnemers zo goed mogelijk kunnen helpen hun draagvlak inzichtelijk te maken en tools te bieden om hun participatietraject te kunnen doorlopen.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 6 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	39.864	45.455	47.745	46.588	46.583	46.580
Kadernota			690	690	590	490
Saldo van baten en lasten	39.864	45.455	48.435	47.278	47.173	47.070
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-3.003	-2.836	-835	-46	-46	-46
Saldo	36.861	42.618	47.600	47.232	47.127	47.024

Toelichting op de Kadernota

Dit betreft de aanpak van schulden en armoede, de wijk- en dorpsgerichte aanpak en extra inzet op transformatie, preventie en regionale samenwerking. De maatregelen komen voort uit het Combinatieperspectief.

Programma 7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Het bevorderen en in stand houden van een gezonde leefstijl en een gezonde sociale/fysieke leefomgeving

Wij passen een integrale benadering toe om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen. Hierbij wordt het verband gelegd met de andere beleidsdomeinen uit het sociaal domein in het kader van een preventieve aanpak, met sport en met de Omgevingswet. Ook zetten we in op het behouden en waar nodig/mogelijk het verbeteren van de kwaliteit van de woon- en leefomgeving. Hierbij gaat het onder andere om bodemkwaliteit, luchtkwaliteit en het voorkomen of tegengaan van geluidsoverlast door verkeer en bedrijven. Hierdoor leveren we een bijdrage aan een gezonde, duurzame en veilige leefwereld voor iedereen die woont, werkt en verblijft in Vijfheerenlanden. Dit komt integraal samen in de omgevingsvisie (zie programma 8).

Vijfheerenlanden is een duurzame gemeente

Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om onze mooie gemeente goed achter te laten voor onze kinderen en kleinkinderen. Het IPCC rapport dat onlangs uit is gekomen drukt ons met de neus op de feiten. De vraag is niet meer of we iets gaan doen, het is wanneer. Er is haast geboden. De klimaatverandering gaat harder dan we dachten. De urgentie is hoog, dus nu schouders er onder en doorpakken om te zorgen voor een duurzame leefomgeving.

Als we een belangrijk onderdeel uit het IPCC rapport halen is het wel de opwarming van de aarde. Deze opwarming van 1,5 graad wordt een decennium eerder bereikt dan verwacht. Dus alle seinen staan op rood. Forse reducties in CO₂- en andere broeikasgasemissies zijn de komende decennia nodig om de temperatuurlimieten van Parijs in deze eeuw niet te overschrijden. De nieuwe timing van het bereiken van 1,5 graden opwarming wordt verklaard door een bijgestelde inschatting van de historische opwarming en een snellere stijging van de temperatuur sinds het vorige IPCC-rapport. In Nederland geldt vanwege het Urgenda-arrest de doelstelling om in 2020 een broeikasgasuitstoot te hebben die minimaal 25 procent onder het niveau van 1990 ligt. In 2019 was de uitstoot 18 procent lager dan in 1990. Door de coronacrisis en de daarbij behorende lockdown geeft het CBS in eerste raming aan dat we nu op 24,5% zitten en benaderen dus het Urgenda arrest.

Afgelopen jaar is het Samenhangend Duurzaamheidsbeleid vastgesteld. In dit samenhangend duurzaamheidsbeleid verwoorden we de visie hoe duurzaamheid in de eigen organisatie vorm krijgt. Voor de uitwerking van dit programma wordt een programmaplan opgesteld, waarin de samenhang tussen de pijlers, de doelen en de inspanningen aandacht krijgt.

We zetten de € 200.000,00 vanuit het combinatieperspectief van de kadernota en duurzaamheidsbudgetten in om cofinancieringen/impulsgelden binnen te halen. Om de benodigde acties uit het programma te investeren in duurzaam wonen en werken in een sterke en vitale samenleving, en meer meters te maken in het verduurzamen van Vijfheerenlanden. Ook zetten we in op het vergroten van de bewustwording en het nemen van eigen verantwoordelijkheid bij inwoners en ondernemers in VHL. Duurzaamheid is ons aller verantwoordelijkheid.

Energie en Verantwoord

De omschakeling van fossiele energie naar duurzame vormen van energie. Dit betekent een grote verandering voor iedereen en voor het landschap. We zetten in op het besparen en opwekken van duurzame energie. Dit moet leiden tot 49% CO₂-reductie in 2030 en 95% CO₂-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. De laatste cijfers van het CBS, berekend volgens de IPCC-richtlijnen, laten zien dat we landelijk op een goede weg zitten. Echter, de komende negen jaar moet er nog 24% reductie behaald worden.

Belangrijke eerste stap is bewustwording, zodat stappen gezet kunnen worden in energie besparen, isoleren en het zelf opwekken van energie. De volgende stap is het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. Belangrijk aandachtspunt hierin is de betaalbaarheid van deze energietransitie. Hiervoor geldt: Iedereen doet mee.

De gemeente Vijfheerenlanden gaat Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) verder verankeren in het inkoopbeleid. Hiermee wil de gemeente de effectiviteit en de impact van MVI vergroten. Dit biedt bovendien een concreet kader om de inkoop verder te verduurzamen.

Klimaatrobuust en Biodivers

In het beleid is opgenomen is dat we in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust zijn ingericht. Het benodigde beleid hierover is vastgesteld. In samenwerking met de provincie gaan we ook in 2022 verder met het klimaatadaptiever en toekomstbestendig maken van de bestaande als de nieuwe woon- en werklocaties. Concreet betekent dit dat er onder andere afspraken gemaakt worden over klimaatadaptief bouwen, het opzetten van een lokaal hitteplan en het inrichten van groen/blauwe schoolpleinen. Wij staan voor een groene leefomgeving die aantrekkelijk is en klimaatbestendig. De openbare ruimte is een belangrijk visitekaartje. We werken samen met onze inwoners toe naar een openbare ruimte waar het fijn is om te verblijven voor mens en dier. De komende vijf jaar wordt overbodige verharding omgevormd naar ecologisch groen. Dit draagt bij aan het klimaatrobuuster maken van de leefomgeving.

Door de leefomgeving verder te vergroenen werken we aan het voorkomen van hitte overlast en herstel van de biodiversiteit. Biodiversiteit zorgt ook voor onze welvaart en welzijn, vanwege de ecosysteemdiensten die zij ons levert. Denk aan gewasbestuiving, schoon drinkwater, natuurlijke plaagbestrijding, waterberging of stadsverkoeling. Ook dit draagt bij aan een klimaatrobuust en toekomstbestendig leefomgeving.

Circulariteit en Schoon

De omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie betekent een grote verandering. De komende jaren zetten we verdere stappen naar het toekomstbestendig maken van Vijfheerenlanden. We zetten in op de circulaire economie. Dit moet ervoor zorgen dat Vijfheerenlanden in 2030 50% circulair is, zoals beschreven in het duurzaamheidsbeleid. In 2022 hebben we circulair beleid en een uitvoeringsagenda waarmee we zelf én met de inwoners en ondernemers aan de slag gaan.

Als Vijfheerenlanden staan we voor een schone en veilige openbare ruimte. Hierin heeft zwerfafval geen plaats. Het is van belang dat we als gemeente maatregelen nemen om zwerfafval op straat en tijdens evenementen te voorkomen. Hierin werken onze wijkteams nadrukkelijk samen met Waardlanden. Verder zetten we ons in om de mobiliteit in 2050 innovatief en schoon te krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Volksgezondheid

Gezondheid is één van de programmalijnen van het programma op grond van de Sociaal Maatschappelijke Agenda. We beschrijven in deze paragraaf onder 'gezonde leefstijl/leefomgeving' het brede en samenhangende beeld van de intersectorale aspecten van de gezondheidsproblematiek. We geven een beeld van de domeinoverstijgende acties die ten doel hebben de volksgezondheid te beschermen en te bevorderen. Voor de verdere verheldering/uitwerking van de doelstellingen en prioriteiten in het sociale domein gerelateerd aan gezondheid verwijzen we naar programma 6.

Ook in het programma Duurzaamheid is er aandacht voor volksgezondheid. Zo is het onderwerp klimaatadaptatie een belangrijk speerpunt. Vergroening van een buurt is één van de maatregelen om meer water op te vangen. Dit geeft tevens meer ruimte voor beweging (spelen, wandelen) en draagt zo bij aan de gezondheid en de sociale cohesie in een buurt.

Gezonde leefstijl/leefomgeving

In 2021 zijn er vanuit een brede integrale visie op preventie en gezondheid en in overeenstemming met de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 en het Nationaal Preventie Akkoord strategische doelstellingen geformuleerd op de volgende onderdelen:

Fysieke en sociale omgeving: bevorderen van sport, bewegen en ontmoetingen in een aantrekkelijke woon- en leefomgeving. Zorgen voor de vergroening van de leefomgeving en het stimuleren van het gebruik van de fiets door de infrastructuur aantrekkelijker te maken voor onder andere woon werk verkeer en recreatie. We sluiten aan bij het landelijke programma JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) om de jeugd te motiveren om meer te bewegen en gezond te eten.

Gezondheid is één van de drie thema's in de omgevingsvisie (naast de thema's duurzaamheid en veiligheid) die een belangrijke bijdrage levert aan de ambities die we gaan opstellen om de opgaven te realiseren. In 2022 wordt dit verder vormgegeven, waarna een vertaling naar de regels in het omgevingsplan plaats vindt. Daarmee krijgt het thema gezondheid een nadrukkelijke plek in (nieuw-)bouwprojecten en bij aanpassingen in de openbare ruimte (ook in het handboek Openbare Ruimte). Het gaat hierbij naast de 'klassieke' thema's geluid, lucht en dergelijke ook over aspecten zoals het bevorderen van bewegen.

Ook vanuit het programma Duurzaamheid is veel aandacht voor een gezonde leefomgeving. Zo zijn de thema's Klimaatrobust en Biodivers in 2022 aan de orde. Het opstellen van een lokaal Hitteplan vóór 2023, met als doel overlast door hitte of wateroverlast te minimaliseren, is één van de doelstellingen in 2022.

Gezondheidsverschillen: We willen de bewoners in wijken met een lage sociaal economische status (SES) meer gezondheidsvaardigheden en meer mogelijkheden voor participatie geven. Daarom wordt de integrale wijkaanpak Vianen – De Hagen in 2022 met GIDS-gelden voortgezet en er wordt onderzocht welke programmering effectief kan worden ingezet in Leerdam Noord en West.

Druk op jeugd en jong-volwassenen: De Corona-crisis heeft geleid tot een verdere stijging van ervaren stress en gevoelens van angst en eenzaamheid onder jongeren en jong-volwassenen. In samenwerking met jongeren zelf, jongerenwerk, scholen, GGD en welzijnsorganisaties wordt in 2022 ingezet op versterkte aandacht voor deze problematiek, bijvoorbeeld door het opnemen van welbevinden in de Educatieve Agenda, betere kennis over en bevorderen van een gezonde leefstijl en ontmoetingen voor jongeren, en door de selectie van effectieve interventies.

Vitaal oud worden: Gezonde en veilige mobiliteit van ouderen wordt een aandachtspunt in de opstelling van omgevingsplannen en aanpassingen in de ruimtelijke ordening, in overleg met ouderen/bewoners. Het gaat hier bijvoorbeeld om voldoende bankjes om even te kunnen uitrusten tijdens een wandeling, en veilige wandel en fietspaden. Ook zetten we in op het vergroten van kennis over valpreventie bij ouderen. Overige inzet is beschreven in programma 6: sociaal domein.

Roken, alcohol- en middelengebruik: In 2022 gaat Vijfheerenlanden deelnemen aan het programma "IJslandse Model" van het Trimbos Instituut waarin langjarig, structureel en domeinoverstijgend wordt ingezet op het rookvrij maken van de omgeving, op het verminderen van het aantal jongeren die roken en op het verlagen van alcoholgebruik bij jongeren. Ook wordt er bekeken of er hiervoor een "Lokaal Preventieakkoord" met bewoners, bedrijven, instellingen en (sport-)verenigingen wordt opgesteld, in navolging van de gemeentelijke opgave geformuleerd in het Nationaal Preventieakkoord. Doel is de gezonde keuze als de gemakkelijke keuze te bevorderen.

Positieve gezondheid: In 2022 wordt concreet invulling gegeven aan de ontwikkeling en promotie van een langere-termijn gezondheid- en preventieagenda in samenwerking met huisartsenorganisaties, GGD en sport- en welzijnsorganisaties binnen een "Kerngroep Positieve Gezondheid" met de gemeente in de regio.

Voortbouwend op de initiatieven ten aanzien van verhoging van de vaccinatiegraad wordt via de GGD invulling gegeven aan de landelijke programma's BMR, HPV, Covid-19, prenatale huisbezoeken/meningokokken ACWY en wordt versterkt ingezet in die wijken/buurtten waar de vaccinatiegraad laag is.

Omgevingsdienst regio Utrecht (ODRU)

Voorbereiding op nieuwe bodemtaken: Onder de Omgevingswet worden wettelijke bodemtaken vanuit de provincie overgedragen naar de gemeente. Het voornemen is om deze taken bij de ODRU neer te leggen. In 2021 is grotendeels in beeld gebracht wat deze taken inhouden en wat de financiële consequenties zijn. Vanwege het uitstel van de Omgevingswet (van 1 januari 2022 naar 1 juli 2022) is nog onvoldoende duidelijk welk budget vanuit het rijk aan de gemeenten wordt toegewezen. Zodra hierover meer duidelijkheid bestaat worden afspraken gemaakt tussen gemeente, provincie en ODRU over de invulling van deze taken.

Voorbereiding invoering Omgevingswet/andere werkwijze: Naast deze overdracht van taken verandert er onder de Omgevingswet ook inhoudelijk één en ander. Belangrijk onderdeel van de Omgevingswet zijn de milieuthema's. Gemeenten krijgen meer dan nu het geval is, de mogelijkheid om eigen afwegingen te maken binnen de verschillende milieuthema's (onder andere lucht, geluid en geur).

Afspraken aanpassen: Als gevolg van de veranderingen die de Omgevingswet met zich meebrengt voor de taken die de ODRU voor de gemeente uitvoert (waaronder de overdracht van bodemtaken) wordt de dienstverleningsovereenkomst (DVO) die de gemeente heeft met de ODRU, herzien. Ook moet het uitvoeringsprogramma (UVP) voor de tweede helft 2022 aangepast worden. Met de jaarlijkse indexatie van het uurtarief van de ODRU is in de begroting rekening gehouden.

Schone lucht

Vanuit de gemaakte keuze in de kadernota 2022 voor het combinatie perspectief, wordt het Schone Lucht Akkoord niet ondertekend door de gemeente Vijfheerenlanden. Wel blijven we in 2022 actief deelnemen in de uitvoeringsagenda gezonde lucht regio Utrecht 2018-2020 en verder. Deze uitvoeringsagenda wordt momenteel door de provincie opgesteld voor de periode 2022 en verder. We gaan deze uitvoeringsagenda door vertalen naar gemeentelijk niveau en projecten benoemen.

Energie en Verantwoord inkopen

Belangrijk onderdeel in 2022 is het maken van keuzes in de opwekking van duurzame warmte en energie. Deze kaders worden het komende jaar opgesteld. Hierin staan drie thema's centraal: energiebesparing woningen en gebouwen, duurzame opwek van elektriciteit en de warmtetransitie.

Verder werken we aan de in 2021 vastgestelde Regionale Energiestrategie (RES U-16 1.0). We gaan de zoekgebieden onderzoeken op haalbaarheid voor duurzame opwek van energie. We werken de plannen voor de opwek van duurzame energie verder uit. De in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) vertalen we naar (wijk)uitvoeringsplannen. In deze plannen wordt aangegeven wat het alternatief voor aardgas kan zijn en wanneer we beginnen met de transitie naar aardgasvrij verwarmen. We gaan verder met onze energie bespaarprojecten en werken hierin samen met als het Regionaal Energieloket en Het Nieuwe Wonen. Regionaal werken we binnen de U-Thuis samen aan het versterken van energie bespaarprogramma's.

Onze doelen realiseren we alleen als we dat samen doen met onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners. Het informeren, stimuleren en bieden van handelingsperspectief is daarbij van groot belang. We steken veel energie in communicatie- en participatiecampagnes.

Bij de uitvoering van de energie uitvoeringsagenda monitoren we de voortgang in realisatie van onze ambities en stellen daar waar nodig bij.

In het huidige inkoopbeleid is al aandacht voor MVI (Maatschappelijk Verantwoord Inkopen) en het Manifest MVI sluit daarbij aan. Het actieplan omvat ambities en concrete acties voor een breed scala aan onderwerpen waar MVI om draait.

Eén van de doelen is om dan minimaal drie MVI inkopen te hebben gedaan op jaarbasis. Daarmee snijdt het mes aan twee kanten. Doordat veel collega's binnen de organisatie betrokken zijn bij inkopen, komen zij in aanraking met circulair inkopen, duurzaamheid en SROI (Social Return On Investment). Daarnaast is inkopen een natuurlijk moment om bij te dragen aan de sociale en duurzaamheidsdoelen zonder extra kosten achteraf. De inkoop moet immers nog gedaan worden.

Klimaatrobuust en Biodivers

We zorgen ervoor dat schade/overlast door hittestress, wateroverlast, droogte en overstromingen wordt beperkt. Bij de aanleg van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen, het opknappen van bestaande bebouwing, vervanging van rioleringen en de weg- en groenonderhoud wordt aandacht gegeven aan klimaatadaptatie. Binnen het regionale samenwerkingsverband A5H hebben we een Regionale Adaptatie Strategie (RAS) gemaakt waarin we afspraken maken hoe we als regio dit samen op gaan pakken. Hiervoor wordt begin 2022 een uitvoerings- en investeringsagenda gemaakt.

Met de RAS en de uitvoeringsagenda kan de A5H aanspraak doen op circa 2,5 miljoen euro impuls gelden ter uitvoering van regionale adaptatiemaatregelen. De impuls gelden zijn op basis van cofinanciering, waarbij het Rijk maximaal 33% van de kosten financiert. De overige 67% moet uit de werkregio komen, waarbij de decentrale overheden uit de regio zelf afspraken maken over de verdeelsleutel van financiering. In het vervolgproces wordt een keuze gemaakt over de verdeelsleutel en deze is afhankelijk van de inhoud van de uitvoeringsagenda. Het deel wat Vijfheerenlanden besluit bij te dragen komt altijd ten goede van Vijfheerenlanden, op regionaal of lokaal niveau. Om in aanmerking te komen voor de impuls gelden is financiële en bestuurlijke commitment van minimaal twee verschillende overheidslagen in de werkregio's een vereiste. Het ingediende maatregelenpakket draagt bij aan het verminderen van de kwetsbaarheid van gebieden voor wateroverlast, droogte of de gevolgen van overstromingen.

In het GRP (Gemeentelijk Rioleringsplan), ondersteund door het samenhangend duurzaamheidsbeleid, is uitgewerkt hoe we de effecten van een veranderend klimaat op de omgeving aanpakken. Samen met het wegen, en groenbeleidsplan ondersteund door

het lokaal hitteplan gaan we de gemeente vergroenen en verminderen we hittestress, wateroverlast en droogte in de leefomgeving.

Ecologisch beheer openbaar groen

Op basis van het Herstelplan Biodiversiteit, dat in 2021 is vastgesteld, vergroten we de biodiversiteit door ecologisch beheer van bermen en plantsoenen, die onderdeel zijn van het ecologisch netwerk. Dit netwerk verbindt de kernen met het buitengebied. Standaard beheermaatregelen worden aangepast. Gemaaid gras dat voorheen bleef liggen wordt afgeruimd om de ondergrond te verschrallen, zodat hier meer diversiteit in kruiden ontstaat, intensief gemaaid gazon wordt omgevormd en extensief beheerd voor verruiming van plantsoorten en als voedselbron voor insecten.

In overleg met onze samenwerkingspartners: de Provincie Utrecht, Natuur & Vogelwacht, stichting Blauwzaam gaan we een SoortenManagementPlan maken om de Flora en Fauna in 2022 te inventariseren. In overleg met de provincie kijken we naar de mogelijkheid voor subsidie.

Aanleg ecologische bermen

Om de biodiversiteit binnen onze gemeente te herstellen wordt gestreefd naar een aaneengesloten netwerk van ecologisch beheerd groen. De komende jaren worden een groot aantal groenstroken omgevormd voor meer biodiversiteit. In 2022 passen we 6000 m2 groenstrook aan naar bloemrijke bermen en vakken met vaste planten.

PAS/stikstofbeleid

Op 1 juli 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering met bijbehorend besluit in werking getreden. Hierin is een resultaatsverplichting voor het rijk opgenomen voor de reductie van stikstofdepositie op Natura-2000 gebieden in combinatie met een programma van maatregelen om dit te bereiken. Tevens is een vrijstelling van de natuurvergunningplicht opgenomen voor de bouw- of aanlegfase van een project. De besluit- en beleidsvorming ten aanzien van de stikstofproblematiek en de aanpak daarvan vindt, gezien de bevoegdheden, hoofdzakelijk op landelijk en provinciaal niveau plaats. Lokaal worden deze ontwikkelingen op de voet gevolgd om te bezien wat de gevolgen, kansen en mogelijkheden voor Vijfheerenlanden zijn.

Bestuurlijk wordt geparticipeerd in de gebiedstafel van de provincie Utrecht m.b.t. de gebiedsgerichte aanpak t.a.v. dit onderwerp. Via deze gebiedstafel wordt (integraal) gewerkt aan het behoud, herstel en de versterking van de stikstofgevoelige natuurgebieden, een duurzaam toekomstperspectief voor landbouw en andere activiteiten en aan de vermindering van de stikstofdepositie. Deze gezamenlijk aanpak wordt voortgezet in 2022.

Van grijs naar groen

De komende 5 jaar wordt overbodige verharding omgevormd naar ecologisch groen. Zo streven we ernaar dat elk jaar 1800m2 verharding omgevormd wordt naar groen. Dit vindt voornamelijk plaatst binnen de woonstraten door de gehele gemeente. Hierdoor beperken we de hittestress die tijdens de warmere periode ontstaat binnen onze steden en dorpen.

Circulariteit en Schoon

In 2022 brengen we het vastgestelde beleidsplan Circulaire Economie 2022-2025 met uitvoeringsagenda in uitvoering. In dit beleid wordt een integrale aanpak circulaire economie voorgesteld die past bij de huidige werkzaamheden en de korte/longe termijn agenda van de gemeente Vijfheerenlanden. De inzet wordt afgestemd op het combinatieperspectief. Extra inzet wordt mogelijk gemaakt door fondsen en/of subsidieregelingen aan te spreken. De focus ligt hierin op zowel onze eigen organisatie als op onze samenleving.

Onze duurzame mobiliteitsvisie 2040 heeft als hoofddoelstelling te streven naar een duurzaam verkeer- en vervoerssysteem met een optimaal netwerk voor voetgangers, fietsers en openbaar vervoer. De belangrijkste aspecten bij deze doelstelling zijn bereikbaarheid, leefbaarheid en veiligheid. Dit betekent dat we maximaal inzetten op voet- en fietsverkeer. Onze kernen moeten verbonden worden met goede fietsverbindingen en openbaar vervoer.

Afvalbeleid

We brengen de in 2021 vastgestelde strategienota 2021-2025 'Samen voor een afvalvrije en schone gemeente Vijfheerenlanden' in uitvoering. Deze strategienota is in Waardlanden-verband opgesteld en vastgesteld. Dit betekent dat het inzamelsysteem van Vianen geharmoniseerd wordt met het inzamelsysteem in het Waardlanden-gebied en dat op termijn de ondergrondse containers uitgerust worden met een passysteem. Op die manier streven we naar het behalen van de (Van Afval Naar Grondstof) VANG-doelstellingen en houden we op termijn de kosten voor de inwoner beheersbaar. De piek van de noodzakelijke investeringen ligt in 2022. Dit zorgt eenmalig voor een verhoging van het tarief in 2022. De kosten die voor afvalinzameling- en verwerking worden gemaakt, worden namelijk 100% doorberekend aan de inwoners. Vanaf 2023 daalt het tarief t.o.v. 2022, maar stijgt licht t.o.v. 2021. Ondanks de lichte stijging t.o.v. 2021, ontstaat vanaf 2023 een trendbreuk. Zonder investeringen zou het tarief namelijk veel harder stijgen en vooral ook blijven stijgen. Voor wat betreft de tarieven verwijzen we u naar paragraaf 1 Lokale heffingen.

Voor wat betreft zwerfafval stemmen we op basis van de strategienota de taakverdeling tussen de wijkteams en Waardlanden verder af. Tegelijkertijd koesteren we inwoners die vrijwillig de eigen leefomgeving schoon houden. Als gemeente en samen met Waardlanden ondersteunen wij deze vrijwilligers zo goed als mogelijk. De nadruk ligt hierin op ondersteunen en faciliteren. Zo ontstaat eigenaarschap en draagvlak bij de inwoner en is de kans op langdurig succes groter. Momenteel wordt verkend in hoeverre de verschillende groepjes vrijwilligers verenigd kunnen worden t.b.v. gezamenlijke ondersteuning, kennisdeling en inspiratie. Voor 2022 wordt de inzet grotendeels gefinancierd uit de zwerfafvalvergoeding uit het Afvalfonds Verpakkingen.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 7 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	2.774	1.892	713	1.195	1.338	1.449
Kadernota			200	200	200	150
Saldo van baten en lasten	2.774	1.892	913	1.395	1.538	1.599
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-618	-140	0	0	0	0
Saldo	2.156	1.752	913	1.395	1.538	1.599

Toelichting op de Kadernota

Dit betreft de uitvoering van de pijler energie en verantwoord ondernemen uit het Combinatieperspectief.

Programma 8 Volkshuisvesting en ruimtelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken?

De kans op het vinden van een woning voor onze woningzoekenden verhogen

De behoefte aan betaalbare woningen in Vijfheerenlanden is groot en de kans van slagen voor woningzoekenden in onze gemeente is verslechterd. Door het extra verhogen van de woningproductie, zoals aangegeven in het combinatieperspectief in de kadernota 2022, willen wij de kansen voor onze woningzoekenden verbeteren. Wij hebben bij de uitwerking nadrukkelijk oog voor betaalbaarheid, duurzaamheid en aandacht voor enkele speciale doelgroepen. Wat is bijvoorbeeld nodig om in te kunnen spelen op de aanstaande sterke vergrijzing en hoe gaan starters een geschikte woning vinden? Maar ook het bijdragen aan een vitale gemeenschap en het in standhouden van voorzieningen zijn wezenlijke doelen.

Behoud en versterkingen van de unieke kwaliteiten van de wijken en dorpen

Woningbouw is nodig voor de versterking van onze wijken en dorpen. Maar wel met het behoud van de unieke en waardevolle kwaliteiten. Deze kwaliteiten kunnen verschillen per wijk en dorp. Elke kern heeft z'n eigen specifieke kwaliteiten en opgaven om in de toekomst duurzaam vitaal te blijven. Blijvende vitaliteit en instandhouding van het voorzieningenniveau in onze dorpen en stadjes, daar gaan wij voor! We koesteren het waardevolle groene hart, centraal gelegen in onze gemeente. Dit groene hart, waar we recreëren, rust vinden, water winnen en de biodiversiteit op z'n mooist is. Door de verbinding te vergroten met andere opgaven zoals economie, verduurzaming, mobiliteit, landschap, onderwijs, gemeenschapsactiviteiten ontstaan koppelkansen die bijdragen aan een optimale versterking van de kernen. Onze geografische locatie, met al zijn diversiteit en schoonheid, is een prachtige plek op het snijvlak van stad en buitengebied.

Ruimtelijke ontwikkeling pakken we in gezamenlijkheid op

De Omgevingswet treedt op 1 juli 2022 in werking. Deze wet bundelt 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. De doelstellingen van de wet (integraal werken- de wens om zaken te vereenvoudigen, - meer ruimte te geven aan initiatieven - maatwerk mogelijk te maken en - benutten van de meerwaarde van digitale techniek in de vorm van toepasbare regels en het digitale stelsel omgevingswet) sluiten goed aan bij de visie van de gemeente Vijfheerenlanden.

De omgevingsvisie is één van de kerninstrumenten binnen de Omgevingswet. Het is het strategisch instrument en bevat de visie en het langetermijnbeleid van de gemeente voor de maatschappelijke opgaven binnen de fysieke leefomgeving. Belangrijke onderwerpen in de visie zijn de woningbouwopgaven, voldoende werkgelegenheid, mobiliteit, de energietransitie en behoud en versterking van het landelijk gebied. De ambities hierbij zijn leefbaarheid en vitaliteit voor onze inwoners en ondernemers.

Bij de inwerking treding van de Omgevingswet komen alle bestemmings-plannen van rechtswege in één tijdelijk omgevingsplan. De wetgever heeft ons tot 31 december 2029 gegeven om voor ons hele grondgebied een Omgevingsplan te maken volgens de eisen van de Omgevingswet. Het tijdelijk OmgevingsPlan gaan we gebied voor gebied vervangen door het (deelgebied) Omgevingsplannen.

De Omgevingswet en harmonisatieopgave bieden een unieke kans om bij de start van de nieuwe gemeente het ruimtelijk beleid anders vorm te geven. Hierbij doen we nadrukkelijk de handreiking naar onze partners: help mee bouwen aan onze nieuwe gemeente!

Wet Kwaliteitsborging

De wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), gaat naar verwachting vanaf 1 juli 2022 stapsgewijs in. De veranderingen uit de Wkb gelden vermoedelijk tot en met 2024 alleen voor eenvoudige bouwwerken. Dit zijn bijvoorbeeld eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. Vanaf 2025 volgen de andere bouwwerken. Hierdoor kunnen bouwbedrijven en gemeenten stap voor stap ervaring opdoen met het nieuwe toezicht in de bouw. Met de invoer van de Wkb verschuift de focus in de bouw van het vooraf verkrijgen van een vergunning naar het tijdens en achteraf kunnen aantonen dat wordt voldaan aan kwaliteitseisen. Overheden zijn dan niet meer verantwoordelijk voor de bouwtechnische toetsing en toezicht op bouwwerken die worden gebouwd. Maar de gemeente blijft, naast de omgevingsveiligheid wel verantwoordelijk voor de handhaving, de ruimtelijke ordening en de Ruimtelijke Kwaliteit.

Ons platteland blijft leefbaar en vitaal

Bij vrijgekomen agrarische gebouwen en grond bekijken we hoe we de gebruikersmogelijkheden kunnen verruimen. Bij bedrijfsbeëindiging of bedrijfsverplaatsing, werkt de gemeente proactief mee aan de bestemmingswijziging. Om verrommeling tegen te gaan, benaderen wij vanuit een positieve grondhouding initiatieven om een structurele invulling te geven aan vrijgekomen agrarische gebouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Van Woonvisie naar Uitvoeringsagenda Wonen

Op basis van vastgesteld beleid in de Woonvisie, de regionale Woondeal en de opgaven met de uitdaging uit het Combinatieperspectief van de Kadernota, werken we aan een Uitvoeringsagenda wonen. Het begin is een plan van aanpak voor deze uitvoeringsagenda. Gelijktijdig met de ontwikkeling van de omgevingsvisie willen we per wijk en dorp de kwalitatieve behoefte verder uitdiepen. Dat is voor ons een belangrijke basis om de pilots te prioriteren van de gebiedsagenda's waarbij woningbouw een belangrijke rol heeft (zie ook Programma 6).

De belangrijkste drijfveer hierbij is het bieden van meer kans op een woning voor onze inwoners. Het versnellen van de productie waar het mogelijk is zal voor hen belangrijk zijn. Gelijktijdig kijken wij vanuit 'ons groene hart' waar er mogelijk een schepje bovenop kan. Daarbij weten we dat alle gemeenten, dus ook wij, soms worstelen om gekwalificeerde mensen die nodig zijn om dat waar te maken aan zich te binden. Onze inwoners verdienen dat wij meer mogelijkheden bieden op een woning en gaan met alles wat kan aan de slag!

In de Uitvoeringsagenda woningbouw worden alle relevante opgaven met elkaar verbonden. Daarnaast wordt de verwachte snelheid van realisatie aangegeven. Plannen worden geïnventariseerd op de kansen die er zijn om onze plannen te kunnen realiseren. Plannen worden onder andere beoordeeld op basis van hun onderscheidende kwaliteit. Hieruit komen projecten voort, die de gemeente probeert zo actief mogelijk te begeleiden.

Vanzelfsprekend maken wij optimaal gebruik van de kennis die wij zelf hebben opgebouwd en maken verbinding met gemeenschappen in de wijken en dorpen, met onze publieke en private partners. Samen verkennen wij de mogelijkheden en kansen die zij zien om de opgave met succes vorm te geven. Uiteraard is het bovenstaande nog niet compleet en blijft het een dynamisch proces. Daarom betrekken we graag een ieder die ons kan helpen om "het goede leven" in Vijfheerenlanden te versterken.

Om uw raad over de ontwikkeling van nieuwe woningen nauwgezet te informeren, wordt er in de jaarrekening en tweede bestuursrapportage een overzicht van de woningbouwmonitor in onze gemeente gegeven.

Prestatieafspraken en verhuismakelaar

Met LekstedeWonen, Kleurrijk Wonen en Fien Wonen zijn opnieuw meerjarige prestatie afspraken gemaakt voor 2022-2024. Deze afspraken dragen bij aan voldoende, betaalbaar en aantrekkelijk aanbod voor inwoners met een laag inkomen. Deze afspraken hebben ook betrekking op het bieden van huisvesting aan bijzondere doelgroepen, zoals statushouders en uitstroom beschermd wonen.

Voor een optimaal resultaat is de betrokkenheid van de woningcorporaties essentieel en daarom houden wij in 2022 de inzet van een verhuismakelaar.

Grondbeleid

Als vervolg op de nieuwe woonvisie wordt een nota grondbeleid gemaakt. Naast de woonvisie, worden de gestelde kaders en uitgangspunten in de Contourenschets uit de Kadernota 2022 verwerkt in de nota. Het gaat dan om de strategische keuzes met betrekking tot bijvoorbeeld woningbouwlocaties, actieve of faciliterende grondpolitiek, het kostenverhaal en de strategische aankoop van gronden. Het doel van de nota grondbeleid is dat duidelijk wordt welke rol de gemeente voor zichzelf ziet bij de ruimtelijke ontwikkeling. Dit betekent dat de gemeente zich actiever opstelt (zie ook programma woningbouw). Het is een nota die belangrijk is, om de uitvoeringsagenda wonen goed op te kunnen stellen en uit te voeren. Eind 2021 is gestart met de nota grondbeleid en deze wordt in 2022 afgerond.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet per 1 juli 2022 vraagt intensieve voorbereiding van de gemeente. Met de nieuwe wet en de aanpassing van de lokale regels voor de fysieke leefomgeving bieden zich unieke verbeter- en ontwikkelkansen aan voor de gemeente.

Om goed uitvoering te kunnen geven aan de Omgevingswet worden nieuwe instrumenten ontwikkeld (omgevingsvisie, omgevingsplan) en worden alle betrokkenen meegenomen in het traject naar de Omgevingswet. Zo worden onze werkprocessen en onze samenwerking, zowel intern als met onze externe ketenpartners, aangepast aan de eisen en intenties van de Omgevingswet. De incompany opleidingstraject loopt door in 2022, waarbij naast kennisoverdracht meteen wordt ingespeeld op de andere manier van werken (integraal, participatie, maatwerk). De dienstverlening aan inwoners en bedrijven wordt aangepast en ingericht in aansluiting op onder andere de digitaal beschikbare informatie.

Omgevingsvisie

In 2020 is gestart met voorbereiding van de omgevingsvisie en dit proces loopt door tot de zomer van 2022. In de omgevingsvisie wordt, zoveel mogelijk integraal afgewogen, richting geven aan de ruimtelijke ontwikkeling van Vijfheerenlanden. Participatie is een belangrijk onderdeel van het proces naar de omgevingsvisie.

Parallel aan het opstellen van de omgevingsvisie wordt een plan-MER uitgevoerd, waarmee direct inzicht wordt verkregen in de haalbaarheid van de opgaven en ambities die de gemeente heeft voor de fysieke leefomgeving.

Naar verwachting kan de omgevingsvisie in de tweede helft van 2022 vastgesteld worden.

Omgevingsplan

In voorbereiding op het tijdelijk omgevingsplan wordt in 2022 gewerkt aan het schonen van de (bestemmings)-planvoorraad en aan het -verder- harmoniseren van beleid en verordeningen. Nadat de doelgroepenverordening door de raad is vastgesteld wordt hiermee in de voorbereiding op het omgevingsplan rekening worden gehouden. Verder worden de consequenties van de bruidsschat (regels die van het rijk naar gemeenten gaan) in beeld gebracht.

We bereiden het omgevingsplan voor door een zogenaamd lokaal casco van het omgevingsplan te maken. Hierin komen zoveel mogelijk van de regels van het omgevingsplan, zonder ze aan gebieden of objecten te koppelen. Tevens werken we een aanpak uit voor het gebiedsgewijs omzetten van de bestemmingsplannen naar het Omgevingsplan. Het opstellen van het eerste (deelgebied)omgevingsplan gaat begin 2022 van start.

Wet Kwaliteitsborging

De gemeente Vijfheerenlanden is aangesloten bij een zogenaamd Ambassadeursnetwerk Utrecht. Hiermee kunnen wij mee kijken bij proefprojecten bij andere gemeenten hoe bouwen onder kwaliteitsborging verloopt. Waar mogelijk willen we ook zelf graag aan de slag met een proefproject. Deze ervaringen gebruiken we in 2022 om waar nodig werkprocessen aan te passen. Wij streven in 2022 naar een vloeiende overgang van onze gemeentelijke rol op basis van de nieuwe wet.

Kwaliteitseisen VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving)

Er zijn wettelijke kwaliteitseisen opgesteld, waaraan elke gemeente vanaf juli 2016 moet voldoen op het gebied van VTH. Het doel van deze eisen is het borgen in de organisatie van voldoende deskundigheid, "vlieguren" en kritieke massa (capaciteit) voor de uitvoering van de VTH-taken. Het uitgangspunt van de Wet VTH is dat gemeenten gemotiveerd worden om op eigen wijze de kwaliteit naar een hoger niveau te tillen. Jaarlijks wordt in het jaarverslag inzicht gegeven hoe de VTH-organisatie zich verhoudt tot de wettelijke kwaliteitseisen. Het jaarverslag 2021 geeft input op het daarop volgende uitvoeringsprogramma van Vergunningverlening. En beschrijft welke acties er nodig zijn om door Toezicht en Handhaving te blijven voldoen aan de kwaliteitseisen. Vanwege de vele (personele) wisselingen en ontwikkelingen blijft het een dynamisch onderwerp dat jaarlijks aandacht vraagt.

Ons platteland

Wij zetten in op het leefbaar en vitaal houden van ons platteland. In de uitvoeringsagenda van de Landschapsvisie (die we in 2022 gaan opstellen) wordt beschreven hoe we hier invulling aan gaan geven.

Om verrommeling van het buitengebied tegen te gaan wordt spaarzaam omgesprongen met de schaarse ruimte en structurele invulling gegeven aan vrijgekomen agrarische bebouwing. Ten allen tijd wordt vanuit een kritisch positieve grondhouding gekeken hoe de kenmerkende ruimtelijke kwaliteit beschermd dan wel versterkt kan worden.

Lopende zaken

Binnen dit programma zijn diverse doorlopende onderwerpen. Dit betreft onder andere de realisatie van woningbouw in Weide II te Meerkerk, Broekgraaf te Leerdam en Sluiseiland (allemaal eigen grondexploitaties) en Hoef en Haag (particulier initiatief). Maar ook behoren tot dit programma de begeleiding van diverse burgerinitiatieven wat woningbouw betreft (bijvoorbeeld Knarrenhof en Stichting Mus) en de uitvoering van de huisvestingsverordening/urgentieverordening en het verstrekken van de starters- en duurzaamheidsleningen.

Wat worden de inkomsten en uitgaven?

Baten en lasten programma 8 (bedragen x € 1.000)	Rekening 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten en lasten bestaand beleid	-3.348	3.938	3.878	3.804	3.803	3.803
Kadernota			310	310	210	160
Saldo van baten en lasten	-3.348	3.938	4.188	4.114	4.013	3.963
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	617	-537	-65	0	0	0
Saldo	-2.731	3.401	4.123	4.114	4.013	3.963

Toelichting op de Kadernota

Voor het ontwikkelen van extra woningen bij bestaande grote uitbreidingslocaties Hoef en Haag en Broekgraaf, dan wel nieuwe woningbouwlocatie(s) zijn de kosten in de kadernota 2022 geraamd op € 310.000. Daarvan zetten we € 200.000 in voor extra capaciteit om extra onderzoek te doen naar nieuwe ontwikkellocaties en € 110.000 voor de ontwikkeling van een vernieuwend en proactief woonbeleid.

Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorziene uitgaven

Inleiding

Gemeenten geven hun geld uit aan een breed scala aan beleidsterreinen, variërend van bijvoorbeeld onderwijshuisvesting, tot de gemeentelijke plantsoendienst of de jeugdzorg. Voor een goede aggregatie en vergelijk tussen gemeenten zijn bij de laatste wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording Gemeenten en Provincies (BBV) gemeenten verplicht voorgeschreven 'taakvelden' gedefinieerd. Deze indeling in (hoofd)taakvelden is de gemeente verplicht te hanteren voor de informatieverstrekking via de zogenaamde "IV3" aan bijvoorbeeld het CBS.

Gemeenten zijn wel vrij om zelf een eigen invulling aan het programmaplan te geven door middel van een programma-indeling die overeen komt met de eigen gemeentelijke beleidsvelden. Enige restrictie hierbij is dat gemeenten er voor moeten zorgen dat de administratie zodanig is ingericht dat de informatieverstrekking richting bijvoorbeeld het CBS aan de wettelijke eisen voldoet.

Voor de begroting hanteren wij de indeling in hoofdtaakvelden voor de programma-indeling. Voor hoofdtaakvelden 1 t/m 8 komen deze hoofdtaakvelden overeen met onze eigen beleidsvelden. Hoofdtaakveld 0 is volgens de IV3 daarentegen "breder" dan ons eigen programma 0 Bestuur en Ondersteuning. De navolgende onder hoofdtaakveld 0 te verantwoorden taakvelden moeten in het programmaplan in een afzonderlijk overzicht in beeld worden gebracht, maar zijn geen onderdeel uit van een programma/beleidsveld:

- De algemene dekkingsmiddelen;
- de kosten van overhead;
- de onvoorziene uitgaven (en andere stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte e.d.);
- en het bedrag voor de heffing voor de vennootschapsbelasting.

Het zijn in feite algemene lasten en dekkingsmiddelen van de gemeente die betrekking hebben op alle programma's/beleidsvelden van de gemeente. Deze algemene lasten en baten betreffen de gemeente als geheel en zijn niet aan een specifiek programma of beleidsveld toe te rekenen.

Hierna gaan we afzonderlijk op deze algemene dekkingsmiddelen, kosten van overhead en bedragen voor onvoorziene uitgaven, stelposten, vennootschapsbelasting en eventuele besparingen door taakstellingen en bezuinigingen. We beginnen met qua omvang de belangrijkste: de algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn gemeentelijke inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. Dat betekent dat de gemeente deze vrij kan besteden (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen).

Alle in dit hoofdstuk opgenomen onderdelen worden administratief onder hoofdtaakveld 0 verantwoord, maar behoren dus niet tot de lasten of baten van programma 0. Bij de algemene dekkingsmiddelen (en hierop betrekking hebbende uitgaven) gaat het om:

1. Lokale heffingen
2. Algemene uitkering en overige uitkeringen
3. Dividend
4. Saldo financieringsfunctie
5. Overige algemene dekkingsmiddelen.

Op deze algemene dekkingsmiddelen wordt hierna afzonderlijk ingegaan.

Ad 1. Lokale heffingen (taakveld 0.6 heffingen)

Lokale heffingen zijn heffingen waarvan de besteding van de opbrengst niet gebonden is. Daarbij gaat het om de OZB, parkeerbelasting, toeristenbelasting, precariobelasting en reclamebelasting. De kosten voor heffing en inning van deze heffingen worden als lasten in het overzicht meegenomen. Deze lokale heffingen zijn onder de volgende verplichte taakvelden gerubriceerd: 0.61 OZB-woningen, 0.62 OZB-niet woningen, 0.63 Parkeerbelastingen en 0.64 Belastingen, overig.

In de paragraaf Lokale Heffingen wordt onder andere op de financiële aspecten en de tarieven voor 2022 uitgebreid ingegaan. We verwijzen u hiervoor naar deze paragraaf.

Ad 2. Algemene uitkering en overige uitkeringen (taakveld 0.7 Algemene uitkering)

De qua omvang belangrijkste uitkering die de gemeente van het Rijk ontvangt is de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Gemeenten hoeven zich niet te verantwoorden over de besteding van de algemene uitkering richting het Rijk en kunnen deze, met inachtneming van wet- en regelgeving, vrij besteden aan taken die het Rijk heeft opgedragen of aan eigen beleid.

Al enige jaren is het Rijk bezig met een herijking van de verdeelmaatstaven van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Gedurende 2021 heeft het Rijk de gemeenten verschillende malen geïnformeerd over de voorlopige gevolgen van de herijking, telkens met verschillende – voor ons negatieve – uitkomsten. Eind augustus 2021 heeft het Rijk de gemeenten definitief geïnformeerd over de voorgenomen herijking en de gevolgen van de herijking van het Gemeentefonds. Daaruit volgde wederom een negatieve uitkomst voor ons, welke nog nadeliger uitpakt dan ons voorheen is geschetst.

Op basis van de voorgestelde herijking worden we geconfronteerd met een daling van de Algemene uitkering van € 4,1 miljoen, ongeveer € 70 per inwoner. Dit nadeel wordt enigszins positief bijgesteld omdat het maximaal nadelig effect van de herijking € 60 per inwoner mag zijn, zo is het uitgangspunt van de herijking. Daarmee komt het resultaat voor ons uiteindelijk neer op een nadeel van € 3,6 miljoen structureel.

Voor nadeelgemeenten geldt dat hier in jaarlijkse stappen van € 15 per inwoner naar toe wordt gegroeid. De beoogde inwerkingtreding van de herijking is 1 januari 2023.

	2023	2024	2025	2026
1^e stap	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
2^e stap		€ 900.000	€ 900.000	€ 900.000
3^e stap			€ 900.000	€ 900.000
4^e stap				€ 900.000
Totaal nadeel	€ 900.000	€ 1.800.000	€ 2.700.000	€ 3.600.000

Het besluitvormingsproces inzake de herijking is nog niet afgerond, er vinden nog consultatierondes plaats, de Raad voor het Openbaar Bestuur brengt zijn advies nog uit aan het demissionaire kabinet en het nieuwe kabinet neemt pas een besluit over de herijking. Om deze reden is het nog niet verplicht om deze effecten al in de meerjarencijfers van de begroting 2022-2025 te verwerken. Wel moet dit worden opgenomen in de risicoparagraaf, met een duiding hoe we dit risico gaan mitigeren. Hiervoor is in bijlage 3 uitgewerkt welke zoekrichtingen uitgewerkt gaan worden. Dit

dient tevens als onderlegger bij het opstellen van een nieuw coalitieakkoord en Kadernota in 2022.

Ad 3. Dividend (taakveld 0.5 treasury)

Dividend is een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders. De gemeente Vijfheerenlanden heeft aandelen in Oasen, Bank Nederlandse Gemeenten en Stedin.

Ad. 4 Saldo van de financieringsfunctie (taakveld 0.5 treasury)

Dit is het verschil tussen de toegerekende rekenrente aan de programma's en de werkelijk betaalde rente over de lang- en kortlopende leningen.

Ad. 5 Overige algemene dekkingsmiddelen (taakveld 0.8 overige lasten en baten)

Onder het taakveld overige lasten en baten is als de voor onvoorzien uitgaven geraamd. Verder ramen we hier ook de nabetaling van het Rijk op de onderbesteding van het BTW-compensatiefonds.

Overhead

Conform de verplichting in het BBV nemen we een apart overzicht van de kosten van de overhead op in het programmaplan. De overhead (gerubriceerd onder taakveld 0.4) moet ook in een afzonderlijk hoofdstuk van het programmaplan worden opgenomen en toegelicht. Doel hiervan is om de gemeenteraad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en hem meer zeggenschap te geven over die kosten.

Wat is nu "overhead"?

Overheadkosten zijn de kosten die samenhangen met bijvoorbeeld huisvesting, automatisering en de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ze zijn niet direct toe te rekenen en maken daarom onderdeel uit van dit hoofdstuk. In de programma's 1 t/m 8 mogen alleen de kosten worden opgenomen van het primaire proces. De kosten moeten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken en activiteiten. Voor 2022 zijn de bruto kosten van de overhead geraamd op € 17,0 miljoen. Deze kosten zijn als volgt onder te verdelen:

Onderdeel	Bedrag
Loonkosten en overige personele kosten*	€ 8,9 miljoen
Inhuur derden, (vacatures, ziekte, generatiepact etc.)	€ 2,0 miljoen
Materiële lasten huisvesting	€ 1,8 miljoen
Automatiseringskosten	€ 3,4 miljoen
Overig	€ 0,9 miljoen
Totaal	€ 17,0 miljoen

*Nadere verdeling loonkosten overhead

Team	Loonkosten
Directie en afdelingsmanagement	€ 1,3 miljoen
Control, Financiën en Belastingen	€ 2,5 miljoen
Informatisering en Automatisering	€ 1,2 miljoen
Facilitaire ondersteuning en DIV	€ 1,2 miljoen

HRM	€ 0,8 miljoen
Juridische zaken	€ 0,5 miljoen
Communicatie	€ 0,8 miljoen
Overige loongerelateerde kosten	€ 0,6 miljoen
Totaal	€ 8,9 miljoen

Financieel meerjarig perspectief

Inleiding

Het financieel perspectief van de gemeente Vijfheerenlanden is positief. De programmabegroting 2022 sluit met een positief saldo van € 5,977 miljoen en ook de jaarschijven van de meerjarenbegroting sluiten met een positieve resultaten. De risico's zijn voldoende afgedekt via de algemene risicoreserves. In onderstaand overzicht zijn de positieve saldo's al aan de Algemene reserve toegevoegd ter versterking van onze financiële positie.

Structureel begrotingssaldo

Programma	2022	2023	2024	2025
0 Bestuur en ondersteuning	3.476	3.479	3.549	3.567
1 Veiligheid	6.550	6.185	6.219	6.181
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	7.783	8.010	8.129	8.171
3 Economie	3.924	2.853	1.624	1.624
4 Onderwijs	9.219	9.046	9.159	9.344
5 Sport, cultuur en recreatie	13.724	13.779	14.011	14.036
6 Sociaal domein	61.084	59.926	59.822	59.718
7 Volksgezondheid en milieu	16.532	17.015	17.158	17.218
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	24.841	20.244	14.464	11.390
Overhead	17.481	17.062	16.590	16.366
Treasury	1.362	1.479	1.608	1.744
Heffingen	276	276	276	276
Algemene uitkering	237	371	467	440
Overige baten en lasten	672	611	500	500
Subtotaal lasten	167.162	160.337	153.577	150.576
0 Bestuur en ondersteuning	-798	-751	-990	-1.029
1 Veiligheid	-44	-44	-44	-44
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-620	-648	-648	-648
3 Economie	-2.954	-1.941	-712	-712
4 Onderwijs	-2.762	-2.168	-2.068	-2.068
5 Sport, cultuur en recreatie	-1.799	-1.799	-1.799	-1.799
6 Sociaal domein	-12.618	-12.618	-12.618	-12.618
7 Volksgezondheid en milieu	-15.620	-15.620	-15.620	-15.620
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-20.654	-16.130	-10.451	-7.427
Overhead	-102	-102	-102	-102
Treasury	-1.953	-1.936	-2.016	-2.033
Heffingen	-15.373	-15.371	-15.371	-15.371
Algemene uitkering	-96.614	-91.311	-91.383	-91.835
Overige baten en lasten	-775	-775	-775	-775
Subtotaal baten	-172.685	-161.214	-154.595	-152.081
Saldo van lasten en baten	-5.522	-876	-1.018	-1.505
Vennootschapsbelasting	100	100	100	100
Toevoeging aan reserves	7.358	1.308	1.471	1.938
Onttrekking aan reserves	-1.936	-532	-553	-533
Resultaat na bestemming	0	0	0	0

Wanneer we de hiervoor gepresenteerde begrotingssaldo's corrigeren voor de incidentele baten en lasten, krijgen we als resultaat het structurele saldo van de begroting. Dit is een belangrijk toetsingskader voor de provinciaal toezichthouder.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo				
Resultaat na bestemming	0	0	0	0
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-5.422	-776	-918	-1.405
Begrotingssaldo	-5.422	-776	-918	-1.405
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-12	34	0	0
Structureel begrotingssaldo	-5.411	-811	-918	-1.405

Het structureel saldo laat jaarlijks eveneens een resultaat met overschotten zien.

Overzicht van mutaties reserves

Het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves is als volgt opgebouwd:

Programma	2022	2023	2024	2025
0 Bestuur en ondersteuning	1.878	455	0	0
1 Veiligheid	0	0	0	0
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	0	0	0	0
3 Economie	0	0	0	0
4 Onderwijs	38	38	38	38
5 Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0
6 Sociaal domein	0	0	0	0
7 Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	5.443	815	1.434	1.901
Subtotaal toevoegingen aan reserves	7.358	1.308	1.471	1.938
0 Bestuur en ondersteuning	-158	-130	-122	-122
1 Veiligheid	-434	0	0	0
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-24	-24	-24	-24
3 Economie	0	0	0	0
4 Onderwijs	-88	-88	-116	-116
5 Sport, cultuur en recreatie	-332	-244	-244	-224
6 Sociaal domein	-835	-46	-46	-46
7 Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-65	0	0	0
Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Subtotaal onttrekkingen aan reserves	-1.936	-532	-553	-533
Saldo van mutaties reserves	5.422	776	918	1.405

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	2022	2023	2024	2025
0 Bestuur en ondersteuning				
Extra hardware laptops, telefoons (knelpunt 1)	7	7		
Extra hardware laptops, telefoons (knelpunt 1), bijdrage uit reserve	-7	-7		
Versimpelteam (wens 2)	15			
Versimpelteam (wens 2), bijdrage uit reserve	-15			
1 Veiligheid				
Controlecapaciteit horeca (knelpunt 2)	65			
Controlecapaciteit horeca (knelpunt 2), bijdrage uit reserve	-65			
Integrale wijkaanpak De Hagen (knelpunt 3)	155			
Integrale wijkaanpak De Hagen (knelpunt 3), bijdrage uit reserve	-155			
Inzet ODRU vanwege ondermijning (knelpunt 4)	24			
Inzet ODRU vanwege ondermijning (knelpunt 4), bijdrage uit reserve	-24			
Aanvullende inzet team OOV (knelpunt 6)	130			
Aanvullende inzet team OOV (knelpunt 6), bijdrage uit reserve	-130			
Horeca/evenementen, kennis delen en informeren (wens 3)	10			
Horeca/evenementen, kennis delen en informeren (wens 3), bijdrage uit reserve	-10			
Extra capaciteit BOA's op veiligheidsprojecten (wens 4)	50			
Extra capaciteit BOA's op veiligheidsprojecten (wens 4), bijdrage uit reserve	-50			
2 Verkeer, vervoer en waterstaat				
Algemene benodigheden verkeer	4	34		
5 Sport, cultuur en recreatie				
Uitvoeringsbudget Sportbeleid (knelpunt 16)	25			
Uitvoeringsbudget Sportbeleid (knelpunt 16), bijdrage uit reserve	-25			
Consulent aangepast sporten (knelpunt 17)	11			
Consulent aangepast sporten (knelpunt 17), bijdrage uit reserve	-11			
Nadere uitwerking marketing Vianen (knelpunt 18)	48			
Nadere uitwerking marketing Vianen (knelpunt 18), bijdrage uit reserve	-48			
6 Sociaal domein				
Extra inzet Sociaal Lokaal (knelpunt 24)	30			
Extra inzet Sociaal Lokaal (knelpunt 24), bijdrage uit reserve	-30			
Wijkwinkel Vianen (knelpunt 25)	30			
Wijkwinkel Vianen (knelpunt 25), bijdrage uit reserve	-30			
Onderzoek toegankelijkheid voor mensen met een beperking (wens 19)	15			
Onderzoek toegankelijkheid voor mensen met een beperking (wens 19), bijdrage uit reserve	-15			
Preventieve projecten uit investeringsagenda (wens 20)	714			
Preventieve projecten uit investeringsagenda (wens 20), bijdrage uit reserve	-714			
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
Grexen	-16			
Tijdelijk wonen/flexwonen (wens 22)	30			
Tijdelijk wonen/flexwonen (wens 22), bijdrage uit reserve	-30			
Sociale opvang overlast veroorzakende personen (wens 23)	20			
Sociale opvang overlast veroorzakende personen (wens 23), bijdrage uit reserve	-20			
Inhuur verhuismakelaar (wens 24)	15			
Inhuur verhuismakelaar (wens 24), bijdrage uit reserve	-15			
Saldo incidentele baten en lasten	-12	34	0	0

Het overzicht van incidentele baten en lasten bestaat voornamelijk uit de wensen en knelpunten die zijn gehonoreerd in de vervolgbehandeling van de Kadernota 2021.

Uit deze tabel valt af te leiden, dat er sprake is van een flinke incidentele inspanning ter oplossing van een aantal reëel bestaande financiële knelpunten en lang gekoesterde wensen.

Geprognosticeerde balans

Meerjarige balans voor 2022 t/m 2025				
Activa	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	6.266	6.266	6.266	6.266
Materiële vaste activa	205.585	218.121	227.318	237.385
Financiële vaste activa	28.341	27.970	27.519	27.136
Vlottende activa				
Voorraden	9.289	6.518	4.246	3.377
Voorzieningen	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	21.255	24.696	30.037	32.253
Liquide middelen	1.389	1.389	1.389	1.389
Overlopende activa	5.337	5.337	5.337	5.337
Totaal Activa	277.462	290.298	302.113	313.142
Passiva	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025
Vaste passiva				
Eigen vermogen (*1)	53.695	55.285	56.197	57.596
Voorzieningen	17.229	16.591	16.406	15.979
Vaste schulden	188.690	203.369	217.545	229.097
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden	7.377	4.582	1.494	0
Overlopende passiva	10.471	10.471	10.471	10.471
Totaal Passiva	277.462	290.298	302.113	313.142

(*1): incl. toevoeging voordelige begrotingssaldi: € 5.977K (2022), € 1.666K (2023), € 1.465K (2024) en € 1.932K (2025)

Overzicht van lasten en baten per taakveld

Het overzicht van baten en lasten is een verplicht overzicht op grond van het BBV.

Bedragen * € 1.000	2022		2023		2024		2025	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0 - Bestuur en ondersteuning								
0.1 - Bestuur	2.896	0	2.861	0	2.860	0	2.860	0
0.2 - Burgerzaken	430	-672	460	-625	540	-864	558	-903
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	151	-126	159	-126	149	-126	149	-126
0.4 - Overhead	17.481	-102	17.062	-102	16.590	-102	16.366	-102
0.5 - Treasury	1.362	-1.953	1.479	-1.936	1.608	-2.016	1.744	-2.033
0.61 - OZB woningen	0	-8.697	0	-8.697	0	-8.697	0	-8.697
0.62 - OZB niet-woningen	0	-5.836	0	-5.836	0	-5.836	0	-5.836
0.63 - Parkeerbelastingen	0	-509	0	-509	0	-509	0	-509
0.64 - Belastingen overig	276	-331	276	-329	276	-329	276	-329
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	237	-96.614	371	-91.311	467	-91.383	440	-91.835
0.8 - Overige baten en lasten	672	-775	611	-775	500	-775	500	-775
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	100	0	100	0	100	0	100	0
0.10 - Mutaties reserves	1.344	-1.936	-396	-532	-31	-553	-31	-533
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten	5.977	0	1.666	0	1.465	0	1.932	0
1 - Veiligheid								
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	4.056	-6	4.093	-6	4.160	-6	4.121	-6
1.2 - Openbare orde en veiligheid	2.494	-38	2.092	-38	2.060	-38	2.060	-38
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat								
2.1 - Verkeer en vervoer	7.600	-538	7.827	-566	7.945	-566	7.987	-566
2.2 - Parkeren	62	-25	62	-25	62	-25	62	-25
2.3 - Recreatieve havens	13	-54	13	-54	13	-54	13	-54
2.4 - Economische havens en waterwegen	6	-3	6	-3	6	-3	6	-3
2.5 - Openbaar vervoer	101	0	102	0	102	0	103	0
3 - Economie								
3.1 - Economische ontwikkeling	170	-170	170	-170	170	-170	170	-170
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.230	-2.230	1.217	-1.217	0	0	0	0
3.3 - Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	720	-324	720	-324	720	-324	720	-324
3.4 - Economische promotie	804	-230	747	-230	735	-218	735	-218
4 - Onderwijs								
4.1 - Openbaar basisonderwijs	267	0	267	0	267	0	267	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	3.488	-515	3.909	-515	4.382	-515	4.567	-515
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.502	-2.247	4.908	-1.653	4.547	-1.553	4.547	-1.553
5 - Sport, cultuur en recreatie								
5.1 - Sportbeleid en activering	1.012	-47	986	-47	986	-47	986	-47
5.2 - Sportaccommodaties	3.787	-1.476	3.724	-1.476	3.838	-1.476	3.844	-1.476
5.3 - Cultuur	825	-44	835	-44	836	-44	830	-44
5.4 - Musea	469	-14	471	-14	473	-14	476	-14
5.5 - Cultureel erfgoed	254	-21	254	-21	257	-21	257	-21
5.6 - Media	1.170	-100	1.176	-100	1.176	-100	1.175	-100
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	6.206	-97	6.333	-97	6.444	-97	6.468	-97
6 - Sociaal domein								
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.592	-1.068	9.361	-1.068	9.360	-1.068	9.307	-1.068
6.2 - Vrijkteams	0	0	0	0	0	0	0	0
6.3 - Inkomensregelingen	17.266	-11.056	17.281	-11.056	17.181	-11.056	17.131	-11.056
6.4 - Begeleide participatie	4.165	-85	4.165	-85	4.165	-85	4.165	-85
6.5 - Arbeidsparticipatie	1.576	0	1.587	0	1.583	0	1.583	0
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	3.031	-19	3.031	-19	3.031	-19	3.031	-19
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+	9.278	-390	9.273	-390	9.273	-390	9.273	-390
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-	13.247	0	13.298	0	13.298	0	13.298	0
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+	131	0	131	0	131	0	131	0
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-	1.800	0	1.800	0	1.800	0	1.800	0
7 - Volksgezondheid en milieu								
7.1 - Volksgezondheid	2.419	0	2.409	0	2.409	0	2.409	0
7.2 - Riolering	3.854	-5.263	4.332	-5.263	4.475	-5.263	4.585	-5.263
7.3 - Afval	7.381	-9.451	7.388	-9.451	7.388	-9.451	7.387	-9.451
7.4 - Milieubeheer	1.761	-12	1.761	-12	1.761	-12	1.710	-12
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	1.118	-893	1.126	-893	1.126	-893	1.127	-893
8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing								
8.1 - Ruimtelijke ordening	5.162	-134	5.162	-134	5.061	-134	5.011	-134
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	18.143	-18.143	13.620	-13.620	7.940	-7.940	4.917	-4.917
8.3 - Wonen en bouwen	1.536	-2.376	1.463	-2.376	1.462	-2.376	1.462	-2.376
Totaal	174.621	-174.621	161.745	-161.745	155.148	-155.148	152.614	-152.614

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten. Lokale heffingen bestaan uit algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies. Bij de retributies, zoals leges en lijkbezorgingrechten, is sprake van een individuele tegenprestatie op verzoek en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners en is als volgt opgebouwd:

- Beleid lokale heffingen;
- Overzicht tarieven;
- Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten;
- Kostendekkendheid belangrijkste retributies;
- Vergelijking met gemeenten/woonlasten (lastendruk).

Beleid lokale heffingen

- De belastingtarieven en het tarievenbeleid worden in de vergadering na de vaststelling van de begroting vastgesteld. Op die manier kunnen financiële of beleidsmatige keuzes die de raad maakt bij de behandeling van de begroting worden verwerkt in de tarieven.
- Voor mensen met een minimum inkomen en weinig/geen vermogen bestaat de mogelijkheid van gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de lokale belastingen. De voorwaarden worden door het Rijk bepaald. Kwijtschelding is een vorm van inkomensbeleid en voorbehouden aan het Rijk (art. 219, lid 2, Gemeentewet). De regels voor het toekennen van kwijtschelding zijn vastgesteld in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen, die een inkomen hebben dat niet hoger ligt dan de bijstandsnorm. De gemeente Vijfheerenlanden hanteert de zogenaamde 100%-norm. Dit betekent dat inwoners met een inkomen op of onder bijstandsniveau en een beperkt bedrag aan spaargeld in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen.
Gemeenten mogen wel zelf bepalen of en voor welke belastingen zij kwijtschelding verlenen. Kwijtschelding van gemeentelijke heffingen is mogelijk voor de "onvermijdelijke" belastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing.
- We passen in het algemeen voor de belastingopbrengsten een trendmatige verhoging van 1,4% toe.

Overzicht tarieven

De OZB-tarieven 2022 worden geheven als percentage van de WOZ-waarde met peildatum 1 januari 2021. Om ons in de positie te brengen om aan verbetering van onze financiële positie te kunnen werken, zien we ons genoodzaakt om ook de OZB-opbrengst hierin te betrekken. Hierbij maken we de volgende afwegingen: We zien de WOZ-waarden zich positief ontwikkelen. Woningen en niet-woningen stijgen in waarde. De ontwikkeling van de WOZ-waarden is altijd hoger geweest dan de stijging van de OZB. Daar maken wij nu een kleine inhaalslag. Dit willen we bereiken door het tariefpeil van de OZB voor 2022 op gelijk niveau te houden voor 2021. Ofwel een stijging van de WOZ-waarden met gemiddeld 10% compenseren wij dit jaar niet, door geen verlaging van het tarief met 10% toe te passen. Dit betekent een structurele meeropbrengst van € 1,3 miljoen. Omdat de ontwikkeling van de WOZ-waarden zich met name voor doet bij de woningen, passen we aanvullend ook een verhoging toe van OZB-tarief voor de niet-woningen. Dit tarief stijgt voor 2022 aanvullend met 3%.

Soort heffing	2021	2022
Onroerende zaakbelasting		
Woningen:		
- Eigenarenheffing in procenten van de WOZ waarde	0,1161	0,1161
Niet-woningen		
- Eigenarenheffing in procenten van de WOZ waarde	0,2743	0,2825
- Gebruikersheffing in procenten van de WOZ waarde	0,2159	0,2224
Afvalstoffenheffing		
- Éénpersoonshuishouden	273	328
- Meerpersoonshuishouden	343	412
Rioolheffing	216	194

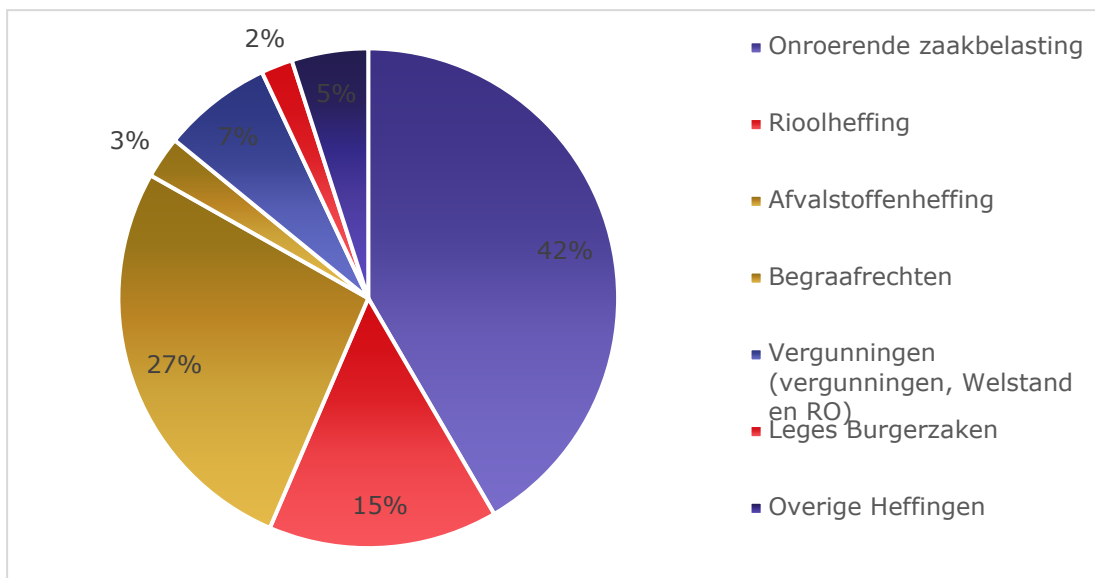
Bovenstaand zijn de vastgestelde tarieven 2021 en de voorgestelde tarieven 2022 weergegeven

Overzicht gemeentelijke belastingopbrengsten

(bedragen x € 1.000)

Belastingsoort	2022		2023		2024		2024	
Onroerende zaakbelasting	14.365	42%	14.365	43%	14.365	42%	14.365	42%
Rioolheffing	5.253	15%	5.965	18%	5.965	18%	5.965	18%
Afvalstoffenheffing	9.271	27%	7.723	23%	7.723	23%	7.723	23%
Begraafrechten	893	3%	893	3%	893	3%	893	3%
Vergunningen (vergunningen, Welstand en RO)	2.337	7%	2.337	7%	2.337	7%	2.337	7%
Leges Burgerzaken	672	2%	625	2%	864	3%	903	3%
Toeristenbelasting	218	1%	218	1%	218	1%	218	1%
Parkeerbelasting	509	1%	509	2%	509	2%	509	2%
Overige opbrengsten	552	2%	551	2%	551	2%	551	2%
Overige leges	357	1%	357	1%	357	1%	357	1%
Marktgeden	102	0%	102	0%	102	0%	102	0%
Totaal	34.529	100%	33.645	100%	33.884	100%	33.923	100%

*In dit overzicht zijn vanaf 2023 lagere opbrengsten afvalstoffenheffing weergegeven. We verwachten namelijk op basis van de prognoses van Waardlanden dat de kosten van afvalinzameling- en verwerking de komende jaren lager gaan worden ten opzichte van 2022. De budgetten in de meerjarenbegroting zijn vooralsnog wel gelijk aan 2022 geraamd. Als in 2022 blijkt dat de kosten vanaf 2023 daadwerkelijk gaan dalen, resulteert dat in lagere tarieven afvalstoffenheffing en stellen we die raming ook bij.

Bovenstaande opbrengsten worden in volgorde van grootte gepresenteerd.

Kostendekkendheid belangrijkste retributies

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf lokale heffingen inzicht wordt gegeven in de mate van kostendekkendheid van de verschillende tarieven. Hiermee wordt beoogd transparantie te bieden in de tarieven waarbij sprake is van kostenverhaal. De toerekening van overhead vindt extracomptabel plaats. Dat betekent dat het overheaddeel op de afzonderlijke programma's niet aan deze programma's zijn toegerekend. De volgende overzichten laten zien van welk percentage kostendekkendheid sprake is.

Voor het bepalen van onderstaande kostendekkendheidspercentages is uitgegaan van de vernieuwde 'Handreiking Kostenonderbouwing paragraaf lokale heffingen' van het VNG. De kostendekkendheid is bepaald door de totale baten te delen door de lasten die volgens de handreiking mogen worden toegerekend. Hierin is een opslag voor de overheadkosten opgenomen. Voor het bepalen van het percentage overhead is uitgegaan van de totale lasten aan overhead (taakveld 0.4), welke zijn gedeeld door de totale loonkosten inclusief de kosten van inhuur.

Afvalstoffenheffing

Voor de bestrijding van de kosten die samenhangen met het inzamelen en verwerken van afval is de gemeente bevoegd om de gemaakte kosten te verhalen. Voor het huishoudelijk afval (afval dat ontstaat vanuit particuliere huishoudens) wordt afvalstoffenheffing geheven. Voor het product afvalinzameling geldt dat de baten niet boven de kosten mogen uitkomen. Tarieven van de afvalstoffenheffing worden sterk bepaald door milieueisen voor het gescheiden aanleveren van het afval. Daarnaast spelen de verwerkingskosten van het afval een steeds grotere rol en hebben invloed op het tarief van de afvalstoffenheffing. Waardlanden heeft nieuw beleid vastgesteld in 2021 hierdoor stijgen de lasten in 2022 éénmalig vanaf 2023 nemen de lasten weer af.

Rioolheffing

De rioolheffing is een belasting waarvan de opbrengt door de gemeente gebruikt wordt voor het rioolbeheer. Daaronder valt het uitvoeren van inspecties, reiniging, kolkenzuigen, de vervanging van bestaande rioleringen, de kosten van noodzakelijke verbeteringsmaatregelen en de inzameling en verwerking van hemel- en grondwater (gemeentelijke waterzorgplicht). De opbrengst van de rioolheffing is kostendekkend.

Uitgangspunt is dat het bij het verhaal van kosten niet alleen gaat om water dat vanaf een perceel via de riolering wordt afgevoerd, maar dat ook kosten worden verhaald die worden opgeroepen door het verwerken van hemelwater en door het treffen van maatregelen ter voorkoming van problemen met grondwater. De zorgplichten reiken verder dan het buizenstelsel dat voor de afvoer van afvalwater wordt gebruikt. De gevolgen door klimaatverandering hebben een steeds grotere impact op zorgplichten hemelwater en grondwater. Het profijt van de nakoming van alle zorgplichten komt alle eigenaren en alle gebruikers van alle percelen ten goede, ook die zonder aansluiting. Op grond van bovenstaande wordt de verordening rioolheffing voor 2023 gemoderniseerd. Het tarief voor het belastingjaar 2022 daalt. Dit wordt veroorzaakt doordat investeringen zijn uitgesteld.

Begraafrechten

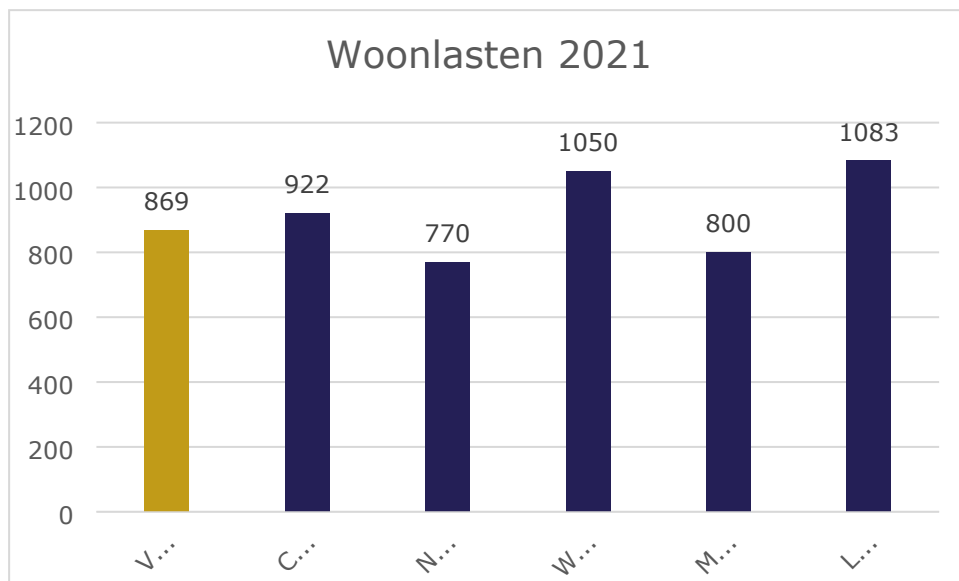
De begraafrechten worden geheven voor begravenissen en het onderhouden van de begraafplaatsen.

Berekening kostendekkendheid	Afvalstoffen-heffing	Riool-heffing	Begraafrechten
Kosten taakvelden (incl. omslagrente)	7.379.052	3.849.018	1.126.118
Inkomsten taakvelden (exclusief heffingen)	-180.000	-10.006	-452
Netto kosten taakveld	7.199.052	3.839.012	1.125.666
Toe te rekenen overhead (incl. omslagrente)	18.331	322.173	605.462
Toe te rekenen BTW	1.527.115	654.753	
Kwijtschelding taakveld 6.3	320.000	215.000	
Straatvegen taakveld 2.1 30 %	217.320	217.320	
A kwaliteit beheer begraafplaats div taakvelden			37.518
Totale kosten	9.281.818	5.248.258	1.768.646
Opbrengst heffingen	9.271.207	5.252.746	-893.020
Overschot/tekort	-10.611	4.488	875.627
Dekkingspercentage	100%	100%	50,5%

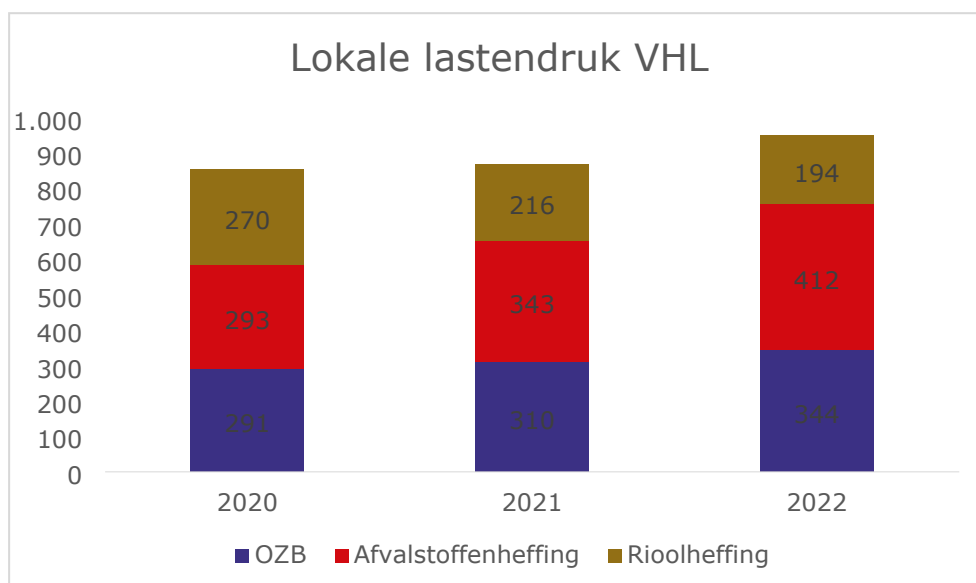
Vergelijking met andere gemeenten/woonlasten (lastendruk)

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) een onderzoek uitgevoerd naar de gemeentelijke woonlasten. Het onderzoek is erop gericht de gemeentelijke tarieven, belastingopbrengsten, de belastingdruk en de woonlasten per gemeente te vergelijken. Het COELO heeft over 2021 deze gegevens beschikbaar gesteld via de Atlas van de lokale lasten. In de COELO Atlas wordt het rangnummer bepaald als volgt: nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 355 de hoogste. Gemeente Vijfheerenlanden heeft rangnummer 259 in de COELO atlas.

In de vergelijking is uitgegaan van de grootste groep belastingplichtigen, de meerpersoonshuishoudens met een eigen woning.

De lokale lastendruk geeft voor de belangrijkste tarieven weer wat een inwoner van de gemeente betaalt en hoe deze zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld (fictief huishouden). De bedragen zijn gebaseerd op een gezin in een woning met een gemiddelde waarde voor belastingjaar 2022 van € 297.000 (2021: € 270.000). In onderstaande tabel is de voorgestelde indexering voor 2022 verwerkt.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Samenvatting

Het weerstandsvermogen van de gemeente Vijfheerenlanden is ruim voldoende om mogelijke risico's op te vangen. Dit valt af te leiden uit het geactualiseerde risicoprofiel.

Conform ons beleid wordt het risicoprofiel twee maal per jaar herzien; bij de jaarrekening en bij de begroting. De bij de jaarstukken 2020 opnieuw geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's zijn voor deze begroting 2022 opnieuw beoordeeld en waar nodig bijgesteld en gekwantificeerd. Dit heeft geresulteerd in een gewijzigd risicoprofiel met een totaal risicobedrag van afgerond € 17,1 miljoen voor 2022.

Tegenover het risicobedrag staat een aanwezige weerstandscapaciteit van afgerond € 35,5 miljoen. Deze weerstandscapaciteit bestaat vrijwel volledig uit aanwezige algemene reserves (€ 24,1 miljoen), de voordelige overschotten op de begroting voor 2022 t/m 2025 (in totaal € 11 miljoen) en de in de exploitatie opgenomen post onvoorzien (vier jaren x € 100.000 = € 400.000).

De aanwezige weerstandscapaciteit afgezet tegen het totale risicobedrag resulteert in een weerstandsratio van 2,07 ofwel een waardering voor 2022 van uitstekend.

Inleiding

Door risicomanagement toe te passen worden onzekere gebeurtenissen (die gewenst of ongewenst kunnen zijn) op tijd gesignaleerd, de gevolgen in kaart gebracht en manieren bedacht om dergelijke bedreigingen (negatief risico's) te voorkomen of juist kansen (positief risico) te benutten. Het helpt daarom bij het realiseren van de beleidsvoornemens van de gemeente.

Alhoewel een risico dus een positief effect kan opleveren (een kans), worden in het risicoprofiel vooral negatieve risico's (bedreigingen) belicht en berekent in hoeverre we deze risico's kunnen afdekken vanuit de beschikbare weerstandscapaciteit.

Voldoende weerstandsvermogen zorgt ervoor dat de uitvoering van taken en het voorzieningenniveau bij financiële tegenslagen gegarandeerd blijven. Voldoende weerstandsvermogen gaat over twee vragen:

1. Welke risico's lopen we en wat is de kans en impact hiervan?
2. Wat is de omvang van de weerstandscapaciteit die daar tegenover staat?

Risicomanagementproces

De in 2020 vastgestelde nota bevat de context (het wettelijk kader, de gewenste risicocultuur en -gedrag) en strategie (scope en doelstellingen) inzake het risicomanagement voor de komende vier jaar.

De nota vormt het kader voor het jaarlijks uit zes stappen bestaande risicomanagementproces.

1. Identificatie van risico's
2. Analyse van risico's (classificeren en categoriseren)
3. beoordeling risico's (kwantificeren)
4. Maatregelen ontwerpen
5. Maatregelen implementeren
6. Evaluatie en rapportage

De beleidsvoornemens (doelen) vormen de uitgangspositie van dit proces. Dit risicomanagementproces uit zes stappen wordt ook kortheidshalve als DOD-methode omschreven: **D**oelen => **O**nzekerheden => **D**oen.

Het sturen op en beheersen van risico's is de spil van dit risicomanagementproces. Dat resulteert uiteindelijk in een resterend risico dat wordt afgedekt via de beschikbare weerstandscapaciteit.

Gemeentelijke risico's kunnen voortkomen uit bestuurlijk (politieke) besluitvorming, wettelijke aansprakelijkheid, strategische keuzes, financiële samenwerking, het bedrijfsproces en het milieu. Onderwerpen als verbonden partijen, open einde regelingen en grondexploitaties zijn bekende zaken waar de gemeente belangrijke risico's bij loopt.

Focus op risico's met financiële impact

In de nota Risicobeheersing en weerstandsvermogen is bepaald op welke wijze risico's worden geïdentificeerd, geanalyseerd en gekwantificeerd.

De focus is vooralsnog primair gericht op de risico's met mogelijke financiële impact. Ook voor de inventarisatieronde voor deze begroting 2022 is de prioriteit bij de financiële risico's gelegd. Het is overigens wel ons doel om de komende jaren het risicomanagementproces via een groeimodel verder uit te breiden met de lastiger te kwantificeren niet-financiële risico's.

Risicoprofiel: kwantificeren risico's

Voor het kwantificeren van de risico's wordt per risico het volgende bepaald:

- A. de mogelijk netto gevolgschade van het risico
- B. de waarschijnlijkheid (kans in %) dat het risico realiteit worden

De vermenigvuldiging van A x B resulteert in uitkomst C = de impact van het risico.

Netto maximale gevolgschade (in euro): als het bedrag niet goed te schatten valt, dan nemen we het gemiddelde van het bedrag dat de gemeente ten minste kwijt is (de ondergrens) en ten hoogste (bovengrens) kwijt is. Op het bruto bedrag brengen we reducties door getroffen beheersmaatregelen, compensaties van derden, eventuele bijdragen uit voorzieningen in mindering.

Waarschijnlijkheid (kans in %): voor het schatten van de omvang van de gevolgschade passen we de methode van intersubjectiviteit toe. De keuze wordt hierbij gebaseerd op consensus binnen een groep van medewerkers die goed op de hoogte zijn van het betreffende onderwerp.

Verwachte Impact (in euro): is het mogelijk financieel gevolg van het risico wanneer deze daadwerkelijk optreedt, ofwel het verwachte risicobedrag.

De optelling van de verwachte impact van alle risico's geeft het totale risicobedrag of benodigde weerstandsbedrag weer.

Bij de bepaling van het weerstandsbedrag wijken we op twee punten af van de in de vastgestelde nota vastgelegde systematiek:

- 1. De vermenigvuldigingsfactor van 2 bij structurele risico's wordt niet meer toegepast.
- 2. Voor bepaling van het weerstandsbedrag passen we de Monte Carlo simulatie toe.

Ad 1: niet meer toepassen vermenigvuldigingsfactor van 2 bij structurele risico's

In afwijking van de vastgestelde nota, vermenigvuldigen we bij structurele risico's (veelal risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering) niet meer het risicobedrag met factor 2. Volgens het door de gemeente ingehuurd expertisebureau is het niet gebruikelijk om bij structurele risico's op voorhand rekening te houden met een geleidelijk aflopende impact door het nemen van structurele maatregelen. Het is beter om jaarlijks te bezien of er daadwerkelijk maatregelen getroffen zijn waardoor het risicobedrag verlaagd kan worden.

Ad 2. Bepaling weerstandsbedrag door toepassen Monte Carlo simulatie

Hetzelfde expertisebureau adviseerde ons om in het vervolg bij bepaling van het totale risico-/weerstandsbedrag de zogenaamde Monte Carlo simulatie toe te passen. Het risicoprofiel geeft anders een te pessimistisch beeld. Immers de in het risicoprofiel opgenomen risico's manifesteren niet allemaal tegelijkertijd en tegen het volledige schadebedrag. De Monte Carlo simulatie houdt hier wel rekening mee. Het gaat hier om een computergestuurde simulatietechniek waarbij een proces niet één keer maar vele malen (in ons geval 100.000 trekkingen per risico) wordt gesimuleerd, elke keer met andere startcondities.

Beide adviezen hebben we overgenomen en worden als zodanig in het risicoprofiel toegepast. Bij de eerstvolgende herziening van de Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen in 2022 worden deze wijzigingen ook formeel vastgelegd.

Risicoprofiel: onderlinge rangschikking risico's

De bij kwantificering van risico's berekende netto gevolgschade en waarschijnlijkheid optreden risico (kans in %) wordt ook gebruikt om als het ware de risico's onderling te rangschikken. Daarvoor zijn in de nota een vijftal gevolgklassen en vijftal kansklassen opgenomen oplopend van respectievelijk gering/zeer klein tot zeer ernstig/zeer groot. Dit levert per risico scores op van minimaal 1 tot maximaal 25 punten. Hoe hoger de score, hoe groter het risico en hoe de prioriteit om maatregelen te treffen.

Risicoprofiel Vijfheerenlanden begroting 2022

Onder dit onderdeel wordt specifiek ingegaan op de tien grootste risico's zoals die uit het risicoprofiel bij de begroting 2022 naar voren komen. Deze tien risico's (van in totaal 56 risico's) geven voor 2022 een mogelijke maximale gevolgschade van € 38 miljoen (= 73% van de totale gevolgschade van € 52 miljoen).

Van deze lijst met tien grootste risico's maakt het eerder opgenomen risico door de Coronapandemie geen onderdeel meer uit. We verwachten dat dit risico in 2022 niet meer aan de orde is, mede omdat we nog een reserve Corona ter beschikking hebben waarin nog voldoende middelen aanwezig zijn om eventuele kosten voor 2022 op te vangen.

In het overzicht van de tien grootste risico's (zie de tabel verderop in deze paragraaf) voor 2022 en verder is aangegeven of het een nieuw risico betreft, het risico hoger gewaardeerd is of dat het risico gelijk is gebleven in vergelijking tot het eerdere risicoprofiel. Ook is bij elk van de tien risico's aangegeven welke maatregelen getroffen zijn of gaan worden om de mogelijke impact of kans van optreden te reduceren.

Ondanks dat het Coronarisico is komen te vervallen, laat het risicoprofiel voor de begroting 2022 een maximale gevolgschade zien van € 52 miljoen ofwel € 15,5 miljoen hoger dan de stand maart 2021.

Dit zijn de oorzaken:

Mutaties risico's	Bedrag
Vervallen risico Coronapandemie	€ 5,9 miljoen voordeel
Nieuw risico i.v.m. herijking gemeentefonds vanaf 2023 t/m 2026	€ 8,9 miljoen nadeel
Nieuw/uitbreiding risico bereikbaarheid mede door het wegvallen van voorgenomen fondsvorming	€ 5 miljoen nadeel
Hogere risico's binnen het sociaal domein vanwege het wegvallen van de reserve sociaal domein en reserve corona (netto)	€ 2,5 miljoen nadeel
Opnemen risico overdracht wegen waterschap: maximale impact	€ 3,1 miljoen nadeel
Nieuw opgenomen risico's onverbindend verklaren legesverordening, verwerkingskosten afval	€ 1,8 miljoen nadeel
Overige verhogingen risico's	€ 0,1 miljoen nadeel
Totaal	€ 15,5 miljoen nadeel

Het volledige risicoprofiel (de tien grootste in detail en de overige 46 risico's in een totaalbedrag resulteert in een totale maximale gevolgschade van € 52 miljoen. Voor elk risico is de kans/waarschijnlijkheid in % van het daadwerkelijk optreden van het risico tegen de maximale gevolgschade bepaald. Daarmee wordt de verwachte impact van elk afzonderlijk risico berekend. In totaal gaat het dan om een bedrag van € 23,41 miljoen.

Voorheen hanteerden wij deze uitkomst van € 23,41 miljoen als benodigde weerstandscapaciteit. Dit geeft echter een te pessimistisch beeld omdat alle 56 risico's nooit gelijktijdig optreden. Om die reden passen we de al eerder genoemde Monte Carlo simulatie toe.

De Monte Carlo simulatie wordt toegepast over de maximale impact van de risico's (dus € 52 miljoen) in combinatie met de verwachte kans van optreden. Deze Monte Carlo simulatie geeft onderstaande uitkomsten (vanaf 80% percentage zekerheid).

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	Bedrag
80%	€ 15.513.000
85%	€ 16.221.000
90%	€ 17.123.000
95%	€ 18.500.000

Uitgaande van het bij risicomanagement gebruikelijke zekerheidspercentage van 90%, kunnen alle risico's worden afgedekt met een bedrag van **€ 17.123.000** (benodigde weerstandscapaciteit). Dit is de realistische benodigde weerstandscapaciteit.

Belangrijkste financiële risico's 2022 e.v.

Risico	Gevolgen	Maatregelen	Kans	Netto gevolgschade (= gevolgen minus maatregelen)	Impact/risicobedrag (= gevolgschade x %kans)
Nieuw risico: Algemene uitkering: herverdeling gemeentefonds per 1-1-2023 t/m 2026	Er is een herijking gemeentefonds vanaf 2023 aangekondigd die voor VHL nadeel te zien geeft van € 0,9 mio in 2023 oplopend naar jaarlijks € 3,5 mio vanaf 2026. In totaal bedraagt de gevolgschade voor de jaren 2023 t/m 2026 in totaal € 8,9 miljoen (€ 0,9 mio voor 2023, € 1,8 mio voor 2024, € 2,7 mio voor 2025 en € 3,5 mio voor 2026).	Gemeente kan hier nauwelijks invloed op uitoefenen. Kans van optreden wordt als zeer groot = 90% aangemerkt.	90%	max. € 8.900.000	€ 8.000.000
Nieuwuitbreiding risico: Bereikbaarheidsproblematiek a.g.v. uitblijven structurele investeringen door ontbreken fondsvorming	Financieel - bruto risico van € 10 miljoen. Kans op 50% i.v.m. wegvallende fondsvorming.	Voor dit risico is binnen de GREX Broekgraaf en voorzieningencluster ruim 3 miljoen dekking aanwezig. Tevens 1 miljoen ruimte binnen begroting voor dekking kapitaallasten. Tenslotte is er 1 miljoen reserve infrastructurele werken gevormd. Totale dekking € 5 milj.	50%	max. € 5.000.000	€ 2.500.000
Ongewijzigd risico: Grondexploitatie Broekgraaf	Financieel - Op basis van laatst vastgestelde Grex Broekgraaf van maart 2021. Bruto risico voor optimalisaties: € 8,9 miljoen met 32% kans van optreden. Binnen deze € 8,9 miljoen is rekening gehouden met risico op lagere grondopbrengsten, langere doorlooptijd, hogere rentekosten, hogere plankosten e.d. door verslechtering markt en/of stikstofproc.	Kansen/optimalisaties mogelijk van bruto € 3,09 miljoen door o.a. kostenbesparing op civiele werken, verkorting looptijd e.d.	31%	max. € 5.810.000	€ 1.780.000
Ongewijzigd risico: Risico extra investeringen i.v.m. harmonisering beleid dorpshuizen e.d.	Hamonisatie van beleid op het gebied van dorpshuizen en ander gemeentelijk vastgoed (o.a. scholen) levert een opwaartse druk op.		37,50%	max. € 2.000.000	€ 750.000
Verhoogd risico: Prijsstijgingen bouwsector	Financieel - sinds voorjaar 2020 zijn de prijzen in de bouw met zo'n 20% gestegen. Bij € 20 miljoen aan investeringen per jaar geeft dit € 4 miljoen extra investering, ofwel zo'n € 0,25 miljoen extra kapitaallasten. Over een periode van vier jaar dan sprake van 1 miljoen extra gevolgschade. Kans schatten we in op 75%.	Nadrukkelijk rekening houden bij kredietaanvraag.	75%	max. € 1.000.000	€ 750.000
Nieuw risico: overdracht areaal Waterschap Rivierenland naar gemeente Vijfheerenlanden	Financieel - explosief stijgende beheerskosten. Mogelijk 4 miljoen aan extra kosten. Omdat de voorwaarden van overdracht nog onderwerp van gesprek is, is het nu nog een risico, maar kans is aanwezig dat dit een zekerheid gaat worden.	Aangezien bij overdracht waterschapsbelasting komt te vervallen, kan hier tegenover dekking plaatsvinden via verhoging van de OZB. Daarnaast waarschijnlijk 1 miljoen extra uitkering. Netto risico zo'n 1 miljoen.	25%	max. € 3.145.000	€ 1.300.000
Ongewijzigd risico: Verkeersonveilige situaties/fietsvoorzieningen	Financieel - Verkeersonveilige situatie voor fietsers, waardoor ongevallen met dodelijke afloop. Imagoschade. Bruto risico tussen de 3 en 5 miljoen = € 4 miljoen met kans van optreden van 25%		25%	max. € 4.000.000	€ 1.000.000
Ongewijzigd risico: Claim oud-aandeelhouders Remu	Financieel - Het gaat om totaal € 133 miljoen + wettelijke rente. Deze is gemiddeld 4%. Dus € 133 miljoen a 4% voor 13 jaar = € 69 miljoen. Dus voor VHL: 1,93% van (€133+€69)= € 3,89 miljoen.	Gemeente heeft een beperkt aandelenpakket en heeft hier maar geringe invloed.	25%	max. € 3.890.000	€ 972.500
Verhoogd risico: Informatieveligheid: externe bedreiging krijgt toegang tot ons netwerk	Financieel - mogelijk: losgeld betalen Forensisch bewijsmateriaal verzamelen door externe partij	Periodieke checks, goed informatieveiligheidsbeleid e.d., goede toegangsbeveiliging, basismaatregelen op orde krijgen	25%	max. € 3.000.000	€ 750.000
Verhoogd risico: extra kosten inhuur personeel door situatie arbeidsmarkt	Financieel: extra inhuurkosten 1,2 mio i.p.v. 0,6 mio.	Geen voorziening meer voorhanden waaruit meerkosten gedekt kunnen worden	50%	max. € 1.200.000	€ 600.000
TOTAAL 10 GROOTSTE RISICO'S				€ 37.945.000	€ 18.402.500
Overige 46 risico's			29%	€ 14.005.000	€ 4.010.250
TOTAAL 56 RISICO'S				€ 51.950.000	€ 23.412.750

Beschikbare weerstandscapaciteit

De geïnventariseerde risico's vertalen zich in een weerstandsbehoefte. Tegenover deze weerstandsbehoefte van de gemeente Vijfheerenlanden staat het beschikbare weerstandsvermogen. Dit is voor deze begroting 2022 opnieuw bepaald aan de hand van de besluitvorming na de Kadernota 2022. Daarnaast is rekening gehouden met de uitkomsten van de jaarrekening 2020.

Incidentele weerstandscapaciteit

De totale incidentele weerstandscapaciteit per 1-1-2022 komt uit op afgerond € 24,1 miljoen. Deze capaciteit bestaat uit de algemene risicoreserve (€ 23,2 miljoen), de reserve grondexploitatie (€ 0,2 miljoen) en het restant van de reserve sociaal domein (€ 0,7 miljoen). Bij al deze drie reserves gaat het om het nog vrij aanwendbare deel en is dus daadwerkelijk beschikbaar om risico's af te dekken.

Structurele weerstandscapaciteit

Naast de hiervoor beschreven incidentele weerstandscapaciteit uit algemene reserves is in onderstaand overzicht ook de structurele weerstandscapaciteit bepaald door de ruimte voor onvoorziene uitgaven (vier jaar x € 100.000 = € 400.000) erbij op te tellen.

De saldi op de begroting voor de jaren 2022 t/m 2025 nemen we ook mee bij de bepaling van de weerstandscapaciteit. We hanteren de beleidslijn om dergelijke voordelige saldi toe te voegen aan de algemene reserves ter versterking van onze vermogenspositie.

De voordelige begrotingssaldi voor 2022 t/m 2025 na verwerking van de september-circulaire tellen op tot een totaalbedrag van € 11,04 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	capaciteit
Capaciteit binnen de algemene reserves	€ 24.066.000
Ruimte binnen onvoorzien (4 x € 100.000)	€ 400.000
Optelling begrotingssaldi 2022 t/m 2025	€ 11.040.000
Totale weerstandscapaciteit	€ 35.506.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 35.506.000}{€ 17.123.000} = 2,07$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis

A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

De ratio van de gemeente valt in klasse A. Dit duidt op een "uitstekend" weerstandsvermogen.

Naast de beoordeling van onze weerstandsvermogen wordt in deze paragraaf ook de financiële positie van de gemeente voor de komende vier jaren beoordeeld aan de hand de verplicht op te nemen financiële kengetallen.

Beoordeling financiële positie voor de komende vier jaren

In artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente (BBV) is een verplicht voorgeschreven set van kengetallen opgenomen voor:

- De netto schuldquote
- De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- De solvabiliteitsratio
- De structurele exploitatieruimte
- De grondexploitatie
- De belastingcapaciteit

Deze kengetallen geven in samenhang een goed inzicht in de financiële positie van een gemeente.

Om verschillende financiële kengetallen te kunnen berekenen, is een meerjarige balans benodigd. De geprognostiseerde balans voor de periode 2022 t/m 2025 is onderstaand opgenomen.

Meerjarige balans voor 2022 t/m 2025				
Activa	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	6.266	6.266	6.266	6.266
Materiële vaste activa	205.585	218.121	227.318	237.385
Financiële vaste activa	28.341	27.970	27.519	27.136
Vlottende activa				
Vorraden	9.289	6.518	4.246	3.377
Voorzieningen	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	21.255	24.696	30.037	32.253
Liquide middelen	1.389	1.389	1.389	1.389
Overlopende activa	5.337	5.337	5.337	5.337
Totaal Activa	277.462	290.298	302.113	313.142
Passiva	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025
Vaste passiva				
Eigen vermogen (*1)	53.695	55.285	56.197	57.596
Voorzieningen	17.229	16.591	16.406	15.979
Vaste schulden	188.690	203.369	217.545	229.097
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden	7.377	4.582	1.494	0
Overlopende passiva	10.471	10.471	10.471	10.471
Totaal Passiva	277.462	290.298	302.113	313.142
(*1): incl. toevoeging voordelige begrotingssaldi: € 5.977K (2022), € 1.666K (2023), € 1.465K (2024) en € 1.932K (2025)				

De in deze balans opgenomen meerjarige ontwikkeling van onze bezittingen en schulden zijn bepalend voor onder andere de kengetallen netto schuldquote, solvabiliteit en grondexploitatie.

De financiële kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit worden berekend op basis van respectievelijk de in het financieel hoofdstuk opgenomen verzamel- en consolidatiestaat en het tarievenoverzicht in de paragraaf lokale heffingen.

Uiteindelijk geeft deze berekening de volgende uitkomsten voor 2022 t/m 2025:

Financiële kengetallen	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote in %	103,4%	116,0%	124,7%	131,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen in %	92,5%	104,7%	113,0%	120,2%
Solvabiliteitsratio	19,4%	19,0%	18,6%	18,4%
Grondexploitatie	5,4%	4,0%	2,7%	2,2%
Structurele exploitatieruimte als % van inkomsten	3,1%	0,5%	0,6%	0,9%
(Onbenutte) belastingcapaciteit	116,8%	116,8%	116,8%	116,8%

Financiële kengetallen (normering VNG)	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote in %	< 90%	90%-130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen in %	< 90%	90%-130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 30%	20%-30%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20%-35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte als % van inkomsten	> 0%	> 0%	< 0%
(Onbenutte) belastingcapaciteit	< 95%	95%-105%	> 105%

Hierna wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. Daarbij wordt het onderstaande toelichting per kengetal gebruikt voor een totaal beoordeling.

Voor de beoordeling maken we gebruik van de door VNG opgestelde categorisering in Voldoende, Matig en Onvoldoende om de uitkomsten per kengetal te waarderen. Ook gebruiken we voor de beoordeling van de schuldquote de in de nota Risicomanagement en weerstandsvermogen vastgelegde norm van 100%.

Netto schuldquote

De netto schuldquote beoordeelt de schuld als aandeel van de inkomsten. Eenvoudig gezegd betekent een netto-schuldquote van 100% dat de schuldenlast de omvang heeft van een jaaromzet. Daarbij ligt de nadruk bij de beoordeling op de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen. Een grote portefeuille uitgeleende gelden aan derden kan nuanceert namelijk het beeld. Immers uitgeleende gelden worden normaliter door de derden terugbetaald en zijn derhalve geen risico.

Als we de uitkomst van deze netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen bezien, blijven we in 2022 onder de eigen vastgelegde norm van maximaal 100%. Voor de komende jaren loopt de schuldpositie op waardoor we de eigen norm van 100% gaan overschrijden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend als verhouding tussen de verschillende vermogenscomponenten. Het gaat erom inzicht te krijgen in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal geeft aan in hoeverre de in de activa geïnvesteerde vermogen door het eigen vermogen kan worden gefinancierd. Wanneer 30% of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld.

Het laatste is in onze gemeente het geval. Zonder maatregelen daalt de solvabiliteit in de komende jaren naar zo'n 18% in 2025. Zouden we als gemeente in 2025 voldoende solvabel willen zijn (dus een percentage van 30% willen scoren) dan moet onze financiële positie met ruim € 47 miljoen worden verbeterd.

Kengetal Grondexploitatie

Het financiële kengetal 'grondexploitatie' geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht en de vraag naar woningen is gestagneerd.

Hoe kleiner het aandeel van de grondpositie is ten opzichte van de totale geraamde baten, hoe kleiner het risico is op het onvermogen om verliezen te kunnen opvangen. Een uitkomst kleiner dan 20% wordt als gunstig beschouwd. Voor 2022 komt het kengetal op 5,5% uit. Dus een voldoende. In meerjarig perspectief heeft verbeterd de ratio nog verder als gevolg van voltooiing van grondexploitaties.

Kengetal Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt ook het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Het BBV bepaalt dat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma wordt opgenomen. Met behulp van deze gegevens en de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, waar op grond van het BBV eveneens een overzicht van moet worden opgenomen, wordt de structurele exploitatieruimte bepaald.

De begroting sluit voor alle jaren met structurele positieve saldo's.

Onbenutte Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk (de woonlasten van een gezin in een gemiddelde koopwoning) zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Net als voorgaande jaren blijkt uit de tabel dat we boven het landelijk gemiddelde zitten. De woonlasten van een gemiddeld gezin in Vijfheerenlanden komen in 2022 uit op € 920, het landelijk gemiddelde in 2021 is volgens de Lokale Atlas 2021 van het Coelo € 811. De score van 113,4% levert een onvoldoende beoordeling.

Beoordeling financiële positie in samenhang

Wanneer we deze vijf kengetallen (de twee kengetallen inzake de schuldquote tellen we voor één) in samenhang met elkaar beoordelen, is onze financiële positie voor de komende vier jaar als neutraal te waarden. Een versterking van het eigen vermogen is gewenst, wellicht noodzakelijk om onze weerbaarheid ook op de middellange termijn (van 5 tot 10 jaar) te versterken.

Er kan ook gekeken worden naar de *financiële weerbaarheid* op de middellange termijn (vanaf 5 tot 10 jaar), aan de hand van een door de VNG ontwikkelde kengetal: *de houdbaarheidsquote*. Dit kengetal is het resultaat van een door de VNG ontwikkelde stresstest die laat zien of een gemeente voldoende weerbaar is om een nieuwe financiële crisis te kunnen opvangen.

Er is op dit moment nog geen rekenmodel voor 2022 beschikbaar. In het voorjaar van 2022 verschijnt de nieuwste versie en kunnen we dan op zijn vroegst de houdbaarheidsquote op basis van deze begroting (en jaarrekening 2021) berekenen. In het voorjaar van 2022 willen we hier met een uitgebreide toelichting bij de gemeenteraad op terug komen.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte wordt komend jaar beheerd en onderhouden op basis van wettelijke regels, zorgplicht en de bedoelde functionaliteit en kwaliteit zoals die in de beleidskaders en beleidsplannen is benoemd. De gemeente Vijfheerenlanden zet zich in voor een veilige, groene en leefbare openbare ruimte. Om dit doel te bereiken investeren wij in kapitaalgoederen.

Deze paragraaf beschrijft de onderwerpen die gezamenlijk de kapitaalgoederen vormen (= in bezit zijnde gemeentelijk vastgoed en openbare ruimte) en hoe zij worden beheerd.

Beheerplannen

De kapitaalgoederen zijn onderverdeeld in vier beheerprogramma's waaronder tien beheerplannen vallen. Het te hanteren beleidskader is verwerkt in de beheerstrategie die beschreven is in de beheerplannen.

Beheerprogramma Wegen

- Wegbeheer
- Civiele kunstwerken
- Openbare verlichting

Beheerprogramma Groen

- Groenbeheer
- Speelruimteplan
- Straatmeubilair/Bewegwijzering
- Creatieve kunstwerken

Beheerprogramma Water

- Rioolbeheer
- Baggeren/Beschoeiingen

Beheerprogramma Gebouwen

- Gebouwen

Beheerplannen	Vaststelling	Looptijd	Voorziening	Achterstallig	Achterstand
Wegen	2021	4	Nee	Nee	Ja
Civiele kunstwerken	2021	4	Ja	Nee	Ja
Openbare verlichting	2019	4	Nee	Nee	Nee
Begraafplaatsen	2019	4	Nee	Nee	Ja
Groen	2022 (Feb)	4	Nee	Nee	Ja
Spelen	2021	4	Nee	Nee	Ja
Straatmeubilair	2021	4	Nee	Nee	Ja
Creatieve kunstwerken	2021	4	Nee	Nee	Ja
Riolering (GRP)	2020	5	Nee	Nee	Nee

Baggeren / Beschoeiingen	2021	5	Nee	Nee	Ja
Gebouwen / Vastgoed	2021	5	Ja	Nee	Ja

Kwaliteitsniveaus

In de beleids- en beheerplannen worden diverse kwaliteitsniveaus voor de buitenruimte en gebouwen gehanteerd. Daarbij werd onderscheid gemaakt tussen de volgende niveaus:

- A+ Zeer goed
- A Goed
- B Voldoende
- C Matig
- D Slecht

Alle begraafplaatsen in Vianen, Leerdam en Zederik worden onderhouden op niveau A. De overige buitenruimte wordt onderhouden op niveau B. Bij het vaststellen van de plannen heeft de raad haar keuze bepaald.

Areaal

In onderstaande tabel staan de kengetallen per kapitaalgoed op basis van gehouden inspecties die zijn verwerkt in de beheerplannen, inclusief de areaaluitbreidingen tot en met 2021.

Kapitaalgoederen VHL	Omschrijving	Aantal	Eenheid
Wegen	asfalt, elementverharding, halverharding	2.754.609	M1
Openbare verlichting	aantal lichtpunten	13.298	stuks
Groen	gras, bermen, heesters, hagen, vaste planten, bosplantsoen, bos	283	ha
Bomen	solitaire bomen, laanbomen, straatbomen	19.368	stuks
Straatmeubilair	banken, afvalbakken, verkeersborden, palen	13260	stuks
Hekwerken*	speelplaatsen, langs het water, etc.	2500	m1
Water	watgangen	55.922	m1
Riolering	vrijverval riolering, drukriolering, persleiding	581	km
Gemalen	minigemalen, gemalen, bergbezinkvoorziening, vacuumstations etc.	1394	stuks
Baggeren	watgangen te baggeren	55.922	m1
Beschoeiing	hardhout, kunststof etc.	28.926	m1
Spelen	Een speelplaats bestaat uit verschillende speeltoestellen	191	stuks
Speeltoestellen	voor diverse leeftijdscategorieën	985	stuks
Gebouwen	schoolgebouwen, kerkstorens, stadhuizen, dorpshuizen, etc.	120	stuks
Civiele Kunstwerken	bruggen, duikers, steigers, kademuuren, etc.	195	stuks
Creatieve kunstwerken	beeldende kunst	92	stuks

*historische hekwerken van bouwkundige aard zijn ondergebracht bij gebouwen

Uit te voeren onderhoud

Voor alle beheerplannen geldt dat uitvoering wordt gegeven aan het jaarlijks regulier onderhoud. Naast het voortzetten van de harmonisatie van alle beheerplannen worden de onderstaande werkzaamheden verricht.

Beheerplannen

Wegen

Het groot onderhoud aan de wegverhardingen wordt op basis van raamcontracten uitgevoerd. Het raamcontract voor onderhoud van de asfaltverhardingen is in 2021 vernieuwd, zodat er geen hiaat in de uitvoering ontstaat. In 2022 wordt de twee jaarlijkse globale wegininspectie uitgevoerd. Hiermee verkrijgen we inzicht in de huidige kwaliteit van onze verhardingen, de onderhoudsbehoefte en maatregelkosten voor komende jaren. Voor 2022 is er uitbreiding van het areaal voorzien van de verschillende in- en uitbreidingsplannen. Daarnaast wil de Provincie Utrecht de oude provinciale wegen vanaf de rondweg naar de dorpskern van Schoonrewoerd overdragen.

Civiele kunstwerken

Ook in 2022 zetten we intensief in op het reinigen van bruggen en steigers waardoor we de levensduur verlengen. Dit draagt bij aan een aantrekkelijke openbare ruimte. Dit jaar wordt het vervangen van de brug in Hei en Boeicop afgerond. Het betreft een gemetselde brug naar de begraafplaats in Hei- en Boeicop. De houten loop- en fietsbrug in Leerdam (van het Recht van Ter Leede naar het Schapedijkje) wordt in 2022 niet vervangen. Door gericht herstel verlengen we de levensduur met zeven tot tien jaar.

Openbare Verlichting

De openbare verlichting wordt beheerd conform de uitgangspunten die staan beschreven in het beleid-, beheer- en vervangingsplan 2020-2024. Het dagelijks beheer en onderhoud wordt uitgevoerd door bureau OVL. Alle nieuwe verlichting die wordt geplaatst is voorzien van led en van een connectiviteit module waarmee de lichtmasten op afstand worden uitgelezen en waardoor storingsen direct inzichtelijk zijn bij Bureau OVL. Voor 2022 staat gepland om 185 verouderde masten en 445 verouderde armaturen te vervangen verspreid over het gebied voor Vijfheerenlanden.

Groen

Met de vaststelling van het nieuwe groenbeheerplan in februari 2022 wordt er de komende jaren gewerkt met een afschrijvingstermijn op het openbaar groen. Dit is gekoppeld aan een investeringsbudget om gestructureerd beplanting te kunnen vervangen na einde levensduur.

Naast het reguliere groenbeheer worden invasieve exoten zoals de Japanse Duizendknoop en de Reuzenberenklauw actief bestreden. Verder voeren we een wijziging door in het huidige maaibeheer. Er wordt zoveel mogelijk gekeken waar gazons omgevormd kunnen worden naar kruidenrijke bermen.

Samen met overkoepelende bedrijfsorganisaties kijken we kritisch naar de kwaliteit van onze bedrijventerreinen. Het ecologisch en visueel aantrekkelijker maken van het openbaar groen heeft een positief effect op het bedrijfsvestigingsklimaat binnen Vijfheerenlanden, zo worden de gazons op de bedrijventerreinen omgevormd naar kruidenrijke bermen en worden er bomen en struiken aangeplant.

Verder wordt overbodige verharding omgevormd naar beplanting die bijdraagt aan het herstel van de biodiversiteit.

Bomen

De gemeente Vijfheerenlanden beheert in 2022 totaal 19.368 bomen. Hiervan zijn er 18.862 in eigendom. Jaarlijks wordt een derde van de bomen vanuit het kader zorgplicht gecontroleerd op veiligheid en conditie. Op basis van deze controle worden de reguliere snoeimaatregelen uitgevoerd.

Speelruimteplan

In 2021 zijn we gestart met de eerste fase uit het nieuwe speelruimteplan. De voorbereiding zijn getroffen voor het participatie traject voor de speelplaatsen in de wijk Vianen Centrum en Hagestein. In 2022 wordt hier verder uitwerking aan gegeven en daarna kan worden overgegaan tot de uitvoering. Voor de vervangingsronde in Leerdam Noord wordt in 2022 het voorbereidingstraject opgestart. Naast de vervangingsronde werken we aan lopende projecten zoals Achter de Pijp in Leerdam West, de Doelakkerweg in Ameide en Park Monnikenhof in Vianen. Ook geven we samen met inwoners invulling aan wensen vanuit inwonersinitiatieven die er zijn in de verschillende wijken.

Om onze speeltoestellen veilig te houden laten we ook in 2022 weer een veiligheid- en een operationele inspectie uitvoeren. Naast de reparaties vanuit deze inspecties repareren we op basis van meldingen uit de buurt en van de medewerkers in de buitendienst.

Straatmeubilair / Bewegwijzering

Begin 2021 zijn alle resultaten inzichtelijk gemaakt van de inventarisatie die in 2020 was gestart, zo vindt er een correctie plaats van het bordenbestand binnen de gehele gemeente. Overbodige borden worden verwijderd en ontbrekende wettelijke verplichte borden worden geplaatst. Verder wordt het achterstallig onderhoud weggewerkt qua bebording. Er wordt een start gemaakt met het verwijderen van overbodige objecten als paaltjes en hekwerken. Dit om een rustiger straatbeeld te creëren. De werkzaamheden hiervoor lopen door in 2022 en mogelijk 2023.

Creatieve kunstwerken

In 2022 voeren we regulier onderhoud uit aan onze creatieve kunstwerken. Dit betekent het schoonmaken en herstellen daar waar nodig. We voeren werkzaamheden uit aan diverse kunstwerken om het achterstallig onderhoud weg te werken. Dit doen we door patineerwerkzaamheden uit te voeren aan diverse bronzen beelden. Daarnaast het geheel renoveren van het wapen (alliantiewapen van Brederode- van Solms Braunfeld) aan de keermuur tegenover Buitenlandpoort 1 te Vianen.

Riolering: Gemeentelijk rioleringsplan

In 2022 wordt vervolg gegeven aan het uitvoeringsplan 2021-2025 zoals vastgesteld in het Beheerplan Stedelijk water en het GRP. Speerpunt betreft de aanpak van wateroverlast locaties in de binnenstad van Vianen. Hier is gestart met het rioolvervangingsproject Langedijk/Walsland e.o. Daarnaast vindt vervanging van riolering plaats in diverse kernen/locaties binnen de gemeente Vijfheerenlanden. Vanuit de klimaat adaptieve maatregelen worden onder andere wadi's aangelegd en realiseren we groene parkeerplaatsen.

Gemalen

In 2021 is gestart met het renoveren van circa 100 mini- en hoofdgemalen, dit werk loopt door in 2022. Naast de doorloop van de werkzaamheden uit 2021 starten we conform het uitvoeringsplan met het vervangen van wederom circa 100 mini- en hoofdgemalen. In 2022 wordt circa 18 km persleiding gereinigd.

Watergangen

We hebben de verplichting om gemeentelijke watergangen langdurig op diepte te houden. Daarom baggeren we planmatig maar niet jaarlijks. De werkzaamheden voeren we uit aan de hand van het nieuwe baggerbeheerplan. In 2021 vindt de afronding van de baggerwerkzaamhedenplaats in de haven van Leerdam. We voeren baggerwerkzaamheden uit in onder andere de wijk Amaliastein en in de kern Zijderveld.

Op dit moment vindt er overleg plaats met Waterschap Rivierenland voor de overdracht van stedelijk water. Dit houdt in dat Waterschap Rivierenland een aantal watergangen in de kernen van gemeente Vijfheerenlanden gaat overnemen. Deze krijgen daarmee de A-status. De verwachting is dat een en ander in 2022 wordt besloten en overgedragen.

Beschoeiingen en oevers

Diverse projecten uit 2021 hebben hun doorloop in 2022. Vanuit het uitvoeringsplan 2022 verwachten we om circa 570m¹ beschoeiing te vervangen langs de Meent in Leerdam.

Gebouwen

In 2022 starten we met de uitvoering van het in 2021 vastgestelde beheerplan. De werkzaamheden die worden uitgevoerd zijn gebaseerd op uitgevoerde inspectie conform de NEN 2767 en het voortschrijdend inzicht op de objecten. In 2022 geven we invulling aan het vervangen van de asbest daken van de bibliotheek en brandweerkazerne in Vianen waarbij we gelijktijdig investeren in extra isolatie om de panden extra te verduurzamen. De glasblazerij in Leerdam van nieuwe dakbedekking en gevelbekleding.

Achterstand onderhoud

Met achterstand onderhoud wordt bedoeld achterstand in de planning van uitvoering. Net zoals in 2021 is er ook dit jaar bij verschillende beheerdisciplines sprake van een lichte achterstand in het onderhoud. In nieuwe planningen is hier zo goed als mogelijk rekening mee gehouden om deze achterstanden weg te werken.

Achterstallig onderhoud

Met achterstallig onderhoud wordt bedoeld dat het onderhoud in kwaliteitsniveau is verminderd. Op dit moment is hier geen sprake van. Dit is mede te danken door het vaststellen van de nieuwe beheerplannen.

Exploitatiebudgetten

Naast voorzieningen c.q. reserves voor beheer en onderhoud van kapitaalgoederen is er in de begroting bestaand beleid van de gemeente Vijfheerenlanden sprake van verschillende budgetten voor de diverse kapitaalgoederen. In het volgende overzicht is weergegeven welk bedrag aan onderhoudsbudgetten binnen de taakvelden beschikbaar zijn voor de verschillende kapitaalgoederen.

Met ingang van 2022 zijn de stortingen in de voorzieningen nu ook begroot. Er zijn alleen onderhoudsvoorzieningen bij Civiele kunstwerken en Gebouwen.

Hoofd-thema	Sub thema	2022	2023	2024	2025
Onderhoud	Wegbeheer	€ 1.889.696	€ 1.923.780	€ 1.930.274	€ 1.930.274
Onderhoud dag. + gr.onderhoud	Civiele kunstwerken	€ 133.493	€ 123.486	€ 183.962	€ 115.273
Storting voorziening	Civiele kunstwerken	€ 108.486	€ 108.486	€ 108.486	€ 108.486
Onderhoud	Openbare verlichting	€ 301.307	€ 296.532	€ 296.532	€ 296.532
Totaal hoofdthema Wegen		€ 2.432.982	€ 2.452.284	€ 2.519.254	€ 2.450.565
Onderhoud	Groenbeheer	€ 1.397.794	€ 1.422.130	€ 1.449.508	€ 1.449.508
MJOP (prognose)	Groenbeheer	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Onderhoud	Sportvelden	€ 213.451	€ 213.451	€ 213.451	€ 213.451
Onderhoud	Speelruimteplan	€ 114.075	€ 103.935	€ 114.075	€ 89.075
Totaal hoofdthema Groen		€ 2.025.320	€ 2.039.516	€ 2.077.034	€ 2.052.034
Onderhoud	Rioolbeheer	€ 793.722	€ 793.722	€ 793.722	€ 793.722
Onderhoud	Baggeren/beschoeiingen	€ 550.485	€ 560.246	€ 560.246	€ 560.246
Totaal hoofdthema Water		€ 1.344.207	€ 1.353.968	€ 1.353.968	€ 1.353.968
Onderhoud dag. + gr.onderhoud	Gebouwen	€ 1.002.006	€ 1.399.191	€ 1.031.005	€ 1.342.618
Storting voorziening	Gebouwen	€ 575.100	€ 575.100	€ 575.100	€ 575.100
Totaal hoofdthema Gebouwen		€ 1.577.106	€ 1.974.291	€ 1.606.105	€ 1.917.718
Totaal onderhoud kapitaalgoederen		€ 7.379.615	€ 7.820.059	€ 7.556.361	€ 7.774.285

Investeringsbudgetten

Met ingang van 2022 zijn deze ook opgenomen. Projecten waar ook 2021 staat vermeld, zijn zaken die doorlopen in 2022. De prognose per 31 december 2022 is dat er circa € 14 miljoen aan werkzaamheden verricht moeten gaan worden. Dat zijn de projecten gerelateerd aan deze paragraaf.

Omschrijving	2021	2022	2023	2024	2025
Aanleg wegen projecten 2022-2024	€ -	€ 166.500	€ 166.500	€ 166.500	€ -
Verbetering wegfunderingen 2021	€ 50.000	€ 225.000	€ -	€ -	€ -
Verbetering wegfunderingen 2022-2025	€ -	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000
Straatmeubilair 2022-2025	€ -	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Wegbeheer	€ 50.000	€ 766.500	€ 541.500	€ 541.500	€ 375.000
Vervangen lichtmasten jaarschijf 2021	€ 25.000	€ 79.500	€ -	€ -	€ -
Vervangen armaturen jaarschijf 2021	€ 25.000	€ 93.800	€ -	€ -	€ -
Vervangen armaturen jaarschijf 2022-2025	€ -	€ 238.250	€ 318.500	€ 316.500	€ 440.650
Vervangen lichtmasten jaarschijf 2022-2025	€ -	€ 108.250	€ 124.800	€ 46.500	€ 122.000
Openbare verlichting	€ 50.000	€ 519.800	€ 443.300	€ 363.000	€ 562.650
Totaal hoofdthema Wegen	€ 100.000	€ 1.286.300	€ 984.800	€ 904.500	€ 937.650
HSSC 61 (H&B) veld 1 gras 2020	€ -	€ -	€ 70.000	€ -	€ -
VV Ameide veld 2, natuurgras 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 80.000
Brederodes, veld 2, natuurgras	€ -	€ -	€ 70.000	€ -	€ -
Brederodes veld 1 kunstgras 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 650.000
Brederodes veld 4 kunstgras 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 650.000
Everstein veld 2, kunstgras 2023	€ -	€ -	€ 650.000	€ -	€ -
MHC Vianen Waterveld 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 350.000
Viko/Omega veld 1 zand kunstgras 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 350.000
Viko/Omega veld 2 zand kunstgras 2025	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 350.000
Sportvelden	€ -	€ -	€ 790.000	€ -	€ 2.430.000
Park Monnikenhof Vianen	€ -	€ 203.500	€ -	€ -	€ -
Biodiversiteitsherstel 2022-2025	€ -	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000
Aanleg ecologische bermen 2022-2025	€ -	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
Groen	€ -	€ 402.500	€ 199.000	€ 199.000	€ 199.000
Vervanging speelvoorzieningen 2022-2025	€ -	€ 211.550	€ 293.350	€ 249.350	€ 260.300
Speelruimte	€ -	€ 211.550	€ 293.350	€ 249.350	€ 260.300
Totaal hoofdthema Groen	€ -	€ 614.050	€ 1.282.350	€ 448.350	€ 2.889.300
Mechanische gemalen riolering - 2022-2025	€ -	€ 955.000	€ 685.000	€ 665.000	€ 665.000
Vervangen riolering - jaarschijf 2022-2025	€ -	€ 3.642.000	€ 3.472.000	€ 3.472.000	€ 3.540.038
GRP gemalen 2021	€ 318.333	€ 636.667	€ -	€ -	€ -
GRP riolering 2021	€ 2.181.000	€ 1.291.000	€ -	€ -	€ -
Klimaatadaptieve maatregelen riolering 2021	€ 50.000	€ 350.000	€ -	€ -	€ -
Klimaatadaptieve maatregelen riolering 2022-2025	€ -	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
Riolering	€ 2.549.333	€ 7.274.667	€ 4.557.000	€ 4.537.000	€ 4.605.038
Oeverbescherming Vianen en Leerdam	€ 300.000	€ 900.000	€ -	€ -	€ -
Vervanging Beschoeiing 2021 ZDR	€ 25.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ -
Beschoeiingen GRP 2021 (vml LRD)	€ 25.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ -
Vervanging van oeverbescherming 2022-2025	€ -	€ 290.000	€ 290.000	€ 290.000	€ 290.000
Beschoeiingen	€ 350.000	€ 1.290.000	€ 290.000	€ 290.000	€ 290.000
Totaal hoofdthema Water	€ 2.899.333	€ 8.564.667	€ 4.847.000	€ 4.827.000	€ 4.895.038
Woning Hellingse Voorweg Vianen - verduurzamen dak	€ -	€ 60.000	€ -	€ -	€ -
Bibliotheek Vianen - Asbestsanering dak 2021	€ -	€ 104.449	€ -	€ -	€ -
De Linde - Verduurzamen dak en gevel dak 2021	€ -	€ 289.270	€ -	€ -	€ -
Gebouwen	€ -	€ 453.719	€ -	€ -	€ -
Totaal hoofdthema Gebouwen	€ -	€ 453.719	€ -	€ -	€ -
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 2.999.333	€ 10.918.736	€ 7.114.150	€ 6.179.850	€ 8.721.988

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Dit doen we binnen de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het doel van deze wet is om op een verantwoorde, prudente en professionele wijze de inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie (financieringsactiviteiten) van de gemeente te regelen.

De treasuryfunctie heeft bij lagere overheden de laatste jaren sterk aan betekenis gewonnen, onder meer vanwege de inwerkingtreding van de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF), Schatkistbankieren en de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), de ontwikkelingen op de Europese geld- en kapitaalmarkt en de introductie van nieuwe financieringsinstrumenten. Met de komst van de Wet Fido zijn voor de gemeentelijke treasuryfunctie duidelijker kaders geboden ten aanzien van risicobeheersing en transparantie. Risicobeheersing richt zich daarbij vooral op rente- en kredietrisico's.

Kaders

De gemeentelijke treasuryfunctie wordt uitgevoerd op basis van het Treasurystatuut wat op 21 maart 2019 is vastgesteld in de gemeenteraad.

De financieringsparagraaf moet conform het BBV bevatten: de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. Dit onderdeel geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de gemeente. Onder risico's worden verstaan renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's, debiteurenrisico's en – voor zover van toepassing – valutarisico's. Anders dan in de paragraaf Weerstandsvermogen gaat het in de financieringsparagraaf om risico's, die goed kwantificeerbaar zijn. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn risico's opgenomen, die door de gemeente beperkt of niet beïnvloedbaar zijn en waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen. Voor de financieringsrisico's kan op voorhand in principe worden aangegeven welke bedragen maximaal met elk risico gemoeid zijn. De financieringsparagraaf dient in te gaan op de eisen die de Wet Fido stelt.

Er moet uit blijken dat de uitvoering van de financieringsfunctie uitsluitend de publieke taak dient, dat het beheer prudent is en dat aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm wordt voldaan.

Doelstelling beleid

Het beleid is erop gericht om inzicht te hebben in de lange termijn ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente. Het aangaan en verstrekken van geldleningen alsmede het verstrekken van garanties. Dit laatste is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. Hierbij mogen geen overmatige risico's worden gelopen. Het gebruik van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm is bedoeld als normstellend.

Afhankelijk van het gewicht van en de ontwikkelingen in de financieringsfunctie bij de gemeente ligt het in de rede dat de paragraaf ook andere onderdelen bevat. Voor de hand liggende onderwerpen zijn: interne en externe ontwikkelingen, die invloed hebben op de financieringsfunctie, beleidsvoornemens voor de gemeentefinanciering, de financieringspositie, de leningenportefeuille, uitzettingen, relatiebeheer, kasbeheer en een beschrijving van de belangrijkste ontwikkelingen in en beleidsvoornemens voor de financieringsorganisatie.

Benadrukt wordt dat de doelstelling van de Treasury- c.q. financieringsfunctie is dat deze uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid gevoerd wordt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet Fido.

Risicobeheer

Risicomanagement

Risicomanagement is het identificeren en kwantificeren van risico's en het vaststellen van beheersmaatregelen. Hiermee worden activiteiten bedoeld waarmee de kans van optreden of de gevolgen van risico's worden beïnvloed. De risico's die binnen onze gemeente worden gelopen bij de uitvoering van de treasurytaak bestaan voornamelijk uit renterisico's. Om die risico's te beperken en te beheersen geldt er een kasgeldlimiet en is er een renterisiconorm ontwikkeld.

Daarnaast verdient vooral het kredietrisico aandacht. Dit is het risico dat de gemeente loopt wanneer geldleningen worden verstrekt aan rechtspersonen die in voorkomende gevallen in financiële problemen zouden kunnen komen. In het Treasurystatuut zijn algemene uitgangspunten opgenomen om dit risico te beperken.

Renterisico vlottende schuld (kasgeldlimiet)

Dit instrument dient om de omvang van de kortlopende financieringsmiddelen te kunnen bewaken. De kasgeldlimiet is een percentage van de omzet van de gemeente dat de ruimte voor korte financiering aangeeft. De limiet heeft betrekking op leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar (vlottende schuld) en bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het begrotingsjaar (lasten vóór bestemming, dus afgezien van stortingen in reserves). Wanneer de vlottende schuld dit percentage van 8,5% overschrijdt moet er worden geconsolideerd oftewel er moet vlottende schuld worden omgezet naar vaste (langlopende) schuld. Daarnaast kan overschrijding leiden tot een strenger toezichtregime. De kasgeldlimiet is vastgesteld aan de hand van de betreffende ministeriële regeling bij de Wet Fido.

Berekening kasgeldlimiet	2022	2023	2024	2025
Begrotingstotaal	174.621	161.745	155.148	152.614
Toegestane kasgeldlimiet	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag	14.843	13.748	13.188	12.972

Medio juni 2021 is er een financieringsarrangement met geldverstrekkers afgesproken. Hierdoor verwacht de gemeente binnen de kasgeldlimiet te kunnen blijven opereren.

Leningenportefeuille (opgenomen)

De hierboven genoemde afspraken met de geldverstrekkers behelst dat de aangetrokken leningen uit het verleden zijn afgelost. Deze leningen hadden looptijden tot 50 jaar en rentepercentages tussen de 1,5 en 5,65%. Deze leningen zijn vervangen door twee nieuwe leningen met een looptijd van 40 jaar. Een lening van € 159.660.638 met een rentetarief van 0,729%. Hierbij is ook een kasgeldlening van € 50.000.000 omgezet. Een tweede lening betreft een bedrag van € 10.343.222 met een rentetarief van 0,702%. Voor de komende jaren 2022-2027 wordt per jaar een bedrag van € 20.000.000, met rentetarieven van 0,765% in 2022 tot 1,045% in 2027, opgenomen voor investeringen. Een restantlening van € 2.500.000 bij een derde partij, met een rente van 0,49% en een restant looptijd tot 2026, is buiten het arrangement gehouden.

Als gevolg van regelgeving in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt geen bespaarde rente over reserves en voorzieningen meer ten gunste van de exploitatie gebracht.

Renterisico's vaste schuld (renterisiconorm)

Een renterisico kan in principe worden gedefinieerd als het bedrag aan leningen dat in een bepaald jaar aan renteaanpassing onderhevig is. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar (vaste schuld). Het doel hiervan is om tot een zodanige opbouw van de leningenportefeuille te komen dat het renterisico vanwege renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De nadruk ligt op spreiding van de renterisico's. Indien een leningenportefeuille gelijkmatig is opgebouwd, is ook het renterisico over de vaste schuld in de tijd gelijkmatig gespreid. Ongewenste financiële gevolgen van rentewijzigingen worden hierdoor beperkt. De norm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Berekening renterisiconorm	2022	2023	2024	2025
1 Renteherzieningen	-	-	-	-
2 Aflossingen	4.750	5.250	5.750	6.250
3 Renterisico (1+2)	4.750	5.250	5.750	6.250
4a Begrotingstotaal	174.621	161.745	155.148	152.614
4b Percentage cf. ministeriele regeling	20%	20%	20%	20%
4 Renterisiconorm (4a x 4b)	34.924	32.349	31.029	30.523
5 Ruimte (4 Renterisiconorm – 3 Renterisico)	30.174	27.099	25.279	24.273

De gemeente heeft geen leningen, waarop een renteherziening kan plaatsvinden. De aflossingen betreffen de voor rekening van de gemeente zelf aangetrokken leningen. Door het financieringsarrangement is er een gelijkmatige spreiding van de aflossingsverplichtingen ontstaan.

Kredietrisico's

Kredietrisico's kunnen zich op twee manieren manifesteren. Ten eerste is er het risico dat direct wordt gelopen vanwege door de gemeente verstrekte leningen en uitgezette beleggingen. Ten tweede zijn er indirecte kredietrisico's. Dit is aan de orde bij verstrekking van en verstrekte gemeentegaranties (ook wel borgstellingen genoemd).

Kredietrisico op leningen en beleggingen

De gemeente Vijfheerenlanden heeft vanuit haar publieke taak leningen (door)verstrekkt en beleggingen gerealiseerd. In de betreffende tegenpartijen kan onderscheid worden gemaakt in de status van kredietwaardigheid. In het hierna volgende overzicht zijn de uitgezette gelden vermeld.

Uitzettingen (uit hoofde van de publieke taak)	Totaal
1 Leningen aan Stichtingen/Hypotheke	12.234
2 Stimuleringsleningen (SvN)	4.500
3 Leningen woningcorporatie	1.092
4 Deelnemingen / beleggingen	12.384
Totaal	30.210

Onderstaand de specificatie van de beleggingen/deelnemingen in de begroting 2022.

Omschrijving	Deelneming
Aandelen Stedin	6.570
Aandelen cumulatief preferent Stedin	3.860
Aandelen BNG	193
Aandelen Oasen	25
ROM-S Participatie Gemeente Zederik BV	4
ROM-S Participatie Gemeente Leerdam BV	5
Aandelen ROM-S Beheer BV (Leerdam/Zederik)	696
Deelneming Merwede Linge Lijn (Leerdam)	31
Lening glasmuseum	1.000
Totaal	12.384

Genoemde deelnemingen worden vanwege de uitvoering van de publieke taak aangehouden. Over het aandelenbezit wordt koersrisico gelopen. De aandelen worden echter niet op de beurs verhandeld, waardoor optredende waarde fluctuaties niet zo grillig verlopen. De waarde wordt meer bepaald door de intrinsieke waarde van het bedrijf en niet door "vraag en aanbod" op de beurs.

Kredietrisico ten aanzien van gemeentegaranties (borgstellingen)

De gemeente Vijfheerenlanden staat jegens geldgevers borg voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen, die door organisaties, instellingen of

verenigingen zijn aangetrokken en die activiteiten verzorgen, welke in het verlengde liggen van de gemeentelijke publieke taak.

De gemeente Vijfheerenlanden staat borg voor leningen van de woningstichtingen in Vijfheerenlanden voor een totaalbedrag van € 6.900.000 per ultimo 2019. Naast bovengenoemde borgstellingen staat de gemeente Vijfheerenlanden ook garant voor leningen voor particulier woningbezit. Nieuwe garantstellingen worden sinds 1994 niet meer verstrekt. Het restant aan leningen bedraagt € 2,7 miljoen en loopt ieder jaar verder terug. De totale achtervangpositie bedraagt € 241 miljoen ultimo 2020. Het risico dat een 'achternager' loopt is zeer beperkt. Sinds de oprichting in 1983 is de Stichting WSW nog nooit aangesproken op zijn borgverplichting.

Renteschema

In deze paragraaf wordt in onderstaande tabel renteschema inzicht verschaft in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente wordt toegerekend.

Renteschema		Bedrag
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	lang 1.362
		kort 0
		1.362
b.	De externe rente baten	-312
	Totaal door te rekenen externe rente	1.050
c.	De rente die aan de grexen moet worden doorberekend	-203
	Saldo door te rekenen externe rente	847
d.	Rente over eigen vermogen	0
	Rente over voorzieningen	0
	De aan taakvelden toe te rekenen rente	847
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	-1.004
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-157

In de begroting 2022 hanteren we voor te activeren kapitaaluitgaven 0,5% rente. We rekenen geen rente meer toe aan de (algemene) reserves. Aan voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

Over de boekwaarde van de grondexploitaties wordt een percentage toegerekend op basis van het gemiddelde percentage over de langlopende leningen * (verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen).

Naast het berekende renteresultaat van € 157.000 worden ook de dividendopbrengsten voor een bedrag van € 432.000 op taakveld 0.5 Treasury opgenomen. Het taakveld 0.5 Treasury heeft hiermee een batig saldo € 589.000.

Relatiebeheer

Huisbankier	BNG
Rekening Courant Schatkistbankieren	BNG
Rekening Courant	Rabobank

Overig

Kasbeheer

Voor 2022 wordt gestreefd naar een licht positief saldo in de rekening courant. Hierbij geldt dat er boven een positief saldo bij de BNG van € 250.000 een creditrente betaald moet worden. Saldi, bij de BNG, hoger dan € 250.000 worden dagelijks afgeroomd naar de rekening courant Schatkistbankieren. Hier is geen creditrente verschuldigd. Bij het beoordelen van het saldo wordt rekening gehouden met de (verwachte) in- en uitgaande geldstromen.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Onze organisatieprincipes

Kernwaarden

De gemeente Vijfheerenlanden werkt vanuit vijf kernwaarden. Wij willen in staat zijn om op efficiënte manier uitvoering te geven aan onze basisdienstverlening en op effectieve manier de wettelijke taken uitvoeren. Anderzijds willen wij maatwerk leveren als de opgave hier om vraagt. We kijken dan naar wat er wel kan in plaats van wat er niet kan (1. wij zijn wendbaar). Daarbij zeggen we wat we doen en doen we wat we zeggen, ons handelen is dus transparant (2. wij zijn betrouwbaar). Wij zorgen er actief voor dat we onze doelen bereiken op een zo efficiënt mogelijke manier (3. wij zijn resultaatgericht). Daarbij werken wij bij de aanpak van maatschappelijke vraagstukken actief samen met inwoners, ondernemers en met onze maatschappelijke partners. We vertrouwen op de kracht van onze samenleving en waar nodig bieden we een helpende hand. We kunnen het dus niet alleen. Soms leggen wij verbandingen, soms stellen we de regels, soms voeren we de regie en soms voeren we uit. Inwoners verwachten een gemeente die meedenkt, mogelijk maakt en begrijpt wat de bedoeling is (4. wij zijn verbindend). Het resultaat van dit alles is toekomstbestendig, met oog op de generaties na ons (5. wij zijn duurzaam).

Zelforganisatie

Deze kernwaarden zijn vertaald in de wijze waarop onze gemeentelijke organisatie is ingericht en onze medewerkers werkzaam zijn. We zijn een compacte organisatie met weinig lagen. De gemeenteraad, het college en de medewerkers van Vijfheerenlanden werken nauw met elkaar samen. Vijfheerenlanden heeft betrouwbare en flexibele medewerkers en teams, die de competenties in huis hebben die nodig zijn voor de rol die ze vervullen. Ze zijn gemotiveerd om het gewenste resultaat te behalen. Zelforganisatie is daarbij een belangrijk uitgangspunt. De zelforganiserende teams zijn resultaatverantwoordelijk, zij realiseren zelf teamdoelen en bepalen ook zelf hoe ze dat doen. Zelforganisatie sluit aan bij de wens om medewerkers meer verantwoordelijkheid te geven en klanten centraal te stellen. Betrokkenheid bij doelen, werkwijzen en resultaten door medezeggenschap en verantwoordelijkheidstoedeling leiden bij hen tot inspiratie en enthousiasme. Een beperkt aantal leidinggevende begeleidt de teams in hun ontwikkeling.

Dienstverlening

Aanbevelingen onderzoek Rekenkamer naar digitale dienstverlening

Door de Rekenkamer is in 2021 de digitale dienstverlening van de gemeente Vijfheerenlanden onderzocht. Inwoners en bedrijven blijken tevreden te zijn met de digitale dienstverlening. Wel constateert de Rekenkamer, dat er gemeentelijk geen duidelijk streefbeeld of doel is geformuleerd waaraan digitale dienstverlening moet voldoen. De Rekenkamer concludeert dat door het ontbreken van het streefdoel en bijhorende kaders, de raad haar controlerende rol zeer beperkt kan invullen. Naar aanleiding hiervan heeft de Rekenkamer diverse aanbevelingen aan het college gedaan. Deze hebben tot doel de regievoering op digitale dienstverlening te verbeteren. Dit onder meer door het ambitieniveau voor digitale dienstverlening te vertalen naar servicenormen; het operationaliseren en concretiseren van de gemeentelijke ambities wat betreft de verdere digitalisering van diensten en producten en het formaliseren van het informele en impliciete afwegingskader van de te digitaliseren producten of diensten. Daarnaast adviseert de Rekenkamer om op gestructureerde wijze behoefteonderzoek te doen onder zowel bewoners als ondernemers.

Wij starten in de tweede helft van 2021 om onze ambities met betrekking tot de voortgang van digitalisering, en de beoogde kwaliteit, te vertalen in meetbare doelen. Dit in samenhang met het actualiseren van het dienstverleningsconcept, inclusief de bijhorende servicenormen. Wij verwachten dat dit alles in de tweede helft van 2022 gereed is. Om te waarborgen, dat het aangepaste dienstverleningsconcept aansluit op de behoefte van onze inwoners en ondernemers is in de tweede helft van 2021 een behoeftenonderzoek uitgevoerd. Over de voortgang van dit alles wordt aan de raad gerapporteerd door middel van halfjaarlijkse rapportages. Wij verwachten met deze aanpak de raad meer inzicht en mogelijkheden te geven om haar controlerende rol nader in te vullen.

Wet Kwaliteitsborging (deregulering)

Zoals bij programma 8 al is toegelicht gaat de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb), naar verwachting vanaf 1 juli 2022 stapsgewijs in. De veranderingen uit de Wkb gelden vermoedelijk tot en met 2024 alleen voor eenvoudige bouwwerken. Dit zijn bijvoorbeeld eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. Vanaf 2025 volgen de andere bouwwerken. Hierdoor kunnen bouwbedrijven en gemeenten stap voor stap ervaring opdoen met het nieuwe toezicht in de bouw. Met de invoer van de Wkb verschuift de focus in de bouw van het vooraf verkrijgen van een vergunning naar het tijdens en achteraf kunnen aantonen dat wordt voldaan aan kwaliteitseisen. Overheden zijn dan niet meer verantwoordelijk voor de bouwtechnische toetsing en toezicht op bouwwerken die worden gebouwd. Maar de gemeente blijft, naast de omgevingsveiligheid wel verantwoordelijk voor de handhaving, de ruimtelijke ordening en de ruimtelijke kwaliteit.

Om te mogen bouwen, heeft een bouwgegadigde straks dus zowel een gemeentelijke vergunning (met name aspecten t.a.v. bestemmingsplan, welstand en omgevingsveiligheid) als de akkoordverklaring van een private kwaliteitsborger nodig. Dat kan een architect, aannemer of andere bouwdeskundige zijn, die als kwaliteitsborger is geregistreerd. Hoewel een kwaliteitsborger ook tijdens de bouw toezicht moet uitoefenen, blijft – als de bouwtechnische regels niet worden nageleefd – het zo nodig afdwingen van die regels een gemeentelijke taak. De gemeente Vijfheerenlanden bereidt zich momenteel voor op de invoering van deze nieuwe wet.

Het voorgaande heeft ingrijpende consequenties hebben voor de gemeentelijke taakuitvoering. Die verschuift van toetsing van bouwplannen naar toezicht de rol van procesregisseur en zo nodig handhaving. Waar de kosten van toetsing van bouwplannen door de gemeente bij aanvragers in rekening kunnen worden gebracht via de bouwleges is dit in veel mindere mate (of mogelijk geheel niet) mogelijk bij de kosten van toezicht en handhaving. Dit gaat op termijn, als de wet ook voor de grotere bouwwerken gaat gelden (vanaf 2025), ingrijpende consequenties hebben voor de gemeentelijke opbrengsten uit bouwleges. Deze gaan dalen. Consequentie is dat ook de gemeentelijke kosten verschuiven van toezicht naar handhaving. In totaal wordt enige afname van gemeentelijke inzet verwacht. Naar verwachting compenseert dit slechts deels de daling van inkomsten. Wij verwachten in de tweede helft van 2022 meer zicht te gaan krijgen op deze consequenties. Dan is er hopelijk ook meer informatie beschikbaar over de eventuele compensatie die het Rijk via het gemeentefonds aan gemeenten verstrekt.

Dienstverlening in een steeds meer mondige samenleving

Iedereen die werkzaam is voor de gemeente Vijfheerenlanden heeft dienstverlening hoog in het vaandel staan. Aan het loket, in het dorps huis en op straat. We benutten deze contacten om goed te luisteren naar wat nodig is. Elke medewerker is aanspreekbaar. We bieden zoveel mogelijk producten en diensten digitaal aan, als dat nodig is passen we de dienstverlening aan. We werken op afspraak, zo voorkomen we hinderlijke wachtrijs. Wij bezoeken uiteraard ook mensen en locaties. Zo bieden we onze dienstverlening aan daar waar nodig is.

In de uitvoering van onze werkzaamheden constateren wij dat de burger in toenemende mate mondiger wordt. Vanzelfsprekend is dat prima. Dat verbetert de interactie tussen organisatie en samenleving en leidt tot betere dienstverlening. Helaas moeten wij ook constateren dat in toenemende mate onze medewerkers te maken krijgen met agressie. Agressie die zich veelal uit in verbale woede, echter regelmatig ook in bedreigingen, waaronder bedreigingen met geweld. Medewerkers die hiermee vaker te maken krijgen zijn onze baliemedewerkers burgerzaken, onze zorgprofessionals, onze BOA's en juridisch handhavers en onze medewerkers die betrokken zijn bij het beheer van de buitenruimte. Vijfheerenlanden is als werkgever wettelijk verplicht om ervoor te zorgen dat de werkzaamheden door het personeel goed en veilig uitgevoerd kunnen worden. De bescherming van onze medewerkers dient ook afdoende geregeld te zijn. In ons agressieprotocol staat aangegeven waar de grens ligt voor onze medewerkers en welk gedrag van burgers en cliënten wel of niet geaccepteerd wordt. Medewerkers die te maken kunnen krijgen met agressie worden getraind hoe hiermee om te gaan. Daarbij is duidelijk, dat wanneer onze medewerkers daadwerkelijk worden bedreigd of geconfronteerd met geweld, dit door ons niet wordt getolereerd. De dader kan dan een waarschuwingsbrief, een toegangsverbod of een belbeperking krijgen. Ook ondersteunen wij onze medewerkers actief in het doen van aangifte.

Informatievoorziening en informatieveiligheid

Informatiebeleid en plaats- en tijdonafhankelijk werken

Vijfheerenlanden blijft de ontwikkelingen op het gebied van informatiebeleid en automatisering volgen en haakt daar tijdig op in. We implementeren nieuwe wettelijke verplichtingen die in de loop van 2022 van kracht worden, zoals de Wet open overheid (Woo) en de Omgevingswet. Het plaats- en tijdonafhankelijk werken is inmiddels helemaal in onze organisatie doorgevoerd. We streven naar een nog hoogwaardiger voorzieningenniveau om onze medewerkers te ondersteunen in het werken op afstand. De ingezette beweging naar de Cloud in de vorm van Software as a Service (SaaS) wordt daarbij in 2022 doorgezet.

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU)

Vanuit de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) is een traject gestart om met de gezamenlijke gemeenten vraagstukken aan te pakken waar we allemaal mee worstelen. Deze vraagstukken variëren van fysieke opgaven, democratische besturen tot de informatiesamenleving. Voor informatievoorziening en informatieveiligheid maken we bijvoorbeeld gebruik van onder meer de standaard die aangeleverd worden door Informatiebeveiligingsdienst (IBD), de Gemeentelijke Gemeenschappelijke Infrastructuur (GGI) en het common ground principe (de basis voor de nieuwe, moderne, gezamenlijke infrastructuur van en voor gemeentes waarbij het uitgangspunt is om data en applicaties te scheiden).

Wet Open Overheid

In de loop van 2022 treedt naar alle waarschijnlijkheid de Wet open overheid (de Woo) in werking. Deze wet is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Waar de Wob zich richtte op het op aanvraag (passief) ter beschikking stellen van informatie, is de Woo gericht op het actief ter beschikking stellen van informatie. De Woo heeft als doel overheden transparanter te maken. Om het doel te bereiken verankert de wet de toegang tot publieke informatie als recht van burgers. Daarnaast wordt de actieve openbaarheid versterkt door het verplicht stellen van openbaarmaking uit eigen beweging van bepaalde categorieën informatie. Overheidsorganen moeten een online beschikbaar register gaan bijhouden van de documenten en datasets waarover zij beschikken. Vanuit het Rijk worden incidentele en structurele middelen beschikbaar gesteld om binnen onze organisatie systemen te verbeteren en te onderhouden,

medewerkers op te leiden en processen aan te passen. In 2022 wordt dit verder opgepakt.

Privacy en informatiebeveiliging

Voor privacy en informatiebeveiliging blijft gelden dat de mens de zwakste schakel is. Daarom wordt ook in 2022 weer veel aandacht besteed aan bewustwording onder onze medewerkers. Aan de campagne "5voorveilig" wordt een e-learning module en het uitvoeren van phishing acties toegevoegd. Naast deze zogenaamde soft controls worden ook de hard controls versterkt. Zo worden ook in 2022 weer de data protection impact assessments (DPIA's) uitgevoerd. Daarnaast breidden we onze vulnerability scanning uit en gaan verder met de invoering van het SIEM/SOC (gericht op het samenbrengen van verschillende meldingen om zwakke plekken in onze beveiliging sneller te onderkennen en op te lossen).

HRM

Arbeidsmarktbeleid

Het afgelopen jaar is de mobiliteit in onze organisatie toegenomen. Dit uit zich ook in het toenemend vertrek van medewerkers uit onze organisatie. Vooral bij die sectoren waar sprake is van een buitengewoon gespannen arbeidsmarkt, zoals ruimtelijke ordening en informatisering. Dit vraagt om een herziening van ons arbeidsmarktbeleid. Deze herziening moet er op gericht zijn medewerkers voor onze organisatie te behouden en als dat niet lukt, hen zo snel en goed als mogelijk te kunnen vervangen. Arbeidsmarktbeleid betreft bijvoorbeeld het imago van onze gemeente als werkgever, een visie op de kanalen die gebruikt worden voor de werving van nieuwe medewerkers, de toon en inhoud van de vacatureteksten, maar ook de wijze waarop de sollicitatieprocedures verlopen en het opzetten van een trainee-programma of samenwerking met opleidingsinstanties kan hieronder geschaard worden. Dit alles met als doel om de juiste mensen voor openstaande vacatures aan te trekken. Gezien de huidige situatie op de arbeidsmarkt wordt het echter steeds lastiger om in contact te komen met de juiste mensen voor onze vacatures. Adequaat en up-to-date arbeidsmarktbeleid is dan ook van belang om, ondanks deze arbeidsmarktsituatie, onze vacatures zo goed mogelijk en binnen een redelijke termijn in te vullen, zodat de dienstverlening van onze organisatie gewaarborgd blijft.

Arbeidsmarktbeleid is echter niet het enige beleidsterrein waaraan aandacht geschonken zou moeten worden. Ook het binden en boeien van de huidige medewerkers is van belang zodat zij voor onze organisatie behouden blijven, waardoor het ontstaan van nieuwe vacatures (waar mogelijk) voorkomen kan worden. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan salariering en andere arbeidsvoorwaarden, ontwikkel- en opleidingsmogelijkheden, cultuur, huisvesting en dergelijke. Om te kunnen beoordelen wat hierbij belangrijk is, is het van belang om aandacht te besteden aan de uitstroom van medewerkers (exit-beleid). Op het moment dat iemand besloten heeft zijn baan bij de gemeente Vijfheerenlanden op te zeggen is dat over het algemeen niet meer te voorkomen. Het is echter wel belangrijk om op de juiste wijze aandacht te besteden aan de beweegredenen die aan deze keuze ten grondslag hebben gelegen. Zeker op het moment dat deze redenen vaker bij vertrekkende medewerkers voorkomen, zou gekeken moeten worden of er beleid ontwikkeld kan worden om te voorkomen dat mensen om deze redenen vertrekken.

In 2021 zijn wij begonnen met de vernieuwing van het exit-beleid. Bij dit beleid zijn immers het snelst resultaten te behalen. Deze vernieuwing uit zich onder meer in het voeren van exit gesprekken met vertrekkende medewerkers door de HRM-adviseurs. Hierdoor worden de resultaten van deze gesprekken onderling vergelijkbaar, waardoor de uitkomsten beter vergeleken kunnen worden en gebruikt kunnen worden als input voor nieuw te ontwikkelen beleid. Ook worden eind 2021 alle medewerkers die in 2020 en 2021 de organisatie hebben verlaten benaderd om bij hen met behulp van een enquête

te onderzoeken wat hun beweegredenen zijn geweest om onze organisatie te verlaten. De uitkomsten hiervan (in combinatie van de uitkomsten van het meest recente medewerkersonderzoek), worden gebruikt om in 2022 ons arbeidsmarktbeleid te vernieuwen.

Ziekteverzuim

In het coronajaar 2020 is het ziekteverzuim bij gemeenten gedaald tot 5,5% (2019: 5,8%). Deze daling trad vooral op bij het korte verzuim (tot 7 dagen), bij het extra lange verzuim was landelijk sprake van een stijging. Het aandeel nulverzuimers (medewerkers die zich niet ziek hebben gemeld) steeg bij de gemeenten flink van 44% naar 53%. Naar alle waarschijnlijkheid verklaart het vele thuiswerken deze ontwikkeling. Door bedrijfsartsen is in 2020 corona slechts in 13% van de gevallen aangewezen als één van de belangrijkste oorzaken van ziekteverzuim. De belangrijkste oorzaak van ziekteverzuim bij gemeenten zijn volgens bedrijfsartsen fysieke en fysiologische aandoeningen (52%), werkdruk en stress (45%) en psychische klachten (43%). Overigens kunnen de coronacrisis en alle maatregelen daaromheen hebben bijgedragen aan het ziekteverzuim door een hogere werkdruk, stress en de ontwikkeling van psychische klachten. In Vijfheerenlanden schommelt het ziekteverzuim in 2021 zo ongeveer rond de streefwaarde (5%) en rond het jaargemiddelde (4,92%) van vorig jaar. In vergelijking met 2019 (5,64%) is dit een flink lager percentage. Het kort verzuim in Vijfheerenlanden is zeer laag (gemiddeld circa 0,4%). Ook in Vijfheerenlanden wordt het grootste deel van het ziekteverzuim veroorzaakt door lang verzuim. Het ziekteverzuim is een blijvend punt van aandacht voor het MT van de ambtelijke organisatie. Niet alleen wordt er tweemaandelijks gerapporteerd over de stand van zaken van het ziekteverzuim, ook is in 2021 een kwalitatieve analyse gemaakt, waarbij onder meer is gekeken naar achtergronden, diagnoses en oorzaken. Vijfheerenlanden is een zelforganiserende organisatie, maar de aanpak en sturing van ziekteverzuim is een managementverantwoordelijkheid. Dit uit zich onder meer in het feit dat de leidinggevendenden dossierhouder zijn van alle zieke medewerkers en een belangrijke rol hebben bij het uitvoeren van de Wet poortwachter in het kader van het lange verzuim.

Huisvesting: blijvend nieuwe verdeling tussen thuiswerken en op kantoor werken

De coronabeperkingen hebben vanaf maart 2020 het thuiswerken en het digitaal samenwerken enorm gestimuleerd. Ook bij de gemeente Vijfheerenlanden. Internationaal onderzoek laat zien dat ook na corona, thuiswerken bij veel organisaties speerpunt blijft. Meer dan voorheen werken medewerkers straks één of enkele dagen per week vanaf huis. Daarbij wordt de thuiswerkplek vooral gebruikt voor zelfstandig en digitaal goed uitvoerbare taken en wordt het kantoor de plek voor de sociale werkcontacten en creatieve werkzaamheden. Echter, ook op kantoor gaat niet iedereen de hele dag vergaderen, ontmoeten of brainstormen. Ook daar blijven werkplekken dus gewoon nodig. Deze nieuwe inzichten zijn verwerkt in de voorstellen voor de nieuwe huisvesting van de ambtelijke huisvesting en de raad die 6 oktober 2021 door de raad van Vijfheerenlanden zijn besproken.

Bij deze variant wordt uitgegaan van een kader waarbij de huidige huisvestingsbudgetten kaderstellend zijn voor de omvang van de toekomstige huisvestingsbudgetten (na realisatie van de nieuwe huisvesting). Hierbij wordt een ruimtestaat gehanteerd waarbij rekening is gehouden met een flexfactor van 0,6 en een piekbelasting van 75% (van de werkplekken bezet) in de werkplekken. Bij een gemiddelde werkplek van 7 m², leidt dit in totaal tot 210 werkplekken. Naast deze werkplekken is er in de ruimtestaat voldoende ruimte gereserveerd voor vergaderen, ontmoeten en informele werkplekken, de zogenaamde aanlandplekken. In totaal dienen 448 medewerkers in het nieuwe gebouw een werkplek te vinden. Met de 60% werkplekbezetting is naar verwachting nog steeds sprake van een goed aanbod van werkplekken. Bij piekmomenten biedt het thuiswerken

soelaas, en bovendien kent een hedendaags gemeentekantoor ook veel informele plekken waar aangeland kan worden met de laptop. Deze uitgangspunten en kaders worden vertaald in de nadere uitwerking van het door de raad vastgestelde scenario dat eind 2021 en begin 2022 wordt opgesteld.

Organisatieontwikkeling

Interne beheersing en sturing en verantwoording

In de Management Letter 2020 en het accountantsrapport 2020 neemt onze nieuwe accountant de gemeentelijke organisatie de maat vanuit het oogpunt van interne beheersing en sturing en verantwoording. In dit kader zijn in beide documenten door onze accountant flink wat aanbevelingen gedaan ter verbetering van deze sturing en verantwoording, van rechtmatigheid en getrouwheid. Beide documenten kunnen dan ook beschouwd worden als een overzicht van de prioriteiten op het gebied van interne beheersing. Door de accountant is daarbij overigens zelf al geconstateerd, dat deze prioriteiten veelal in scope zijn bij de gemeentelijke organisatie en opgenomen zijn in de diverse verbeter- en ontwikkelplannen. Daarmee zijn beide documenten een bevestiging van de juistheid van onze prioriteiten.

Prioriteitenplan verbetering bedrijfsvoering

Wat door de accountant echter wel expliciet is opgemerkt is, dat de uitvoering van deze verbeter- en ontwikkelplannen naast elkaar lijkt te verlopen, een totaaloverzicht van deze plannen niet zichtbaar aanwezig lijkt te zijn en de coördinatie en regie binnen de organisatie lijkt te ontbreken. Met ingang van 1 januari 2021 is er daarom een MT bedrijfsvoering ingericht, dat expliciet tot doel heeft om deze coördinatie en aansturing vorm te gaan geven en actief uit te voeren. Dit MT heeft de volgende opdracht:

- Inzicht geven in de ontwikkelopgaven en onderlinge samenhang met betrekking tot bedrijfsvoering. Daarbij ligt de focus op de financiën, sociaal domein, woningbouw en HRM.
- Op voordracht van de betreffende netwerkmanagers en teams de prioriteiten te bepalen van de brede bedrijfsvoeringsopgaven op deze beleidsvelden.
- Op basis hiervan het organisatiebrede plan verbetering bedrijfsvoering VHL opstellen en laten vaststellen.
- Periodiek de voortgang te monitoren en te faciliteren bij de realisatie van de prioriteiten.

Bij de uitvoering van deze opdracht worden twee ontwikkelniveaus onderscheiden, te weten team- en organisatieniveau. De teamontwikkeling vindt plaats in nauw overleg tussen team en netwerkmanager. De bemoeienis van het MT bedrijfsvoering kan hier minimaal zijn. Ontwikkeling op organisatieniveau wordt echter centraal aangestuurd. Bij deze ontwikkelopgaven heeft de directie de rol van opdrachtgever en is het MT bedrijfsvoering het overleg waarin monitoring en facilitering belegd worden.

De rode draad in de verbeter- en ontwikkelopgave is de financiële beheersing, de kwaliteit van de gemeentelijke werkprocessen en monitoring. Het ontwikkelplan financiële functie richt zich vooral op de verbetering van de financiële beheersing in de organisatie. Daarbij is er in de aanpak onder meer extra aandacht voor het sociaal domein. De kwaliteit van de werkprocessen is onderwerp van het I(nterne) C(ontrol) plan. De bevindingen en aanbevelingen die daaruit voortkomen, worden teruggekoppeld aan de betreffende teams en indien organisatiebreed relevant toegevoegd aan de organisatiebrede verbeter- en ontwikkelopgave. Het MT Bedrijfsvoering beoogt daarbij ook de aanpak van de gewenste of noodzakelijke verbeteringen te uniformeren door het uniformeren van de aanpak (methodiek, aanpak en ondersteuning).

Ontwikkeling P&C cyclus

De accountant heeft geconcludeerd dat de Jaarrekening 2020 en het Jaarverslag 2020 verenigbaar zijn en voldoen aan de eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording

(BBV). Tegelijkertijd heeft de accountant geconstateerd, dat de informatiewaarde van de programmaverantwoording en de kwaliteit van de paragrafen (vooral vanuit het perspectief van de informatiebehoefte van de raad) verbeterd kunnen worden. Dit is een herkenbare conclusie. Wij willen de doelstellingen in de begroting daarom anders gaan vastleggen om de informatiewaarde van de programmateksten in de jaarrekening (en tussentijdse informatie via de bestuursrapportages) te doen verhogen. Dit met de viertrapsraket: scherpe doelstelling > onzekerheid (risico en kansen) > doen (maatregel/actie) > meten via indicatoren. Onderdeel van het ontwikkelplan financiële functie is dan ook, dat de organisatie zich - samen met de Auditcommissie – eind 2021 en begin 2022 gaat buigen over de wenselijke verbeteringen in de opzet en inrichting van onze planning & control (P&C) documenten en -cyclus. Wij willen in 2022 alle P&C producten inhoudelijk verbeteren en (mede) inrichten conform de informatiewensen van de raad. Wij beoordelen daarbij ook in hoeverre (een deel van) het P&C proces kan worden geautomatiseerd en de resultaten daarvan digitaal beter kunnen worden ontsloten.

Onderzoeken artikel 213a

Audit 1: effectiviteit investerings- en pilotprojecten in het sociaal domein

Het sociaal domein betreft een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke taakuitvoering. Een zeer substantieel deel van de gemeentelijke budgetten wordt hiervoor ingezet. De door het Rijk toegezegde extra rijksmiddelen jeugd gaan vergezeld van een bezuinigingsopgave. Met deze middelen moet een trendbreuk worden gecreëerd, leidend tot een einde aan de jaarlijks stijgende uitgaven voor jeugdzorg. In het kader van deze audit wordt onderzoek gedaan naar de doeltreffendheid van (tijdelijke) investerings- en pilotprojecten in de nulde lijn. Onderzoeksvraag is of deze pilotprojecten in de praktijk aantoonbaar leiden tot minder kosten in de eerste- en tweede lijn. Bewezen kostenbesparende activiteiten kunnen dan worden voortgezet om extra besparingen te realiseren. Daar waar kostenbesparingen niet bewezen kunnen worden, kunnen investerings- of pilotprojecten worden heroverwogen omdat er geen of onvoldoende sprake is van rendement.

Audit 2: efficiency en effectiviteit wijk- en dorpsbeleid en budget inwonerinitiatieven

Het vernieuwde wijk- en dorpsbeleid en het budget inwonerinitiatieven vormen speerpunten van het beleid van dit college. Een nieuw college zal in 2022 aantreden. Een goed moment om te willen beoordelen of het wijk- en dorpsbeleid heeft gewerkt en het budget inwonerinitiatieven op vruchtbare (met aanwijsbare maatschappelijke baten) en efficiënte wijze is ingezet.

Verplichte onderdelen paragraaf bedrijfsvoering

In artikel 20 van de Financiële Verordening heeft uw raad vastgelegd dat het college in de paragraaf bedrijfsvoering zowel bij de begroting als de jaarstukken verplicht is om de volgende informatie op te nemen:

Omschrijving	Indicator
Salariskosten (in € 1.000)	€ 31.567
Omvang personele formatie (in fte)	387,34
Kosten inhuur derden (in € 1.000)	2.000
Huisvestingskosten (in € 1.000)	1.800
Automatiseringskosten (in € 1.000)	3.400
Omvang personele formatie Griffie (in fte)	4,56
Omvang raads- en griffiebudget (in € 1.000)	1.378
Omvang budget rekenkamer (in € 1.000)	
Omvang budget accountant (in € 1.000)	

Omvang formatie College (in fte)	6,95
Omvang budget College (in € 1.000)	
Totaal formatie (in fte)	398,85
Totaal kosten (in € 1.000)	

Paragraaf 6 Verbonden Partijen

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om inzicht te geven in de verbonden partijen van de gemeente Vijfheerenlanden. Een verbonden partij is een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

Een financieel belang houdt in dat de gemeente een bedrag ter beschikking stelt aan de verbonden partij of risico loopt door bijvoorbeeld garantstelling.

Conform artikel 15 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) Provincies en gemeenten, worden de verbonden partijen in deze paragraaf ingedeeld in de onderstaande categorieën:

1. Gemeenschappelijke regelingen;
2. Vennootschappen en coöperaties;
3. Stichtingen en verenigingen;
4. Overige verbonden partijen.

In deze paragraaf is, per verbonden partij, de volgende informatie opgenomen:

- Naam verbonden partij;
- Vestigingsplaats;
- Doel;
- Programma('s) waarop de gemeentelijke bijdrage is verantwoord;
- Deelnemende partijen;
- Openbaar belang;
- Bestuurlijk belang;
- Financieel belang;
- Risico's voor de financiële positie van de gemeente;
- Actuele ontwikkelingen bij de verbonden partij.

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	
Vestigingsplaats:	Utrecht
Doel:	Het doel van de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Utrecht is om de kwaliteit van de crisisbeheersing en noodhulpverlening in de regio Utrecht te verbeteren.
Programma:	Programma 1 Veiligheid
Deelnemende partijen:	Alle gemeenten in de provincie Utrecht nemen deel aan de gemeenschappelijke regeling.
Openbaar belang:	Veiligheid
Bestuurlijk belang:	Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door de burgemeesters van de deelnemende gemeenten, namens de gemeente Vijfheerenlanden is dat de heer S. (Sjors) Fröhlich.
Financieel belang:	De gemeente betaalt jaarlijks een bijdrage op basis van de ijkpunten van het gemeentefonds, subcluster Brandweer en Rampenbestrijding. De begrote bijdrage in 2022 is € 3.634.000.
Risico's:	De VRU definieert € 0,5 miljoen aan risico's. De weerstandscapaciteit van de VRU bedraagt € 1,4 miljoen. Het grootste risico met een kans van 75% is taakdifferentiatie tussen vrijwilligers en beroepskrachten.
Ontwikkelingen 2022:	Uitvoering van het Beleidsplan VRU 2020-2023.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht (GGDrU)	
Vestigingsplaats:	Zeist
Doel:	GGDrU levert een bijdrage aan vijf maatschappelijke effecten: • Inwoners wonen, leven, gaan naar school en werken in een veilige omgeving waar aandacht is voor gezondheid en elkaar • Een gezonde en veilige start voor elk kind • Iedereen kan zich ontwikkelen en ontplooiën • Iedereen kan meedoen • Bedreigingen van de publieke gezondheid worden bestreden
Programma:	Programma 7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid
Deelnemende partijen:	Alle gemeenten in de provincie Utrecht nemen delen aan de gemeenschappelijke regeling.
Openbaar belang:	Bescherming en bevordering van de volksgezondheid op basis van de Wet publieke gezondheid.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Vijfheerenlanden is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur van de GGDrU door wethouder de heer M.F.M. (Marcel) Verweij.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is € 2.141.000.
Risico's:	De GGDrU heeft in de begroting risico's geïnventariseerd tot een hoogte van € 1.000.000. De belangrijkste zijn noodzakelijke ombuigingen en veranderende wetgeving. Tegenover de risico's staat een weerstandsvermogen van €1.672.000.
Ontwikkelingen 2022:	Het Algemeen Bestuur heeft op 30 januari 2019 de Bestuursagenda 2019-2023 vastgesteld. De inhoudelijke prioriteiten in de bestuursagenda zijn: • Kansrijk opgroeien • Gezonde leefomgeving • Langer gelukkig en gezond zelfstandig • Eigentijds besturen

	• Doorontwikkeling interne organisatie In maart 2022 vinden gemeenteraadsverkiezingen plaats, daarmee start ook voor GGDrU een nieuwe bestuursperiode. Dit betekent dat 2022 in het kader staat van kennismaken met nieuwe raadsleden en algemeen bestuursleden, het afronden van de huidige bestuursagenda. Een nieuw bestuur betekent ook een nieuwe bestuursagenda 2023-2027. De eerste bestuursconferentie in deze nieuwe bestuursperiode staat daarom ook in het kader van het formuleren van een nieuwe agenda.
--	--

Reinigingsdienst Waardlanden	
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Doel:	Het verwijderen van het huishoudelijk afval, als bedoeld in de Wet Milieubeheer, is de belangrijkste taak van de dienst.
Programma:	Programma 7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid
Deelnemende partijen:	De gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Openbaar belang:	Het verwijderen van het huishoudelijk afval, als bedoeld in de Wet Milieubeheer.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Vijfheerenlanden wordt vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door wethouder mevrouw C. (Christa) Hendriksen.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is € 6.998.797
Risico's:	De risico's van Waardlanden kunnen geschaard worden onder de normale bedrijfsrisico's en worden berekend op maximaal € 800.000. Waardlanden beschikt over een weerstandsvermogen van € 1.033.459.
Ontwikkelingen 2022:	In 2021 moet de begroting 2022 gewijzigd worden als gevolg van de ontwikkelingen van de prijsstellingen van de afvalverwerkers en het nieuwe afval- en grondstoffenbeleid voor de periode 2021-2025 die in 2021 vastgesteld wordt.

Gevudo	
Vestigingsplaats:	Dordrecht
Doel:	De GR Gevudo neemt namens de gemeenten deel in andere rechtspersonen met een soortgelijk of aanverwant doel in afvalverwerkingsactiviteiten op (boven) regionale schaal. In 2005 is besloten tot verkoop van NV Gevudo aan de huisvuilcentrale (HVC) in Alkmaar. Door de verkoop van de N.V. Gevudo aan de HVC neemt de GR Gevudo namens de deelnemende gemeenten voor 18,15% deel in de HVC.
Programma:	Programma 7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid
Deelnemende partijen:	De gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Dordrecht, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Hoeksche Waard, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden en Zwijndrecht.
Openbaar belang:	De GR Gevudo neemt namens de gemeenten deel in andere rechtspersonen met een soortgelijk of aanverwant doel in afvalverwerkingsactiviteiten op (boven) regionale schaal. In 2005 is besloten tot verkoop van NV Gevudo aan de huisvuilcentrale (HVC) in Alkmaar. Door de verkoop van de N.V. Gevudo aan de HVC neemt de GR Gevudo namens de deelnemende gemeenten voor 18,15% deel in de HVC.

Bestuurlijk belang:	De GR Gevudo levert één commissaris in de huisvuilcentrale (HVC). De gemeenschappelijke regeling Gevudo kent drie bestuursorganen: het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter. Wethouder mevrouw C. (Christa) Hendriksen vertegenwoordigt de gemeente Vijfheerenlanden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	
Risico's:	De Gevudo is een houdstermaatschappij en voert zelf geen operationele taken uit. De liquiditeitspositie van Gevudo is daarom nauwelijks nog van belang. De risico's van Gevudo vanuit de HVC komen echter voor rekening van de deelnemers. Risico's NV HVC: Als gevolg teruglopend aanbod in te verbranden afval, door de ambities van overheden om meer afval te scheiden, is er in beginsel een financieel risico voor HVC. Gelet op het huidige afvalaanbod verwacht HVC de komende jaren echter geen knelpunten. HVC levert ook energie; de marge op eigen productie is echter sterk afhankelijk van wat de marktprijzen doen, regulering, evt. SDE en de afnamehoeveelheid. Het jaarresultaat van de onderneming en daarmee onder andere de beoogde solvabiliteitsverbetering kan daardoor wel sterk beïnvloed worden.
Ontwikkelingen 2022:	-

Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU)	
Vestigingsplaats:	Utrecht
Doel:	De Omgevingsdienst voert taken en beleid uit op het gebied van omgeving, milieu en duurzaamheid. Elke gemeente bepaalt zelf welke taken de Omgevingsdienst voor haar uitvoert binnen de volumeafspraken die zijn vastgelegd. De taken hebben betrekking op zaken als afvalmanagement, bodem en water, beleid en juridische (handhaving) zaken, duurzaam bouwen, klimaat en energie, externe veiligheid, geluid, lucht en licht, milieucommunicatie, archeologie, asbest en (omgevings)vergunningverlening.
Programma:	Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Deelnemende partijen:	De gemeenten Bunnik, De Bilt, Montfoort, Oudewater, Renswoude, Rhenen, De Ronde Venen, Stichtse Vecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Woerden, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zeist.
Openbaar belang:	Door verdergaande samenwerking de kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving verbeteren.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Vijfheerenlanden wordt in het Algemeen Bestuur vertegenwoordigd door wethouder de heer H.D. (Huib) Zevenhuizen.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 € 1.302.600
Risico's:	De ODRU heeft risico's geïnventariseerd tot een bedrag van € 672.000. Hier staat een weerstandsvermogen van € 703.000 tegenover. De belangrijkste risico's zijn: personele frictiekosten, hoger ziekteverzuim dan de norm en conjunctuurgevoeligheid.
Ontwikkelingen 2022:	Het jaar 2022, waar deze begroting betrekking op heeft, staat in het teken van de Omgevingswet. Na meerdere keren uitgesteld te zijn, is het waarschijnlijk dat dit jaar de wet in werking treedt. Voor de deelnemende gemeenten en de ODRU heeft dit grote impact. Op de

	grote onzekerheden en risico's die Omgevingswet met zich meebrengt moeten de gemeenten en de ODRU bedacht moeten zijn. Naast de Omgevingswet treedt ook de Wet Kwaliteitsborging bouwen in werking per 2022. Dit betekent een verschuiving naar private kwaliteitsborging van aangewezen bouwprojecten. Wanneer de effecten hiervan verder in kaart zijn gebracht, worden deze, evenals de effecten van de Omgevingswet, opgenomen in een begrotingswijziging. De effecten van de nieuwe wet maken derhalve geen onderdeel uit van de begroting 2022.
--	---

Avres	
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Doel:	Avres behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken in het kader van de Wet Werk en Bijstand, de Participatiewet, de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en andere regelingen op het gebied van het gemeenschappelijk sociale zekerheidsbeleid. WSW omvat het beleidsterrein van de gesubsidieerde arbeid en de arbeidsintegratie.
Programma:	Programma 6 Sociaal domein
Deelnemende partijen:	De gemeenten Molenlanden, Gorinchem en Vijfheerenlanden nemen deel in deze gemeenschappelijke regeling.
Openbaar belang:	Avres behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken in het kader van de Wet Werk en Bijstand, de Participatiewet, de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en andere regelingen op het gebied van het gemeenschappelijk sociale zekerheidsbeleid. WSW omvat het beleidsterrein van de gesubsidieerde arbeid en de arbeidsintegratie.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Vijfheerenlanden is in het Dagelijks Bestuur vertegenwoordigd door wethouder de heer C. (Cees) Taal en in het Algemeen Bestuur door de wethouders de heer M.F.M. (Marcel) Verweij en de heer C. (Cees) Taal.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is €21.347.303
Risico's:	De weerstandscapaciteit bedraagt € 6.516.000. De grootste risico's zijn: • Tekort op het BUIG-budget • Toename van het aantal cliënten Het totaal van de risico's bedraagt € 3.830.000, de weerstandscapaciteit is voldoende voor de risico's.
Ontwikkelingen 2022:	Zowel de begroting 2022 als de meerjarenraming 2023-2025 laten vanuit het huidig perspectief van baten en lasten een financieel tekort zien. De begroting 2022 heeft voor de gemeenten geen gevolgen doordat Avres haar reserves inzet. Vanaf 2023 - het meerjarenperspectief - is de inzet van reserves vanwege de begrotingsregels van de provincie echter niet meer mogelijk. Een ontwerp-meerjarenraming vanaf 2023 die aan de eisen van de begrotingsregels van de provincie voldoet, verwacht het dagelijks bestuur direct na het zomerreces aan te kunnen bieden. In het najaar

	2021 volgt een traject van zienswijze bij de gemeenteraden. Definitieve vaststelling van deze begrotingswijziging door het algemeen bestuur vindt vervolgens plaats in december 2021. Zonder een dergelijke aanpassing van de meerjarenraming komt de GR Avres in 2022 puur op basis van de begrotingsrichtlijnen onder preventief financieel toezicht van de provincie Zuid Holland te staan. Deze uitkomst wordt bij een respectvolle regievoering aan beide kanten niet verwacht. De algemene bijdrage 2022 voor de gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden stijgt ten opzichte van 2021 met een inflatiepercentage van 1,5%.
--	---

Regionaal Archief Zuid Utrecht (RAZU)	
Vestigingsplaats:	Wijk bij Duurstede
Doel:	1. De zorg voor en het beheer van de in de archiefbewaarpplaats berustende archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten, zoals nader omschreven in de Archiefwet 1995. 2. Het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten voor zover deze niet zijn overgebracht. 3. Het stimuleren van de lokale en regionale geschiedbeoefening en het daartoe aanleggen, beheren en bewaren van een zo compleet mogelijke collectie bronnen op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis.
Programma:	Programma 5 Sport, cultuur en recreatie
Deelnemende partijen:	De gemeenten Bunnik, Houten, Utrechtse Heuvelrug, Rhenen, Wijk bij Duurstede en Vijfheerenlanden (voormalige gemeente Vianen).
Openbaar belang:	Toegankelijkheid voor inwoners en andere belangstellenden/belanghebbenden. Het historisch archief op een goede manier behouden.
Bestuurlijk belang:	De portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten vormen het Algemeen Bestuur. Burgemeester de heer S. (Sjors) Fröhlich vertegenwoordigt daarin de gemeente Vijfheerenlanden.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 €243.666
Risico's:	Voor de kosten van digitalisering en het toekomstige e-depot is een bestemmingsreserve aanwezig. Andere risico's vallen onder de normale bedrijfsrisico's en zijn niet gekwantificeerd.
Ontwikkelingen 2022:	Het jaar 2022 is het laatste van de vierjarige beleidsperiode, waarvoor het bestuur in december 2018 het plan <i>Vooruit met het verleden</i> vaststelde. In dit plan wordt gewerkt met 17 actielijnen en met acties die concretiseren wat we moeten doen om onze missie als moderne archiefdienst waar te maken.

Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (Regio AV)	
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Doel:	Inhoud geven aan samenwerking op bovenlokale thema's
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	De gemeenten Gorinchem, Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Openbaar belang:	Inhoud geven aan samenwerking op bovenlokale thema's betreffende verkeer en vervoer, volkshuisvesting, economie, toerisme, ruimte, duurzaamheid, cultuur en maatschappelijke ondersteuning.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Vijfheerenlanden is vertegenwoordigd in het Algemeen

	Bestuur door de burgemeester de heer S. (Sjors) Fröhlich en wethouder de heer M.F.M. (Marcel) Verweij. De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in het Dagelijks Bestuur.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is € 116.234
Risico's:	Normale bedrijfsrisico's die niet zijn gekwantificeerd. Het weerstandsvermogen bedraagt € 170.000.
Ontwikkelingen 2022:	Uitvoeren van het programma 'Grenzeloos Samenwerken'. De binnen dit programma 15 benoemde maatschappelijke opgaven zijn vastgelegd in de Regionaal Maatschappelijke Agenda. Deze agenda wordt in de periode tot de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 uitgevoerd.

Vennootschappen en coöperaties

OASEN	
Vestigingsplaats:	Gouda
Doel:	De N.V. Oasen is de maatschappij die is belast met de drinkwatervoorziening in een groot gebied van Zuid-Holland.
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	Gemeenten in zuidwestelijk Nederland.
Openbaar belang:	De N.V. Oasen is de maatschappij die is belast met de drinkwatervoorziening in een groot gebied van Zuid-Holland.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als aandeelhouder stemrecht in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). Wethouder de heer M. (Maks) van Middelkoop vertegenwoordigt gemeente Vijfheerenlanden tijdens de AvA.
Financieel belang:	De gemeente Vijfheerenlanden bezit 55 van de 748 aandelen.
Risico's:	Strategisch: • Vertrouwen in drinkwater • Kwaliteit bronnen voor drinkwater • Beschikbaarheid gekwalificeerd personeel • Bemoediging investering in infrastructuur • Toenemende cyberdreiging Operationeel: • Drinkwaterkwaliteit • Leveringszekerheid Compliance: • Voldoen aan ruim 160 wetten en regelingen Financieel: geen concrete financiële risico's genoemd op krediet, liquiditeit, valuta, markt en rente- en kasstroomrisico
Ontwikkelingen 2022:	Meerjarenplan 'Beter Is Mogelijk 2016-2020' is ten einde gekomen. Momenteel is een nieuwe strategie in ontwikkeling. Deze gaat waarschijnlijk voor een tijdspanne van tien jaar gelden.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doel:	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	Vrijwel alle overheidsorganisaties.
Openbaar belang:	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als aandeelhouder stemrecht in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). Wethouder de heer M. (Maks) van Middelkoop vertegenwoordigt gemeente Vijfheerenlanden tijdens de AvA.
Financieel belang:	De gemeente Vijfheerenlanden bezit 83.265 aandelen.
Risico's:	Er zijn geen concrete risico's gekwantificeerd.
Ontwikkelingen 2022:	Over de mogelijke dividenduitkering in 2022 is nog niets bekend. De dividenduitkering in 2021 over 2020 bedroeg €1,81 per aandeel, wat neerkomt op circa € 151.000, dividend.

NV Stedin	
Vestigingsplaats:	Rotterdam
Doel:	Stedin is verantwoordelijk voor het transport van elektriciteit en gas naar circa 2 miljoen huishoudens en industriële klanten.
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	Gemeenten in Zuid-Holland en noordoost Friesland.
Openbaar belang:	Stedin is verantwoordelijk voor het transport van elektriciteit en gas naar circa 2 miljoen huishoudens en industriële klanten.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als aandeelhouder stemrecht in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). Wethouder de heer M. (Maks) van Middelkoop vertegenwoordigt gemeente Vijfheerenlanden tijdens de AvA.
Financieel belang:	De gemeente Vijfheerenlanden bezit €6.570.000 aan gewone aandelenkapitaal en €3.860.000 aan preferente aandelen in Stedin.
Risico's:	-
Ontwikkelingen 2022:	Stedin en De Netwerk Groep (DNWG) worden op 1 januari 2022 samengevoegd. Vanaf die datum voeren ze gezamenlijk stafdiensten en netbeheeractiviteiten uit. De uitvoeringsorganisatie blijft regionaal georganiseerd. Daarnaast blijft Stedin zich focussen op drie strategische speerpunten: beter netbeheer, energietransitie mogelijk maken en duurzame bedrijfsvoering.

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Schelluinen-West (ROM-S)	
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Doel:	Primaire doelstelling van ROM-S is om bedrijven in de logistieke sector uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden te herhuisvesten op Schelluinen-West, waarmee de druk op het Groene Hart wordt weggenomen. Daarnaast is het doel een gezonde economische ontwikkeling van de regio, inclusief die van de logistieke sector. De taakstelling van ROM-S is drieledig: • realisatie van het transport en logistiek centrum Schelluinen-West in de gemeente Giessenlanden; • realisatie en exploitatie van regionale vrachtwagenparkeerterreinen in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden;

	herontwikkeling van zogenoemde vertreklocaties in alle participerende gemeenten.
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	De gemeenten Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden en Vijfheerenlanden.
Openbaar belang:	Primaire doelstelling van ROM-S is om bedrijven in de logistieke sector uit de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden te herhuisvesten op Schelluinen-West, waarmee de druk op het Groene Hart wordt weggenomen. Daarnaast is het doel een gezonde economische ontwikkeling van de regio, inclusief die van de logistieke sector. De taakstelling van ROM-S is drieledig: - realisatie van het transport en logistiek centrum Schelluinen-West in de gemeente Giessenlanden; - realisatie en exploitatie van regionale vrachtwagenparkeerterreinen in de regio Alblasserwaard en Vijfheerenlanden; - herontwikkeling van zogenoemde vertreklocaties in alle participerende gemeenten.
Bestuurlijk belang:	Wethouder de heer M. (Maks) van Middelkoop vertegenwoordigt de gemeente Vijfheerenlanden in de raad van commissarissen van de ROM-S Beheer BV. De concerncontroller van de gemeente Vijfheerenlanden vertegenwoordigt de gemeente in ROM-S CV.
Financieel belang:	De gemeente Vijfheerenlanden bezit aandelen voor een bedrag van €696.000 in ROM-S CV.
Risico's:	-
Ontwikkelingen 2022:	Inmiddels zijn vrijwel alle bouwpercelen uitgegeven of in optie. Naar verwachting wordt ROM-S CV uiterlijk in 2022 financieel afgewikkeld. Voorzien wordt dat deze afwikkeling tot een substantiële winst leidt voor Vijfheerenlanden van circa € 750.000. Door aanpassing van het bestemmingsplan (deze is vertraagd) wordt er nog gewacht met de verkoop van bepaalde grond, wat gevolgen zou kunnen hebben voor de hoogte van het bedrag.

MerwedeLingeLijn (MLL) Beheer B.V.	
Vestigingsplaats:	Gorinchem
Doel:	De BV MLL is opgericht voor de aanleg van de MLL tussen Dordrecht en Geldermalsen om o.a. de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid van de deelnemende gemeenten te vergroten. De BV is nu verantwoordelijk voor het beheer van deze lijn.
Programma:	Programma 2: verkeer en vervoer
Deelnemende partijen:	Dordrecht, Sliedrecht, Hardinxveld-Giessendam, Giessenlanden, Gorinchem, Vijfheerenlanden en Geldermalsen.
Openbaar belang:	Openbaar vervoer
Bestuurlijk belang:	De gemeente wordt in het bestuur van MLL Beheer vertegenwoordigd door wethouder H. (Huib) Zevenhuizen.
Financieel belang:	De gemeente Vijfheerenlanden is aandeelhouder voor een aandelenkapitaal van €34.250.
Risico's:	-
Ontwikkelingen 2022:	-

Stichtingen en verenigingen

Stichting Inkoop Bureau Midden Nederland (IBMN)	
Vestigingsplaats:	Vianen
Doel:	Het IBMN wil financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen behalen voor haar leden, maar inkoop ook inzetten als strategisch en tactisch instrument voor waardecreatie. De dienstverlening is gericht op de professionalisering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente. De inkopers begeleiden zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, helpen bij het opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid en fungeren als vraagbaak/helpdesk op het gebied van inkoop- en aanbesteding.
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	Deelnemers zijn de gemeenten IJsselstein, Leusden, Molenlanden, Montfoort, Scherpenzeel Vijfheerenlanden en Woudenberg. Daarnaast de gemeenschappelijke regelingen Avres en RMN.
Openbaar belang:	Voordelen behalen door efficiënte en effectieve inkoop en zo kosten reduceren. Daarnaast zorg dragen voor een rechtmatige inkoop die voldoet aan gemeentelijke, nationale en Europese aanbestedingsregels.
Bestuurlijk belang:	De gemeentesecretaris mevrouw N. (Nanette) van Ameijde Poortman vertegenwoordigt de gemeente Vijfheerenlanden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is €72.125
Risico's:	Eventuele juridische bijstand voor claims van derden naar aanleiding van afgesloten inkoopcontracten komt voor rekening van de gemeente.
Ontwikkelingen 2022:	Het bedrijfsplan van IBMN 'Eerder, vaker en Impact' voor de periode 2021 t/m 2024 uitvoeren die op 5 november 2020 jl. door het Algemeen Bestuur IIBMN is vastgesteld. Eerder, vaker en Impact is de koers van Inkoop Bureau Midden Nederland (IBMN) voor deze vier jaar: • <u>Eerder</u> staat voor de ambitie van IBMN om eerder betrokken te raken bij inkoopprojecten van deelnemende gemeenten. Hierdoor kan IBMN een betere projectvoorbereiding realiseren en daarmee de kwaliteit van aanbestedingen vergroten. • <u>Vaker</u> staat voor de ambitie van IBMN om vaker betrokken te raken bij aanbestedingen van deelnemende gemeenten, om daarmee de kwaliteit van het aanbesteden te verhogen. • <u>Impact</u> staat voor de ambitie van IBMN om meer betrokken te worden bij het realiseren van de uiteindelijke impact die met de inkoop beoogd wordt. Door IBMN meer te betrekken bij contractmanagement en leveranciersmanagement kan de gewenste impact zeker gesteld worden.

Stichting WerkwIJS	
Vestigingsplaats:	IJsselstein
Doel:	De stichting WerkwIJS is na de ontvlechting van PAUW-bedrijven op 1 januari 2019 gestart met haar taak om beschutte werkplekken aan te bieden aan inwoners die daarvoor door de gemeenten worden aangedragen.

Programma:	Programma 6 Sociaal Domein
Deelnemende partijen:	Deelnemers zijn de gemeenten Nieuwegein, Lopik, IJsselstein, en Vijfheerenlanden.
Openbaar belang:	De stichting WerkwIJSS is na de ontvlechting van PAUW-bedrijven op 1 januari 2019 gestart met haar taak om beschutte werkplekken aan te bieden aan inwoners die daarvoor door de gemeenten worden aangedragen.
Bestuurlijk belang:	De stichting heeft een eigen bestuur. Wethouder C. (Cees) Taal vertegenwoordigt de gemeente Vijfheerenlanden in de Raad van Commissarissen.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 is €54.260
Risico's:	Een eventueel exploitatietekort wordt gedragen door de deelnemende gemeenten.
Ontwikkelingen 2022:	Voor 2022 werken we daarom verder aan de focuspunten, met een stevige ambitie gericht op sociale impact voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt én op het optimaliseren van het exploitatieresultaat gericht op betaalbaarheid en daarmee de toekomstbestendigheid van de organisatie.

U10¹	
Vestigingsplaats:	Utrecht
Doel:	Netwerksamenwerking op de terreinen economie, ruimtelijk ontwikkeling, verkeer- en vervoer, sociaal domein en energietransitie om de maatschappelijke uitdagingen van de regio Utrecht om te zetten in kansen.
Programma:	Programma 0 Bestuur, ondersteuning en dienstverlening
Deelnemende partijen:	De U10 bestaat uit de volgende gemeenten: Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist.
Openbaar belang:	De U10 is een netwerkorganisatie waar op de diverse beleidsterreinen gekeken wordt naar meerwaarde in samenwerking en gelijke aanpak. Per onderwerp wordt binnen de bestuurstafels gezocht naar gemeenten die daarin willen samenwerken. De tien deelnemende gemeenten participeren ook in de Economic Board Utrecht (EBU) samen met private partijen. Op deze drie thema's zijn convenanten gesloten: • samenwerking op het gebied van verkeer- en vervoer • brede samenwerking binnen de U10 • aansluiting bij de Economic Board Utrecht (EBU) De twaalf gemeenten werken samen op de volgende werkprocessen: Beleidsontwikkeling, Uitvoering, Dienstverlening, Bedrijfsvoering en Informatievoorziening.
Bestuurlijk belang:	Het college is vertegenwoordigd door de wethouders aan de diverse bestuurstafels.
Financieel belang:	De begrote bijdrage voor 2022 €225.500
Risico's:	De deelname is vrijwillig. Er is geen financieel risico voor de uitvoeringsorganisatie omdat sprake is van netwerksamenwerking.
Ontwikkelingen 2022:	Werken aan continuïteit van de netwerkorganisatie en in het verlengde daarvan aan de uitvoering van regionale projecten.

¹ U10 is geen formele verbonden partij maar een netwerk waarin gemeenten samenwerken op basis van een convenant. Gemeenten betalen een contributie. Er zijn geen formele P&C documenten.

Financiële paragraaf; eigen vermogen, vreemd vermogen en rekeningresultaat 2020

Verbonden partij	Eigen vermogen (x € 1 miljoen)		Vreemd vermogen (x € 1 miljoen)		Resultaat 2020
	1-1-2020	31-12- 2020	1-1-2020	31-12- 2020	
VRU	13,08	17,73	44,44	47,16	2.129.000
GGDrU	4,23	5,14	11,75	35,52	2.264.263
Waardlanden	1,11	1,50	20,79	22,06	397.249
AVU	0,49	0,70	17,58	23,79	164.782
ODRU	1,75	1,16	7,7	7,86	125.764
OVL	0,14	0,014	0,17	0,27	-126.750
AVRES	11,66	15,59	8,35	21,18	4.679.000
Razu	0,21	0,80	0,38	0,07	61.577
Regio AV	0,68	0,60	1,35	1,07	43.919
Oasen	112,18	116,74	168,5	178,86	4.554.000
BNG	4.887	5.097	144.802	155.262	221.000.000
Stedin	2.448	2.390	4.340	4.681	42.000.000
IBMN	0,20	0,21	0,12	0,13	2.103
Gevudo	0,03	0,03	0,54	0,00001	0
ROM-S	0,044	0,039	0,059	0,055	-3.000
Stichting WerkwIJSS	0,30	0,21	0,25	0,31	-87.196
MerwedeLingelijn	0,25	0,25	0,11	0,11	0

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Gemeentelijke grondexploitaties zijn een van de meest risicovolle activiteiten van een gemeente omdat er veel geld en risico's in omgaan. Het is dus belangrijk om jaarlijks een duidelijk en adequaat beeld te geven van alle huidige en toekomstige grondexploitaties. In deze paragraaf wordt daarom ingegaan op de financiële uitkomsten, de reserveposities en de aanwezige risico's bij de diverse grondexploitaties van de gemeente Vijfheerenlanden. Voordat concreet op de financiële resultaten van deze medio 2021 voor het laatst geactualiseerde grondexploitaties wordt ingegaan, worden kort de gehanteerde financiële uitgangspunten en wettelijke kaders beschreven.

Visie grondbeleid

Eén van de middelen van een gemeente om ruimtelijke doelstellingen te verwezenlijken bij het uitvoeren van het omgevingsbeleid van de overheid is het grondbeleid. In het kader van het omgevingsbeleid wordt de maatschappelijk gewenste bestemming van de grond vastgelegd. Dit gebeurt via een plan of besluit op basis van de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende functie ten aanzien van het grondbeleid en dit komt tot uiting in de nota grondbeleid.

Op 1 januari 2021 zijn de huidige grondbeleidnota's van de voormalige gemeentes Leerdam, Zederik en Vianen komen te vervallen. In de begroting 2021 is melding gemaakt van het opstellen van een nieuwe nota grondbeleid. Echter belangrijk is om nu eerst de toekomstige ruimtelijke opgaven van de gemeente in beeld te hebben. Zij krijgen immers een plek in de omgevingsvisie. In deze omgevingsvisie worden de hoofdlijnen van het grondbeleid opgesteld. Deze hoofdlijnen vormen dan de basis voor o.a. een financiële bijdrage in een anterieure overeenkomst, het kostenverhaal, een grondslag voor voorkeursrecht of een grondslag voor onteigening wat dan weer verwerkt wordt in het omgevingsplan. Omdat er nog gewerkt wordt aan de omgevingsvisie, wordt het grondbeleid daarin meegenomen. Er is dus nog geen nota grondbeleid opgesteld.

De werkwijze in 2022 met betrekking tot het grondbeleid bekijkt per project/ontwikkeling naar de gewenste vorm van grondbeleid. Uitgangspunt voor de gemeente Vijfheerenlanden is om een zo sterk mogelijke mate van regie te hebben, zonder daarbij grote en/of onbeheersbare risico's te lopen. Faciliterend als het kan om de doelen te bereiken en actief als dat beter past bij de opgave en de gemeentelijke begroting daar dekking voor geeft. Het is een keuze die per project/ontwikkeling gezien moet worden. De intaketafel is daarbij een belangrijk instrument. De term situationeel grondbeleid past het beste bij deze visie op het grondbeleid.

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Sinds de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) in 2016 heeft de commissie BBV diverse uitingen gedaan en een veelheid aan vragen beantwoord over grondexploitatie en grondbeleid en daarmee samenhangende problematiek. Om dit complexe vraagstuk voor de gebruiker overzichtelijk te houden is besloten de verschillende uitingen samen te voegen in één document. Met de nieuwe notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019)" is daaraan invulling gegeven. Daarbij zijn niet alleen de bestaande notities over grondexploitatie en faciliterend grondbeleid aangevuld en geactualiseerd, maar zijn ook hoofdstukken toegevoegd over het belang van het grondbeleid voor raadsleden en over de paragraaf grondbeleid en de overige paragrafen. Hiermee wordt specifiek ingegaan op de informatiebehoefte voor de raad. In de notities geeft de commissie BBV aan op welke wijze betreffende onderwerpen in de begroting en de jaarrekening verwerkt en verantwoord kan of moet worden. Kan, omdat de regelgeving meerdere verwerkingsopties toestaat en moet als de regelgeving verplicht tot een bepaalde verwerkingwijze. De BBV-notities bevatten dan ook aanbevelingen en

stellige uitspraken voor de juiste toepassing en uitvoering van het BBV, voor Vijfheerenlanden zijn de belangrijkste:

1. Een 10-jaarstermijn voor BIE (Bouwgrond In Exploitatie)-grondexploitaties was en blijft in beginsel bestaan. Benadrukt wordt dat een langere looptijd dan 10 jaar onder voorwaarden was en blijft toegestaan.
2. Nieuwe categorie grond, bestemd voor concrete gebiedsontwikkeling op termijn door de gemeente, de zogenoemde 'warme gronden'.
3. Tussentijdse winstneming; met in achtneming van het realisatiebeginsel bestaat een verplichting de tussentijdse winst te verantwoorden. Als eenduidige systematiek is daartoe de Percentage of Completion (POC) methode voorgeschreven.
4. Het BBV geeft voorschriften ten aanzien van de inrichting van de begroting en jaarverslaggeving, zoals deze aan de raad moeten worden voorgelegd en gepubliceerd. De gemeente heeft de vrijheid om ten aanzien van de sturing en beheersing keuzes te maken. Het gaat dan bijvoorbeeld over interne spelregels over bevoegd- en verantwoordelijkheden, de inrichting van informatie- en administratieve systemen en het bedenken van verdeelsleutels om gezamenlijke kosten toe te rekenen.
5. Bij de kostentoerekening wordt het verplicht aan te sluiten op de kostenverhaalsmogelijkheden zoals benoemd in de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening.
6. De toe te rekenen rente moet worden gebaseerd op de werkelijke rente over het vreemd vermogen.
7. De discontovoet is opgegeven op 2,0% in plaats van het gemeente-specifiek percentage (veelal debetrente-percentage).

Ten aanzien van deze punten kan geconcludeerd worden dat er in de gemeente Vijfheerenlanden, op dit moment, geen grondexploitaties zijn met een looptijd langer dan 10 jaar. De grondexploitaties zijn opgesteld overeenkomstig de verplichte kostensoortenlijst van het Besluit Ruimtelijke Ordening (Bro). De rente sluit aan bij de leningportefeuille. In Vijfheerenlanden wordt voor een negatieve grondexploitatie de verliesvoorziening getroffen op het niveau van het saldo contante waarde.

Financiële uitgangspunten

Bij de grondexploitaties zijn de navolgende financiële en wettelijk voorgeschreven kaders toegepast:

1. Eens per jaar wordt de grondexploitatie geactualiseerd.
2. Bij de kostentoerekening aan de grondexploitaties wordt aangesloten bij de kostenverhaalmogelijkheden zoals opgenomen in de Wet Ruimtelijke Ordening.
3. Voor de gemeente Vijfheerenlanden geldt dat de rente die toe te rekenen is aan de grondexploitaties 1,5% bedraagt. De historische rente wordt door de afdeling Financiën op basis van de werkelijke rente op vreemd vermogen. Indien er meer kosten zijn dan opbrengsten is de rente een kostenpost voor de grondexploitatie. In de situatie dat een grondexploitatie een positieve boekwaarde heeft wordt geen rente toegerekend. De creditrente staat hiertoe op 0%.
4. Een grondexploitatie heeft betrekking op een meerjarige periode. Aan de hand van een inflatiepercentage voor zowel de kosten- als de opbrengstenposten wordt in de grondexploitatie een budget opgenomen voor deze tijdseffecten. Voor de grondportefeuille geldt een algemene set parameters. Onderstaande tabel geeft een overzicht weer van de parameters voor de kosten en opbrengsten:

Parameter	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kosten	2,50%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Opbrengsten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Rente kosten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Rente opbrengsten	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%
Discontovoet	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Afhankelijk van specifieke afspraken en contracten in een project kan hiervan worden afgeweken.

5. Indien voor een exploitatie een tekort wordt voorzien, wordt voor dekking van het tekort een voorziening gevormd.
6. De netto contante waarde betekent dat de eindwaarde wordt teruggerekend naar heden door deze te corrigeren voor de rente. Dit is nodig voor het inzicht in de vermogenspositie van de gezamenlijke grondexploitaties op één dezelfde datum. De verwachte resultaten kunnen zo worden afgezet met de stand van de reserves en voorzieningen per diezelfde datum.
7. Aan strategische gronden worden de kosten toegerekend aan de zogenaamde Materiële Vaste Activa (MVA). Bij het omzetten van deze gronden naar een grondexploitatie worden deze kosten toegerekend. Indien dit niet het geval is worden deze kosten ten laste van de exploitatie of een reserve gebracht.

Resultaten grondexploitatie

De grondexploitatie valt uiteen in een aantal complexen. Voor al deze complexen wordt jaarlijks op basis van de uitgangspunten van de vastgestelde bestemmingsplannen en de financiële uitgangspunten van het vigerende grondbeleid een prognose gemaakt van de te verwachten resultaten. Hierbij wordt bovenal uitvoering gegeven aan de wijzigingen zoals voorgesteld door de commissie BBV. De frequente actualisatie van de exploitatieopzetten waarborgt een continu inzicht in de financiële positie van de grondexploitatie. De laatste geactualiseerde grondexploitaties zijn op 8 juli 2021 door de gemeenteraad vastgesteld.

In het navolgende overzicht zijn de verwachte resultaten van de in exploitatie zijnde complexen vermeld (bedragen x € 1.000):

Complex	Boekwaarde 1-1-2021	Eindwaarde NCW	Looptijd tot en met
Broekgraaf	10.386	-55	2029
Voorzieningencluster	601	-163	2025
Meerkerk-Zuid/De Weide 2	3.848	-5.630	2026
Gaasperwaard	3.520	-1.983	2024
Sluiseiland	493	-1.647	2024
Totaal	18.848	-9.261	

De eindwaarde is de uitkomst van het gehele project. Zoals beschreven in punt 3 van de aanbevelingen uit het BBV is voor de projecten Gaasperwaard en Sluiseiland tot en met 2020 winst genomen. In de boekwaarden van Gaasperwaard en Sluiseiland zijn hiervoor bedragen van € 1.467 (Gaasperwaard) en € 400 (Sluiseiland) opgenomen. Deze verlagen de totale eindwaarde NCW van € 9.261 tot € 7.394 nog te realiseren.

Toelichting projecten

Project Broekgraaf

De woningbouwontwikkeling in Broekgraaf is in volle gang. Ruim de helft van het woningbouwprogramma is gerealiseerd of in aanbouw. Het Chw.(Crisis en herstelwet) bestemmingsplan Broekgraaf wordt momenteel herzien. Doel is dit na de zomer 2021 vast te stellen. Hiermee kan ook verder invulling worden gegeven aan de laatste fases (2 en 3) van het project. De komende tijd wordt verder gewerkt aan de bouwproductie voor de komende jaren. De gemeente maakt voor de verkoop van de grond afspraken met de twee bouwclaimpartners en biedt de rest van de gronden via tenders op de markt aan. Geprobeerd wordt zo optimaal mogelijk gebruik te maken van de goede marktinzichten van dit moment. Parallel wordt hard gewerkt aan de ontsluiting van Broekgraaf. De ontwikkeling van de fietstunnel aan de noordzijde van het plangebied is in volle gang.

Voorzieningencluster

Aangrenzend aan de wijk Broekgraaf wordt het voorzieningencluster gerealiseerd. Hier worden verschillende functies en voorzieningen gerealiseerd: De sportvelden voor Leerdam Sport worden heringericht (in uitvoering), er komt een Kindcentrum Broekgraaf, een zorgcluster met huisarts en aanverwante zorgvoorzieningen, 18 zorgwoningen voor Stichting Mus en sociale en reguliere woningbouw. Voor een groot deel van de woningen heeft de gemeente inmiddels marktpartijen geselecteerd. De uitgiftecontracten voor deze ontwikkelingen worden dit jaar gesloten. Het Voorzieningencluster maakt onderdeel uit van de herziening van het bestemmingsplan Broekgraaf.

Meerkerk-Zuid/De Weide II

De Weide II betreft de ontwikkeling van 157 woningen als uitbreiding op de woonkern Meerkerk. Hiervan worden 45 stuks als sociale huurwoning door Fien worden gerealiseerd en zeven kavels voor vrijstaande woningen door de gemeente. Voor het bouwrijp en woonrijp maken van het hele plangebied en de ontwikkeling van de overige 150 grondgebonden woningen zijn dit voorjaar 5 partijen middels een aanmeldingsprocedure geselecteerd. Dit najaar wordt met de geselecteerde partijen een inschrijvingsfase doorlopen. Dit resulteert in januari 2022 in een gunning van de werken en een grondverkoop aan de partij met de beste prijs-kwaliteitsverhouding.

Gaasperwaard

Ten zuidoosten van Vianen ligt het bedrijventerrein Gaasperwaard. Het terrein is volledig in eigendom van de gemeente en is bouw- en woonrijp gemaakt. De grondexploitatie Gaasperwaard nadert zijn einde. Er resteren nog 3 van de 24 percelen (totaal circa 2,4 ha) die allen onder optie/gesprekken zijn en naar verwachting de komende twee jaren worden uitgegeven. De kosten in 2022 zijn opgebouwd uit interne uren, makelaars- en reclamekosten, het aanleggen van de inritten en onderhoud aan de openbare ruimte (o.a. groenvoorziening en verharding). De nog te realiseren grondopbrengsten zijn in lijn met de daadwerkelijk gerealiseerde verkoopprijzen en de prijsniveaus zoals deze per heden in de markt gangbaar zijn.

Sluiseiland

De ontwikkeling van Sluiseiland bevindt zich in de uitvoeringsfase. Sluiseiland wordt in 3 fasen, Zuid, Noord en Midden, ontwikkeld. Op Sluiseiland Zuid worden de eerste woningen in het najaar van 2021 opgeleverd. Op Sluiseiland Noord zijn de voorbereidingen voor de bouw getroffen. Naar verwachting zijn de werkzaamheden in november van start gaan. In oktober heeft dan fase 2 van de grondoverdracht plaatsgevonden. Voor Sluiseiland Midden is met het waterschap overeenstemming bereikt over de uitgangspunten voor de dijkversterking die gerealiseerd moet worden om ook blok B te kunnen bouwen. Op dit moment wordt onderzocht aan welke technische

eisen de constructie moet voldoen en op basis daarvan wordt een ontwerp gemaakt. Daarna kan vergunning gevraagd worden aan het waterschap. Verwacht wordt dat de werkzaamheden niet voor het hoogwaterseizoen gereed kunnen zijn. Dit betekent dat met de dijkversterking en de bouw van de woningen pas na 1 april 2022 gestart kan worden. Dit heeft ook gevolgen voor het tijdstip waarop de grondoverdracht voor dit deel kan plaatsvinden.

Strategische gronden

Naast de actieve grondexploitaties beschikt de gemeente Vijfheerenlanden over meerdere gronden waarvoor (nog) geen concrete plannen zijn- of kunnen worden uitgewerkt. Deze gronden maken deel uit van de materiële vaste activa (MVA) van de gemeente. Aan deze gronden kunnen geen kosten en/of inkomsten worden toegerekend en de gronden maken derhalve geen onderdeel uit van de begroting.

Uitbreiding bedrijventerrein Meerkerk IVa

In 2021/2022 wordt aan de raad voorgelegd deze gronden in te brengen in een grondexploitatie, tegelijk met een exploitatieopzet. De boekwaarde van deze gronden is opgenomen onder de vaste activa voor de historische verkrijgingsprijs.

Killesteijnstraat Lexmond

De gemeente is met partijen in overleg over de ontwikkeling van Killesteijn II.

Ameide herontwikkeling locatie De Kandelaar

Met het realiseren van de brede school in Ameide is de grond van de voormalige kandelaarlocatie beschikbaar gekomen. Eind 2021 is een aanbesteding gedaan voor een kleinschalige herinrichting.

Uitvoering passief grondbeleid

Hoef en Haag

Hoef en Haag voorziet in de ontwikkeling van ongeveer 1800 woningen. De realisatie is opgedeeld in twee fasen. De eerste fase betreft ongeveer 1500 woningen en is volop in uitvoering. Binnenkort wordt gestart met de realisatie van de laatste fase van deze 1500 woningen. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor de resterende 300 woningen gestart en kan binnenkort de daarvoor noodzakelijke bestemmingsplanwijziging in procedure worden gebracht.

Hoef en Haag is geen gemeentelijke grondexploitatie. De ontwikkelaar, Hoef en Haag C.V. voert voor zijn rekening en risico de grondexploitatie. Omdat niet alle te ontwikkelen gronden in het bezit waren van de C.V. is door de gemeente een wettelijk verplicht exploitatieplan vastgesteld dat periodiek geactualiseerd moet worden. De laatste actualisatie is door de gemeenteraad vastgesteld op 1 oktober 2020. Inmiddels heeft de C.V. alle benodigde gronden kunnen verwerven waardoor deze automatisch onder de werking van de met de C.V. gesloten anterieure overeenkomst zijn komen te vallen. Dit betekent dat bij de eerst volgende herziening van het bestemmingsplan een exploitatieplan niet langer vereist is en het huidige exploitatieplan komt te vervallen.

Weerstandsvermogen

Na het vaststellen van de jaarrekening 2020 is het saldo van de Algemene Reserve Grondexploitaties € 15.588.000. In 2021 is hieraan een bedrag van € 14.000.000 onttrokken voor de dekking van de gevolgen voor de schadevergoeding Niemans. Daarnaast is er in 2021 een bedrag van € 1.411.000 geoormerkt voor diverse projecten, zodat er nog een bedrag van € 177.000 resteert voor de mogelijke dekking van mogelijke risico's op de grondexploitaties.

Bijlage 1 Investeringsplanning

Pr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
0	Vervanging laptops en toebehoren	€ 100.000	€ 150.000	€ 125.000	€ 150.000
0	Vervanging I-Pads gemeenteraad	€ 55.000			
0	Vervanging smartphones			€ 210.000	
0	Vervanging infra draadloos netwerk				€ 40.000
0	Vervanging database apparatuur	€ 85.000			
0	Vervanging werkplekken	€ 37.500	€ 37.500	€ 37.500	€ 37.500
0	Vervanging netwerk infrastructuur	€ 25.000	€ 41.000	€ 30.000	€ 59.000
2	Vervanging lichtmasten	€ 108.250	€ 124.800	€ 46.500	€ 122.000
2	Vervanging armaturen	€ 238.250	€ 318.500	€ 316.500	€ 440.650
2	Vervanging straatmeubilair	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
2	Aanleg wegen bij projecten	€ 166.500	€ 166.500	€ 166.500	
2	Verbetering wegfundering	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000
2	Laadschop/shovel	€ 31.000			
2	Renault 4D, strooi-voertuig met kraan		€ 65.000		
2	Renault 4D, strooi-voertuig met kraan		€ 65.000		
2	Renault 4D, strooi-voertuig met kraan		€ 65.000		
2	Renault 4D, strooi-voertuig met kraan		€ 65.000		
2	Renault Master 6-zits		€ 50.000		
2	Renault Master 6-zits		€ 50.000		
2	Ford Transit - strooi-voertuig		€ 50.000		
2	Ford Transit - strooi-voertuig			€ 60.000	
2	Minigraver Kubota		€ 50.000		

Pr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
2	Zoutmenginstallatie		€ 30.000		
2	Hogedrukspuit - wegdekreiniger		€ 40.000		
4	Haalbaarheidsstudie De Rank en (SKCN) Meerkerk	€ 1.500.000			
4	Haalbaarheidsstudie toekomst Calvijnschool	€ 1.500.000			
4	(semi-) permanente uitbreiding Ameide	€ 350.000			
4	Aanvulling (semi-) permanente uitbreiding Ameide	€ 50.000			
4	Nieuwbouw Broekgraaf	€ 11.970.000			
	<i>Onderwijshuisvesting permanent</i>	€ 7.630.000			
	<i>Onderwijshuisvesting tijdelijk</i>	€ 1.300.000			
	<i>Kinderopvang</i>	€ 1.840.000			
	<i>Gymzaal</i>	€ 1.130.000			
	<i>Woningen</i>	€ 70.000			
4	Verhuizing El Boukhari naar Tiendweg 11A		€ 100.000		
4	Haalbaarheidsstudie huisvestings- knelpunten De Ark (en De Prenter)			€ 100.000	
4	Nieuwbouw Hagestein			€ 4.000.000	
4	Duurzaamheid en gebouwencheck	€ 500.000	€ 750.000	€ 1.000.000	
4	Toelage duurzaamheid (66,6% van verschil BENG-ENG)	€ 85.800	€ 237.600	€ 115.500	
4	Uitbreiding huisvesting Johannes Calvijnschool	€ 134.000			
4	1 ^e inrichting OLP en meubilair Eben Haëzerschool	€ 27.500			
4	1 ^e inrichting OLP en meubilair Meester Vosschool	€ 26.500			
5	Brederodes veld 1 kunstgras				€ 650.000

Pr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
5	Brederodes veld 4, kunstgras				€ 650.000
5	MHC Vianen, waterveld				€ 350.000
5	Viko/Omega veld 1, zand kunstgras				€ 350.000
5	Viko/Omega veld 2, zand kunstgras				€ 350.000
5	Everstein veld 2, kunstgras		€ 650.000		
5	VV Ameide veld 2, natuurgras				€ 80.000
5	Helsdingen, schoonmaakmachine	€ 36.300			
5	Helsdingen, materialen licht en geluid	€ 37.177	€ 25.035	€ 25.406	€ 27.336
5	Vervanging zaalinventaris gymzalen		€ 35.236		
5	Zaalinventaris Helsdingen sport en cultuur			€ 48.445	
5	Vervanging zaalinventaris gymzalen			€ 77.245	
5	Vervanging zaalinventaris gymzalen				€ 177.098
5	Vervanging tractor New Holland, openbaar groen			€ 50.000	
5	Onderhoud sportvelden, Iseki tractor				€ 50.000
5	Biodiversiteitsherstel omvorming verharding naar groen	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000	€ 144.000
5	Vervanging speelvoorzieningen	€ 211.550	€ 293.350	€ 249.350	€ 260.300
5	Aanleg ecologische bermen	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000

Pr.	Onderwerp	2022	2023	2024	2025
5	Vervangen dak pand Helsdingse Voorweg	€ 60.000			
7	Vervangen, aanleg en renovatie riolering	€ 3.642.000	€ 3.472.000	€ 3.472.000	€ 3.540.038
7	Klimaatadaptieve maatregelen	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
7	Vervangen, aanleg, renovatie gemalen en drukgemalen	€ 955.000	€ 685.000	€ 665.000	€ 665.000
7	Vervanging van oeverbeschermingen in het kader van hemelwaterafvoer	€ 290.000	€ 290.000	€ 290.000	€ 290.000
7	Vervanging rioleringsbus VW Crafter				€ 60.000
7	Vervanging doorspuitunit wegdekreiniger				€ 40.000
7	Aanleg drainage begraafplaatsen	€ 50.000	€ 45.000	€ 25.000	€ 25.000
7	Vervanging minigraver Komatsu				€ 50.000
	Totaal	€ 35.216.327	€ 8.925.521	€ 12.083.946	€ 9.437.922

Bijlage 2 Verplichte prestatie-indicatoren per programma

P	Indicator	VHL	Gemiddeld NL
0	Formatie realisatie	399,04	
0	Bezetting realisatie	353,21	
0	Apparaatskosten begroot (per inwoner)	632	
0	Externe inhuur begroot (% van loonsom)	6,7	
0	Externe inhuur begroot (totale kosten)	2,0 mln.	
0	Overhead begroot (% van begroting)	11,3	
1	Verwijzingen Halt, per 1.000 jongeren	12	11
1	Winkeldiefstallen, per 1.000 inwoners	0,4	2
1	Geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners	2,4	4,6
1	Diefstallen uit woning, per 1.000 inwoners	1,7	1,8
1	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte), per 1.000 inwoners	4,8	6,2
3	Functiemenging	54,7%	53,2%
3	Vestiging (van bedrijven), per 1.000 inwoners (van 15 t/m 64 jaar)	161	158,4
4	Absoluut verzuim, per 1.000 leerlingen	1,6	2,4
4	Relatief verzuim, per 1.000 leerlingen	17	26
4	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,4%	1,7%
5	Niet-sporters	56,4%	48,7%
6	Banen, per 1.000 inwoners (van 15-64 jaar)	807,8	795,9
6	Netto arbeidsparticipatie	70,5%	68,4%
6	Personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners	291,7	459,7
6	Lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners (15-64 jaar)	123,4	202
6	Jongeren met jeugdhulp, % van jongeren tot 18 jaar	8,9%	11,9%
6	Jongeren met jeugdbescherming	1,3%	1,2%
6	Jongeren met jeugdreclassering	0,2%	0,4%
6	Jongeren met een delict voor de rechter	1,0%	1,0%
6	Achterstand onder jeugd – kinderen in uitkeringsgezin	4,0%	6,0%
6	Achterstand onder jeugd – werkloze jongeren	1,0%	2,0%
6	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO, per 10.000 inwoners	710	700

P	Indicator	VHL	Gemiddeld NL
7	Omvang huishoudelijk restafval, kg per inwoner	196	161
7	Hernieuwbare elektriciteit	13,6%	20,1%
8	Gemiddelde WOZ-waarde	€ 256.000	€ 270.000
8	Nieuw gebouwde woningen	17,7	8,9
8	Demografische druk	77,0%	70,1%
8	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 809	€ 733
8	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 879	€ 810
Peildatum www.waarstaatjegemeente.nl		29-9-2021	

Bijlage 3 Zoekrichtingen financiële positie VHL 2023-2030

Inleiding

In het financiële beeld dat in dit hoofdstuk wordt geschetst, is nog geen rekening gehouden met de waarschijnlijk voor Vijfheerenlanden zeer negatieve uitkomsten van de herijking van het Gemeentefonds en met de lasten voortkomend uit de cofinanciering van gemeentelijke investeringen, zoals bijvoorbeeld opgenomen in het Berenschot rapport. Deze posten zijn wel opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en niet als last verwerkt in de meerjarenbegroting. De provinciaal toezichthouder staat dit toe onder de voorwaarde dat zoekrichtingen worden vastgesteld op basis waarvan het risico het hoofd geboden kan worden als het zich voordoet. Beide posten worden hieronder toegelicht:

- Herijking gemeentefonds: ten tijde van het opstellen van deze tekst is het voorstel tot herijking van het Gemeentefonds door het Rijk voor advies voorgelegd aan de VNG. Deze brengt hierover uiterlijk eind oktober 2021 advies uit. Dit na de gemeenten geconsulteerd te hebben. Het nieuw aan te treden kabinet neemt uiteindelijk een besluit over de herijking. Naar de huidige stand van zaken leidt de herijking voor de gemeente Vijfheerenlanden tot een nadeel van circa € 3,5 miljoen structureel, ofwel € 60 per inwoner. Dit nadeel wordt opgebouwd met stapjes van € 15 per inwoner, te beginnen in 2023. In de paragraaf weerstandsvermogen is rekening gehouden met dit nadeel. Vooralsnog is dit, na afstemming met de provinciaal toezichthouder, echter als risico verwerkt. Als het nadeel daadwerkelijk optreedt (dit wordt duidelijk na vaststelling van het voorstel tot herijking door het nieuwe kabinet), moet het door de gemeente Vijfheerenlanden meerjarig in de begroting verwerkt worden.
- Cofinanciering gemeentelijke investeringen: uit het door Bureau Berenschot in 2021 uitgevoerde onderzoek blijkt, dat er voor de gemeente Vijfheerenlanden een aantal kansrijke richtingen zijn voor het verkrijgen van subsidies van andere overheden voor gemeentelijke investeringen of beleidsprioriteiten. Bij al deze subsidies dient de gemeente Vijfheerenlanden echter te zorgen voor cofinanciering. Dit betreft substantiële bedragen. Inmiddels is met de BNG een financieringsarrangement afgesloten waarbij ook voor toekomstige investeringen al door de gemeente leningen worden aangetrokken. De rente van deze leningen is meerjarig verwerkt in onze begroting. Maar de aflossing van deze leningen (in de vorm van afschrijving op de ten laste van deze leningen te realiseren investeringen) echter nog niet. Op basis van de aangetrokken leningen wordt rekening gehouden met een bedrag aan onrendabele investeringen van circa € 80 miljoen. Aangezien het veelal investeringen betreft met lange afschrijvingstermijnen (40 jaar), betreft dit uiteindelijk een jaarlijks afschrijvingsbedrag van € 2 miljoen structureel. Aangezien deze investeringen in de loop van een aantal jaren worden gerealiseerd, lijkt het vanzelfsprekend om de opbouw van dit structurele bedrag over een aantal jaren uit te smeren, bijvoorbeeld in acht cumulatieve stapjes van jaarlijks € 0,25 miljoen.

Dit leidt tot de onderstaande meerjarige opgave (in duizenden euro):

Jaar	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Herijking GF	-900	-1.800	-2.700	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500	-3.500
Cofinanciering investeringen	-250	-500	-750	-1.000	-1.250	-1.500	-1.750	-2.000
Totaal	-1.150	-2.300	-3.450	-4.500	-4.750	-5.000	-5.250	-5.500

Deze opgave kan op drie manieren worden ingevuld: te weten door de (tijdelijke) inzet van reserves, door verhoging van de opbrengsten en/of door verlaging van de gemeentelijke lasten. Daarbij zij voor de volledigheid opgemerkt, dat onze reserves en onze solvabiliteit nu al relatief laag zijn en de focus dus gericht moet zijn op versterking van de reserves, dat onze OZB nu al hoger is dan gemiddeld bij gemeenten en dat de ruimte om lasten te verlagen minder groot is dan die in eerst instantie lijkt. Van onze totale begroting is een bedrag van naar schatting zo'n € 20 miljoen beïnvloedbaar, en daardoor dus onderwerp van mogelijke heroverweging.

Hieronder worden twaalf zoekrichtingen beknopt gepresenteerd, die kunnen worden verdiept in de vorm van concrete voorstellen ter versterking van de financiële positie van de gemeente Vijfheerenlanden. Dit betreft zowel structurele besparingen c.q. extra opbrengsten ten behoeve van een sluitende meerjarenbegroting en nieuwe beleidsruimte als incidentele opbrengsten voor het versterken van onze reserves en dus onze solvabiliteit en weerstandsvermogen. Bij deze zoekrichtingen zijn vaak bedragen genoemd. Dit betreft een inschatting van de mogelijk te besparen bedragen, gebaseerd op bijvoorbeeld de totale omvang van de huidige uitgaven. Dit kan in de praktijk dus hoger of lager uitvallen, ook als gevolg van keuzes en eventuele kaders die bij de zoekrichtingen worden meegegeven.

Wij werken deze zoekrichtingen de komende maanden nader uit en nemen de resultaten daarvan - in de vorm van concreet uitgewerkte voorstellen - op in het overdrachtdossier, dat wordt opgesteld ten behoeve van de na de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 aantredende nieuwe raad. De nieuwe raad heeft dan alle informatie voorhanden om de besluiten te nemen, die vereist zijn om tot een meerjarig sluitende begroting 2023-2027 te komen. Dit is van belang, daar snel na het aantreden van het nieuwe college, de Kadernota 2023 al dient te worden opgesteld en in besluitvorming te worden gebracht.

Zoekrichtingen reserves

1. Afstoten vastgoed:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft vastgoed in eigen bezit. Een belangrijk deel van dit vastgoed is in gebruik bij de gemeentelijke organisatie of dient ter uitvoering van gemeentelijke taken. Een beperkt aantal panden of locaties in bezit van de gemeente Vijfheerenlanden heeft echter geen directe bestemming en zou afgestoten en herbestemd kunnen worden. Dat is ook het geval met de panden die vrij gaan komen na realisering van de nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke organisatie en de raad. Er is in periode tot en met 2027 in totaal sprake van een mogelijke opbrengst (na aftrek van boekwaardes) van circa € 5 tot € 7,5 miljoen. Deze opbrengst kan in de algemene reserve of in de reserve grondexploitatie worden gestort ter versterking van de solvabiliteit en het weerstandsvermogen van de gemeente. Bijkomend voordeel van het afstoten van gemeentelijk vastgoed kan zijn dat er bespaard kan worden op de bijbehorende onderhoud- en exploitatielasten (zie hierna bij zoekrichting 9 accommodatiebeleid). Onder afstoten wordt overigens ook begrepen het voor andere doeleinden inzetten van ons vastgoed, bijvoorbeeld voor woonopgaven in het sociaal domein met eigen financieringsstromen.

2. Ontwikkeling strategisch vastgoed:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft nog diverse (strategische) planlocaties of gronden in bezit die in ontwikkeling zijn of nog in ontwikkeling genomen moeten worden (bijvoorbeeld als uitvloeisel van strategisch grondbeleid). Deels betreft dit bestuurlijk al bekende locaties (bijvoorbeeld Sluiseiland en Meerkerk IVa) die in planvoorbereiding of al in uitvoering zijn. Mede gelet op de huidige oververhitte vastgoedmarkt is het zaak deze locaties snel in ontwikkeling en uitvoering te brengen. Waar mogelijk in samenwerking met ontwikkelaars. Er is in totaal sprake

van een mogelijke netto opbrengst van circa € 5 tot € 10 miljoen in de periode tot en met 2030. Deze opbrengst kan in de reserve grondexploitatie worden gestort ter versterking van de solvabiliteit en het weerstandsvermogen van de gemeente.

Zoekrichtingen lokale lasten en overige opbrengsten

3. Verhogen OZB-opbrengst:

De belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente Vijfheerenlanden (naast het gemeentefonds) betreft de opbrengsten uit de OZB. Deze bedraagt op dit moment circa € 13,0 miljoen per jaar. Jaarlijks wordt de opbrengst verhoogd met de inflatie (compensatie loon-en prijsontwikkeling) en met de opbrengst van nieuw gerealiseerde woningen. Bij een extra verhoging van 1% per jaar bedraagt de extra opbrengst € 0,13 miljoen per jaar.

4. Kostentoerekening van ambtelijke kosten aan lokale heffingen en leges:

De gemeente Vijfheerenlanden heeft als beleid, dat er bij lokale heffingen en leges (waar mogelijk) sprake moet zijn van 100% kostendekking. In 2021 heeft de Commissie BBV een nieuwe nota lokale heffingen gepubliceerd. Daarin is de weerslag opgenomen van alle uitspraken die de Commissie BBV de afgelopen jaren heeft gepubliceerd over het onderwerp lokale heffingen. Naar het zich laat aanzien, bestaat er - in vergelijking met de nu bij de gemeente Vijfheerenlanden geldende praktijk van toerekening van ambtelijke kosten (waaronder overhead) en overige kosten aan lokale heffingen - ruimte om meer kosten aan onze lokale heffingen toe te rekenen. Hoeveel meer moet nader onderzocht worden. Een eventuele meeropbrengst ligt tussen de € 0 en € 0,75 miljoen per jaar.

5. Invoering Diftar:

Diftar is een systeem voor de inzameling van afval waarbij per huishouden geregistreerd wordt hoeveel en wat voor soort afval wordt aangeboden: hoe meer restafval en ander slecht herbruikbaar afval een burger aanbiedt, hoe hoger de afvalstoffenheffing. Vooral bij middelgrote gemeenten is diftar in opkomst. Onze buurgemeenten passen diftar al toe of zijn dat voornemens te gaan doen. Uit ervaring blijkt dat afvalscheiding bij diftargemeenten beter is dan bij niet-diftargemeenten. De afvalstoffenheffing in diftargemeenten is dan veelal ook lager. Door de invoering van diftar te overwegen in Vijfheerenlanden, ontstaat naar verwachting een lagere afvalstoffenheffing. Dit kan compensatie bieden voor een hogere OZB (zoekrichting 3) en hogere leges en tarieven (zoekrichting 4), zonder dat het totaal van de gemeentelijke heffingen voor inwoners onaanvaardbaar hoog wordt.

6. Woningbouwprogramma Vijfheerenlanden:

De belangrijkste inkomstenbron van de gemeente Vijfheerenlanden is het gemeentefonds. Meer dan de helft van de gemeentelijke inkomsten komen uit het gemeentefonds. Tellen we ook alle bijzondere doeluitkeringen van het Rijk mee, die de gemeente ontvangt, dan stijgt het percentage naar circa 70%. In belangrijke mate wordt de omvang van het gemeentefonds bepaald door een beperkt aantal maatstaven. Bijvoorbeeld het aantal woningen, inwoners en jongeren dat een gemeente heeft. Dit betekent dat een omvangrijk nieuwbouwprogramma uiteindelijk tot hogere gemeentefondsinkomsten leidt (en ook tot hogere OZB opbrengsten). Iedere 1.000 woningen extra leveren Vijfheerenlanden circa 4% meer gemeentefonds en OZB op, ofwel circa € 3,8 miljoen structureel. Daar staan ook extra kosten tegenover, bijvoorbeeld extra uitgaven aan GR'en, meerkosten voor het beheer van de extra openbare ruimte, en de kapitaallasten van extra scholen. Niet alle uitgaven stijgen echter direct mee met een stijging van het aantal woningen of inwoners. Meer algemene gemeentelijke voorzieningen (gemeentehuis, (sport)accommodaties, overheadkosten personeel, bestuurlijke kosten) kosten voor bijvoorbeeld 65.000 inwoners niet evenredig veel extra dan voor 55.000 inwoners. De inschatting is dat om deze reden circa 50% van de meeropbrengst vrij

aanwendbaar is. Aangezien het realiseren van nieuwe woningen (en het ontwikkelen van nieuwe plangebieden) een lange doorlooptijd kent, zijn opbrengsten pas vanaf 2030 en later te verwachten. Voor het aanjagen van woningbouw zijn overigens financiële middelen beschikbaar bij Provincie en Rijk. Deze kunnen helpen bij het in de aanloopperiode beperken van de benodigde investeringskosten en de extra ambtelijke kosten.

Zoekrichtingen uitgaven

7. Gemeenschappelijke regelingen:

De gemeente Vijfheerenlanden geeft een substantieel deel van haar budget uit aan gemeenschappelijke regelingen. Dat betreft vooral de wettelijk verplichte regelingen als de Veiligheidsregio en Omgevingsdienst. De meeste Utrechtse gemeenten zijn in het kader van de herijking van het gemeentefonds flinke nadeelgemeenten en zullen moeten gaan bezuinigen. Het lijkt dan ook vanzelfsprekend om van de Utrechtse gemeenschappelijke regelingen te vragen om ook bijdrage te leveren aan deze bezuinigingsopgave. Deze zoekrichting moet samen met de andere Utrechtse gemeenten worden uitgewerkt. Een eventuele besparing voor de gemeente Vijfheerenlanden ligt tussen de € 0 en € 0,35 miljoen structureel kunnen bedragen.

8. Verlagen ambitieniveau niet-wettelijke taken:

Veel van de taakuitvoering van de gemeente Vijfheerenlanden betreft wettelijke taken. Maar de gemeente voert ook niet-wettelijke taken uit. Bijvoorbeeld op het gebied van sport, cultuur, dienstverlening en inwonerparticipatie. Het staat de gemeente vrij om zelf het ambitieniveau te bepalen van deze niet-wettelijke taken (binnen de eigen beleidsruimte van de gemeente). Dit betekent dat de gemeentelijke ambities op deze beleidsterreinen kritisch mogen worden bekeken. Dat betreft bijvoorbeeld de gemeentelijke subsidies. Het rendement en het nut en noodzaak hiervan zouden kunnen worden beoordeeld. Een eventuele besparing voor de gemeente Vijfheerenlanden bedraagt tussen de € 0 en € 0,50 miljoen structureel.

9. Accommodatiebeleid:

Een deel van de gemeentelijke ambities betreffende de uitvoering van niet-wettelijke taken betreft de instandhouding of subsidiëring van accommodaties ter uitvoering van sport, cultuur en/of inwonersparticipatiebeleid. Het nut en de noodzaak van instandhouding, subsidiëring of het in eigendom hebben van deze accommodaties kan kritisch gezien worden. Een eventuele besparing voor de gemeente Vijfheerenlanden bedraagt tussen de € 0 en € 0,50 miljoen structureel.

10. Uitvoering wettelijke taken:

Zoals bij zoekrichting 8 al wordt aangegeven, betreft veel van de gemeentelijke taakuitvoering, de uitvoering van wettelijke taken. Ook bij de uitvoering van wettelijke taken kan de gemeente eigen beleidsdoelstellingen toevoegen of keuzes maken over de wijze van (taak)uitvoering. Dit speelt vooral bij de uitvoering van de taken in het sociaal domein. Maar bijvoorbeeld ook bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid of milieubeleid (duurzaamheid). Het maatschappelijk- en financieel rendement van dergelijk eigen beleid kan tegen het licht worden gehouden. Dit kan leiden tot het verlagen of schrappen van eigen ambities c.q. beleid bij de uitvoering van wettelijke taken. Een eventuele besparing voor de gemeente Vijfheerenlanden bedraagt tussen de € 0 en € 1,00 miljoen structureel. Daarbij moet ook gezien worden op welke wijze de stijgende trend in het verloop van de kosten sociaal domein tot staan gebracht kan worden en worden omgebogen in een daling. Er moet dus nadrukkelijk ook worden gekeken naar de kostenontwikkeling binnen het sociaal domein, maar gelet op de vooralsnog stijgende trend is hier geen te besparen bedrag aan gekoppeld.

11. Beheer openbare ruimte:

Uit de benchmark die door Berenschot in 2020 is uitgevoerd op de gemeentelijke uitgaven blijkt, dat bij het beheer van de openbare ruimte de kosten per inwoner van

de gemeente Vijfheerenlanden vergelijkbaar zijn met die van gemeenten van ongeveer dezelfde grootte. Daar staat tegenover dat Berenschot ook constateert, dat de omvang van het te beheren areaal (wat betreft wegen en groen) in Vijfheerenlanden kleiner is dan bij gemeenten van ongeveer dezelfde grootte. Als uitvloeisel hiervan is met ingang van 2021 circa € 0,5 miljoen op de uitvoeringsbudgetten openbare ruimte bezuinigd. Overwogen zou kunnen worden om ook voor het beheer van de openbare ruimte een zero-based begroting (ZBB) op te stellen. Net zoals dit eind 2020/begin 2021 voor het sociaal domein is gedaan. Deze ZBB voor het beheer van de openbare ruimte wordt dan opgesteld in relatie tot de omvang van het te beheren areaal en de wijze van uitvoering van het beheer (eigen beheer, regiemodel of mixmodel).

12. Organisatiekosten:

In de programmabegroting 2021 zijn de kosten van de ambtelijke organisatie en van enkele daaraan gekoppelde uitvoeringsbudgetten middels bezuinigingen verlaagd met een structureel bedrag van € 1,9 miljoen. Wanneer de uiteindelijke besluitvorming omtrent de voorgaande zoekrichtingen leidt tot het verminderen van ambities en/of het afstoten van taken en verantwoordelijkheden dan kunnen de ambtelijke én bestuurlijke kosten (directe kosten en overheadkosten) die het gevolg zijn van deze vermindering verder verlaagd worden. De omvang van deze verlaging is afhankelijk van de aard van de genomen besluiten.